

Explicatio copiosior Con-
cionis habitæ in consecratione
Reuerendissimi D. Antony Pmaryj vî
ri laudatissimi, de officio & mo-
ribus Episcoporū, aliorumq̃
Prælatorum.

20

Per R. P. F. Ludouicum Gránatensem or-
dinis. B. Dominici profeseiorem.

Cum facultate & approbatione sancti Officij.

Olysippone excudebat Frāciscus Correa
Typographus Serenissimi Cardinalis
Henrici Anno. 1565.

ARGVMENTVM OPERIS.

O Lysippone anno D. M. D. L XV. consecratus est in Episcopū Mirandensem Reuerendissimus D. Antonius Pimarius, vir vita, doctrina, & facultate dicenti clarissimus. In cuius consecratione corā multis Patribus Concione habuit F. Ludouicus Grannatēsis de officio & moribus Episcoporū. Verū quia ppter angustia tēporis, quod vni concioni destinari solet, breuiter hæc omnia decursa sunt, hic latius illa ipsa persequitur: eadē tamē virobiz orationis serie refēta: sed multis additis, quæ illic ppter inopiā tēporis referri nō potuerūt: quia nō hic tēporis, sed argumēti ratio habita est: ne in re tāti momēti ea quæ maximē necessaria essēt, omittēretur.

Ceterū quod ad rōem argumēti attinet, tractatur in hac Concione illa verba Dñi Ioannis vltimo, Symon Ioannis diligis me plus his. Circa quæ in prima Cōcionis parte celebris illa quæstio disputatur, an ceteris dignior esse debeat, is qui in Ecclesie pastore eligitur. In secūda verò, quæ nā illa virtutū officia sint, quæ dignū hoc nomine pastorem efficiant. In tertia autem, cū multa sint, quæ ad hanc dignitatē requirantur, meritò queritur, cur Dñs in suprapositis vrbis charitatē vnā ceteris omisis requirit. Ad quod planè respōdetur, nō ideò charitatē solā exigi, quia sola sufficiat (cū & scientia, & regendi prudētia, & multa ad hoc alia necessaria sint) sed quia vna charitas plurima quidē ad hoc munus adiūmēta præstat: omnia vero alia splendore suo illustriora atque perfectiora reddat.

Re
Ioann
censi, E

Antoni
cōsecra
erga ill
eration
bus & i
sum mi
pēdice,
niā non
est, sed
admod
patrum
phandi
ego eo

RIS.

XV. cons
lensem Re
narius, vir
imus. In cu
ncionē has
moribus
poris, quod
omnia de
eadē tamē
additis, quæ
vūt: quia nō
ne in re tāti
mitterētur.
tractatur in
imo, Symon
vima Cōcios
, an ceteris
orē eligitur.
ia sint, quæ
In tertia au
nitatē requi
apostitis vers
it. Ad quod
i exigi, quia
i prudētia, &
uia vna cha
mēta præstat:
a atque perse

Reuerendissimo. D. D.

Ioanni Riberio Episcopo Pa
censi, F. Ludouicus Granmatensis sa

lutem in eo qui est

vera salus.

v m paucis ante hac

diebus aureus hic Libellus
Reuerendissime præsul ty
pis in hac vrbe Olysipon. ex
caderetur, contigit vt eodē
tēpore obseruatissimus D.

Antonius Pinarius in Episcopū Mirandēse
cōsecraretur. Cūq; is mihi pro maxima mea
erga illū pietate cōmississet, vt eo ipso conse
crationis die Cōcionē haberē: qua de mori
bus & institutione vitæ pastoralis agerē, vi
sum mihi fuit, hāc ipsam Concionē pro ap
pēdice, ad calcē huius operis adiūgere: quo
niā non modo idē vtrobiq; argumēti genus
est, sed eadem etiam tractandi ratio. Quem
admodum enim Autor, sentētijis sanctorum
patrum vbiq; sua corroborat (quæ philoso
phandi ratio tutissima & certissima est) ita
ego eorundē vestigijs insistens, eadē vbiq;

A 2 testimonia

Epistola

testimonia simul cum sanctarum scriptura-
rum testimonijs afferre curavi: vt de his pu-
rissimis fontibus haurirem quę de hac re mi-
hi pro illius temporis & argumenti ratio-
ni dicenda essent. Ea. n. temporum no-
strorum calamitosissima cōditio est, eoq; de-
fluxit vita pastorum, vt nisi oculos ad præte-
rita tempora reuocemus, & sanctissimorum
antistitum dicta factaq; ante oculos velut ab-
solutissimum quodā pastoralis vitę exēplar
proponamus, vix intelligi possit huius tātę
profefsionis celsitudo, ne dū operibus queat
exhiberi. Quamobrem, quemadmodū qui
puritatē & elegantīā latini sermonis expri-
mire cupiūt, ad elegātissimum illud Cicero-
nis seculū oculos cōiiciūt, eāq; loquēdi ratio-
nē quę illo potissimū tempore vsurpata est,
imitari cōtendūt, ita plane qui hoc nrō cor-
ruptissimo seculo (in quo tāt opere populus
Christianus à maiorū luorū cādore degene-
rauit) pastoralis vitę sanctitatē puritatēq; vo-
luerit agnoscere, & agnitam imitari, necesse
est vt amotis prorsus & clausis oculis ad æta-
tis nostrę mores, antiqua nascētis Ecclesię
tempora, veterumq; patrum vitam & sancti-
moniam sibi proponat imitandam. Quod &
autor huius operis sequutus esse videtur, &
ego quantum potui iisdem ingredi vestigijs
conatus

conatus
gantia
exceller
tamen c
ritatis p
non del
ptus me
mus in
& ea qu
Amplit
rem reli
& ea eti
Dieghu
facione
in tuā f
rū tuor
sum: qu
rimi cō
rā, cū r
ne fit m
lis ore p
scopali
tę prop
fieri po
ram, im
bus on
ne detr
matis

Nuncupatoria.

conatus sum. ¶ Et q̄,uis temeritatis & arrogantiae notā subijſſe videar, qui nugas meas excellentiſſimo operi adiungere tētauerim, tamen cum tam familiaris neceſſitudo charitatis peccus meum cū autore copulauerit, non debet mirum videri, ſi illius etiam ſcriptis mea iungantur, quorum & mens & animus in Chriſto vnus eſt. De quo viro multa & ea quidem memoratu digna habebā, quæ Amplitudini tuæ referre poiſē, niſi & pudorem religioſiſſimi patris offendere timerem, & ea etiā illuſtris ſimul et eruditiſſimus D. Dieghus Payua breuiter in huius operis præfatione cōmemoraſſet. Vnum tamen illud in tuā Reuerendiſſime pater, & coepiſcopo rū tuorū gratiam ſilentio præterire non poſſum: quod ego ipſe vna cū fratribus celeberrimi cœnobij. S. Dñici Oliſipoñ. teſtis aderam, cū religioſa illa vox (de qua in præfatione fit mētio) ab huius obſeruatiſſimi præſulis ore prodijt, ſe daturum operā, vt ita Epiſcopali dignitate fūgeretur, vt monaſticę vitę propoſitum, & parſimoniam (quoad eius fieri poſſet) non deſereret. Ego in quā aderam, imo & ego ipſe fui qui illū modis omnibus onus hoc refugientē, & ſūma contentione detrectātem ſub in terminatione anathematis ~~_____~~ Qua dignitate ſuſcepta, q̄,uis

Epistola

initio maximis animi angoribus vexatus fuerit, & nullum non mouerit lapidem, quo suscepto oneri cederet, dum grauiora pericula videt, q̄; ante preiuderat: omnibus tñ frustra tentatis, tandem diuina aspirante gratia manum misit ad fortia, totumq; se sarcinæ supposuit pastoralis. In quo opere, a deo constanter sobrietatem illam & modestiam quā pollicitus est præstitit, vt nullis neq; cōmuniū amicorum persuasionibus, neq; humanæ prudentiæ rationibus ab instituto deflecti potuerit. Quo factum est vt cum tenues admodū expensæ ad alēdam eius domum atq; familiam sufficiat, quidquid ex amplis redditibus illis celeberrimæ Ecclesiæ suæ est, nō suum, non famulorum, non consanguineorum, sed pauperum sit ac viduarū & Ecclesiæ ministrorū. Hinc .n. inopum greges aluntur, nudi vestiuntur, egroti passim per domos curantur, virgines destitutæ matrimonio copulantur, & non parui greges studentū vndiq; ex tota diœcesi ad hoc delecti aluntur, & instituuntur: qui postea sacris initiati in Ecclesiarum ministeria cooptentur. Quæ omnia in hoc regno notiora sunt quàm vt referre opus sit, vel quā n vt eis referendis assentationis notam subire verear. A me tamē eo consilio referuntur, vt vel hoc vno exemplo clarissimi Hispaniæ nostræ præsules in

telligi
paris
tura
utilita
Episc
tate p
præsu
bus p
reant
gredi
velut
sequa
cet: c
utili
tuisse
regno
sed se
alioru
Verū
dine p
dum
phora
nem.
feci: q
ga ora
fluens
cipe e
hoc, o

Nuncupatoria.

relligant, quantam Ecclesiæ Dei utilitatem
paritiam hæc & modestia prælatorum alla-
tura sit: quæ tantopere in communem omnium
utilitatem cedit: dum quod sibi subtrahit
Episcopus, cum omnibus munifica liberali-
tate partitur: simul ut multi religiosissimi
præsules, quibus Hispania referta est, & qui-
bus pietas & Ecclesia Dei chara est, non ve-
reantur hanc novam vivendi rationem in-
gredi, imo antiquam in lucem reuocare, &
velut à mortuis excitare. Habent enim quæ
sequantur: neque de euentu trepidare eos de-
cet: cum euentus ipse facile declarauerit, nihil
utilius ad publicam salutem excogitari po-
tuisse. Possem & alios in hoc florentissimo
regno similis propositi Patres commemorare:
sed sciens volensque prætereo, ne aliorum laus
aliorum gloriæ detraxisset aliquid videatur.
Verum de his pro Epistola et operis magnitu-
dine plus satis: si tamen illud addidero mihi
dum scribo Horatianum illud contigisse. Am-
phora cœpit institui: cur vrceus exit? Cœcio
nem. n. scribere aggressus, pene librum con-
fecit: quem ideo capitibus suis distinxit, ne lo-
ga orationis series, & sine vlla distinctione
fluens oratio, tædio Lectorem afficeret. Ac-
cipe ergo præsul Reuerendiss. munusculum
hoc, obseruantia & pietatis erga te meæ cer-

Epistola Nun cupatoria
tissimū pignus . Et quando tibi per assiduas
curas licuerit, lege etiam aureum hunc Præ
sulis obseruandis. libellum: quem ego non
librum, sed lucernam quandam calamitosis
simi huius seculi tenebras illustrantem ap
pello. Habent enim hic ij qui in lucem mū
do dati sunt quò difficilem admodum atq;
arduam prælatorum viam, apertissime & vi
dere, & ingredi possint: habent quid sequi
debeant, quid vitare, quas curas & cogitatio
nes animo voluere, quid, si ab officio & no
mine suo degenerauerit, timere: quid
vero si recte munus suū obierint
à principe pastorū Xpo Dño
sperare debeant.
Vale Præ sulum decus.

Co
Granat

bus Epi
tione F
na

Them
gis m

prehenfi
præclari
tarchus
ties cum
fit, eum
fugus ad
las vifer
mioner
eius æta
experie

Concio F. Ludouici
Granatensis de officio & mori

bus Episcoporum, habita in consecra-
tione Reuerendissimi D. Antonij Pi-
narij Episcopi Mirandensis.

¶ Thema. Symon Ioannis dili-
gis me plus his? Pasce oues meas.
Ioan. vlt.

V M diligenter ani-
maduerto Patres amplissi-
mi, nobilis & religiosa con-
cio, quibus de rebus, & a-
pud quos hodie mihi dicē-
dum sit, vereor ne in illā re-
prehensionē incurram, quam Phormionem
præclarissimum philosophum subijisse Plu-
tarchus refert. Cum enim Hānibal, qui to-
ties cum populo Romano victor bellū gef-
sit, eū mutata subito fortuna, Atenas pro-
fugus ad Antiochū peruenisset, ibiq; in scho-
las visendi gratia à ciuibus perductus, Phor-
mionem quendam senem & philosophorū
eius ætatis facile principem de re militari (vt
experientissimo duci gratificaretur) legentē
audiuisset

Concio

audiuisset, finita lectione mirantibus cæteris in philosopho sene tantam peregrinæ disciplinae facultatē, & ab Hānibale quid ei videretur sciscitantibus, respondisse fertur, se multos quidem delyros senes vidisse, neminem tamen Phormione dementiorem. Et merito sanè, vt Cicero autor est. Quid enim dementius, quàm vt Philosophus in otio, & vmbra vitam degens, qui nunquam hostem, nunquam castra vidisset, coram Hannibale qui cum populo Romano orbis victore, tot annos de imperio decertasset, de disciplina militari (quæ vsu & exercitatione magis, quam solerti meditatione cõparatur) differere? Sunt enim pleraque (ne dicam omnia illa præsertim quæ in actione aliqua versantur) quæ multò magis experientia, quam artis præceptionibus intelliguntur. Vnde & Aristoteles ipse testatur, instructiores ad operandum eos esse, qui periculis & rerum experientia, quam qui artis præceptis edocti sunt. Ars enim rerum est vniuersaliũ, experientia verò singularium, in quibus omnis actio continetur. Quã ego sententiam (quæ ad multa & varia accommodari potest) ideo Patres amplissimi in huius orationis exordio vsurpauì, vt significarem idem mihi nunc accidisse, quod illi quondam contigit

I
tigit Phormione
nabile dān
tissimo du
attigerat) v
cum illo p
sem: qui c
offa nunq
amplissim
gnanis, de
Cũ præse
lirari infe
to hottis
est atq; in
rerum ex
q; Adde a
Agendum
munere,
ma, & m
xia: atq;
te quas
de qua a
stituto n
munus
tè innu
& subli
paratio
pares 8
ferius,
00

De officio pastorali.

2

tigit Phormioni. Si enim ille meritò ab Hã
 nibale dånatus est, quòd coram experien-
 tissimo duce, de remilitari (quã ipse nõquã
 attigerat) verba facere voluisset: an non ego
 cum illo pariter eodem crimine dånari pos-
 sem: qui cum Episcoporum functiones &
 offiã nunquam attigerim, coram tot tamen
 amplissimis Ecclesiã Dei ducibus & antesi-
 gnanis, de officio ipsorum agere præsumã?
 Cũ præsertim hæc disciplina nihilo sit mi-
 litari inferior, sed tanto etiam superior, quã-
 to hostis quo cũ bellum gerimus infelior
 est atq; immanior: nec minus hæc multarũ
 rerum experientia, quã illa comparetur.
 ¶ Adde alias etiã huius operis difficultates.
 Agendum enim mihi hodie est de pastorum
 munere, id est, de re omnium excellentissi-
 ma, & maximis laboribus & periculis obno-
 xia: atq; ita non solum ratio personarum an-
 te quas mihi agendum est, sed res etiam ipsa
 de qua agendum est, me à suscepti operis in-
 stituto remoratur. Esse autem Episcoporũ
 munus rem omnium longè dignissimã, aper-
 tẽ innuit Diuus Ambrosius, cũ ait, Honor,
 & sublimitas episcopalis nullis poterit com-
 parationibus adæquari. Si regũ fulgore cõ-
 pares & principũ diademati, longe erit id in-
 ferius, quam si plumbi metallum ad auri ful-
 gore

Ambr. in
 Pato.

Concio

gorem compares. Quippe cū videas regum
 colla & principum submitti genibus sacer-
 dotū, & deosculata eorum dextera, orat o-
 nibus eorum se credunt cōmuniri. Deniq;
Chrysoſt. tanto est (vt Chryſ. ait) superius regno sacer-
 dotium, quantum est inter spiritum & carnē
Bernard. interuallum. Præterea, si raritas (vt D. Ber-
in Epist. nar. ait) rebus pretiū facit, nihil certe in Ec-
 clesia Dei pretiosius, nil ve optabilius est, bo-
 no vtiliq; pastore: nempe rara avis est in alto
 constitutum, non altum sapere, sed humili-
 bus consentire: nil Deo charius, nil apud ho-
 mines rarius. ¶ Jam vero labores huius offi-
 cij, quis queat enumerare? Quibus. n. difficul-
 tatibus oīs præfectura non modo Episcopo-
 rum, sed quorūcūq; etiā magistratū & præ-
 fectorū implicita sit, elegāter Cice. deplorat
 his vrbis. O condiciones miserās admini-
 strandarum ciuitatum & prouinciarum: in
 quibus diligētia plena simultatum est, negli-
 gentia vituperationum: vbi seueritas pericu-
 losa est, liberalitas ingrata, sermo insidiosus,
 assentatio pernicioſa, frons omnium familia-
 ris, multorū animus iratus, iracundiæ occul-
 tæ, blanditiæ apertæ: veniētes prætores ex-
 pectant, præsentibus inferuiunt, abeūtes de-
 ferūt. Omnium rerum (ait quidam) laborio-
 sissimum est animis præesse. Et ideo, eos qui

eo

D
 eo accedun-
 certamē la-
 Diuus etia
 tur. Nihil
 pore diffic
 Epi aut pr
 nihil beati
 ster imper
 tæ difficu
 his verbis
 tium, & d
 regere: qu
 & moribu
 ¶ Quantis
 animæ cu
 aperte de
 tum max
 qui popu
 pullus, fu
 mas ait, V
 uidæ, &
 sanctisim
 in Nanaz
 per hæc i
 periculo
 Videt
 stū & sce
 & incau

De officio pastorali. 3

eo accedunt, vinctos esse oportet: vt qui in certamē laboriosum descendāt. Quod ipsū

Aug. in quodam Serm.

Diuus etiam Augustinus hisce verbis testatur. Nihil est in hac vita. & maximē hoc tempore difficilius, laboriosius, & periculosius, Ep̄i aut p̄sbyteri officio: sed apud Deum nihil beatius, si eo modo militetur, quo noster imperator iubet. Causam vero huius tā

Greg. in Moral.

tae difficultatis explicat Diuus Gregorius his verbis. Re vera mihi videtur esse ars artium, & disciplina disciplinarum, hominem regere: qui certē est inter omnes animantes & moribus varius, & voluntate diuersus. Quantis verō periculis tam corporis quā animæ cura hæc pastoralis obnoxia sit, satis aperte declararunt cū alij sancti antistites, tum maximē D. Gregorius Nazianzenus: qui populariū suorū inuidia ab Ecclesia sua pulsus, furori cedens aduersariorum, exclaimas ait, Vale mihi o cathedra, sublimitas inuidiæ, & periculo obnoxia. Quibus verbis sanctissimus Præsul inimicorū odia fugiēs, in Nanazianzenā reuertitur Ecclesiam: satis per hæc ipsa declarans, quantis hæc cathedra periculorum fluctibus esset exposita.

Gregori. Nazianzenus.

Videtur ergo Patres amplissimi quam vastū & scopulosum pelagus ignarus fluctuū, & incautus nauta præternaigare incipio?

Sed

as regum
bus sacer
ra, orat o
ri. Denic;
regno fac r
m & carrē
vt D. Ber
erte in Ec
iliusest, bo
ess est in alto
ed humili
il apud ho
huius offi
n. difficul
Ep̄itopo
uū & præ
e. deplorat
es admini
ciarum: in
n est, neglig
itas pericu
insidiosus,
um familia
ndiæ occul
atores ex
beūtes de
m) laborio
leo, eos qui
co

Concio

Sed ratio muneris instituti me cōpellit, vt in cōsecratione dignissimi & virtutibus cūctis ornatisimi pastoris, de officio, cura, & moribus optimi pastoris sermonē instituam, nisi me officio subtrahere, & præter rē agere uolero. Nō enim vim rebus inferre uolo: sed id assumere, quod ipsæ mihi sponte sua tribuere videntur. ¶ Cæterum quæ res me initio dicendi trepidū facit, eadē vos magis & attentos & sollicitos reddere debet: vt quam vigilantissimis animis audiatis rem qualē uobis depinxi: nempe omnium & dignissimā, & laboriosissimā, & innumeris cinctam periculis: & quæ tota uestra est, tota ad uos spectat, quorū omnis & labor, & periculū, & dignitas futura est. Quādo igitur rei magnitudo imbecillitatem meā declarat, & diuinū auxilium flagitare ipsa uidetur, idē ad solita beatissimę virginis Marię suffragia suppliciter confugiamus .d. Aue Maria.

Symō Ioannis diligis me? &c. Tria mihi in his Dñi Saluatoris uerbis inquisitio ne digna esse uidetur. Primū (quoniā hęc interrogatio per cōparationē plata est, eū Dñs dicat, Symō, diligis me plus his) quę rendū uidetur (id quod diu multum q; inter Doctores agitatū est) an dignissimus omnium esse

D
esse d̄ beat, is
Deinde illu
hoc t̄ro mu
expositū fu
tatē requira
Dñs cæteri
sed tertio c
ne. Est enim
tio (vt mil
tissima, &
quę hac die
gotij breu
xa est. Hęc
tionis cap
le const
cipuū est,
officij: &
tur. Persp
ea quę ad
quidē sec
tio & ord

Princi
sionē sua
misisse, c
bo clauē
uero ac
& præse
blaturu

De officio Pastoralis. 4

esse d̄beat, is qui ad pastoris officii deligitur. Deinde illud explicandū, quæ res sint, quæ hoc tāto munere dignū faciāt. Postremo, vbi expositū fuerit multa esse quæ ad hāc dignitatē requirantur, peruestigāda ratio erit, cur Dñs cæteris omīssis non sernel atq; iterum, sed tertio quoq; de sola interrogat dilectione. Est enim hęc cū repetitio, tū interrogatio (vt mihi quidē videtur) mysterijs reuerentissima, & autore suo perquā dignissima: & quæ hac dicēdi figura sūmā latissimā huius negotij breuissimē simul & apertissimē cōplexa est. Hęc sunt præcipua huius interrogationis capita: quæ vbi fuerint enucleata, facile constare poterit, id quod in hac causa præcipuū est, nimirū, quis sit scopus pastoralis officij: & quibus ad illū itineribus perueniatur. Perspecto enim fine, facile intelligentur ea quæ ad cōsequēdū finē ordinātur: quādoquidē secundum placita Philosophorū, ratio & ordo mediorum ex fine colligēda est.

Principio igitur cōstat, Dominū ante passionē suam clauēs Ecclesiæ suæ Petro promississe, cūm apud Matthæum dixit, Tibi dabo clauēs regni cœlorum. Post passionem verō ac resurrectionem suā iturus in cœlū, & præsentiam suam mortalium oculis sublaturus, ne Ecclesia visibilis visibili pastore desti-

Mat. 16.

pellit, vt in
bus cūctis
ra, & mori
tuam, nisi
ē agere vo
e volo: sed
te sua tri
res me ini
os magis &
t: vt quam
m qualē vo
nissimā, &
tam pericu
os spectat,
ū, & digni
magnitudo
diuinū au
ō ad solita
gia supplici

c. Tria mihi
s inquisitio
ū (quoniā
ē plata est,
us his) quæ
um q; inter
mus omniū
elle

Côncio

re destitueretur. Petrum pro se vicariū
 creauisse, illiq; regnicœlorū clauē quas ante
 promiserat, tradidisse: atq; illum his, quæ au-
 distis verbis compellasse. Symon Ioannis di-
 ligis me plus his. Atq; vt hinc dicēdi initiū
 faciamus, interrogatio hæc circūspecta ad-
 modum esse videtur, cum non filius solum,
 sed pater etiam exprimatur: ne alium Symo-
 nem in re tanta pro alio acciperemus: quem
 admodum & alibi apud Paulum pro Cepha
 (cui Apostolus in faciem restitisse dicitur)
 quidam alium & alium Cepham interpretā-
 tur. Symon (inquit) Ioannis diligis me plus
 his. Cui ille, Tu scis Domine quia amo te.
 Quo in loco illud negligēdum nō est: quod
 Symon per comparationem interrogatus,
 non per comparationem, sed simplici oratio-
 ne respondet, Tu scis Domine quia amo te:
 à qua respondendi ratione, nullis Domini
 interrogationibus deflecti potuit. Nimirum
 quia meminerat quā ei male cefsisset quod
 paulò antea dixerat, Etiam si omnes scādali-
 zati fuerint in te, sed ego nunquā. Qui enim
 sibi nimium tribuēs, supra cæteros se incau-
 tus & infirmitatis suæ immemor extulit, præ
 cæteris scādus corruens, temeritatis suæ pec-
 nas dedit. Sed quoniam electis omnia coo-
 perantur in bonum, etiam ipsa peccata (vt
 D. August.

Ioan. vi.

Gala. 2.

Mat. 26.

D. Augu-
 det iam se
 paratione
 plus cæte
 prætermi
 nisi eum n
 gniozem t
 modo cau
 veritatem
 terat, sub
 dacio dicit
 citur.

C In
 re
 p
 mur, aut c
 inter doct
 peritos di
 Pleriq; en
 trantur, si
 præficias.
 eligere de
 detur, si di
 ditione pr
 maximè q
 ctuntur, l

D. Augu. ait) periculo suo doctus, non au-
det iam se alijs anteferre, quanuis per com-
parationem à Domino rogaretur, & re vera
plus cæteris Dominũ diligeret. Neq; enim
prætermisissis alijs hoc Dñs ab eo quæreret,
nisi eum maior Christi charitas cæteris di-
gniore faceret. Sed ille tamen casu suo nõ
modo cautiior, sed etiam humiliior redditus,
veritatem, quam sine mendacio proferre po-
terat, subtrahit: quoniam sæpe quod sine mē-
dacio dicitur, sine elationis periculo non di-
citur.

*Augu. in
Medita.*

Prima pars.

Circa hæc igitur Domini verba inquit
rendum esse diximus, an ad officiũ
pastorale digniorem eligere tenea-
mur, aut certe satis sit dignum eligere. Hæc
inter doctores Theologos, & iuris Canonici
peritos diu multumq; agitata quæstio est.
Pleriq; enim iuris peritorum satis esse arbi-
trantur, si dignum hominem huic muneri
præficias. Nam qui cuius negotio præfectũ
eligere debet, satis officio suo functus esse vi-
detur, si dignum hominem pro negotij con-
ditione præfecerit. Contra verò Theologi,
maximè qui D. Thomæ doctrinam ample-
ctuntur, huic tanto negotio quod reliqua

B omnia

Concio

omnia longe superat, non modo dignū, sed etiam dignissimum destinandum esse acriter defendunt. Verum hanc tam longam cōtentionem hac nostra ætate maximo Dei beneficio sacra Synodus Tridétina diremit: cū eos mortaliter peccare, & peccatis alienis cōmunicare asserit: qui digniores & Ecclesiæ magis vtilis pastores præficere nō curauerint. Quod quidem & maximis rationibus comprobari, & sacrarum literarum apertissimis testimonijs demōstrari satis potest. Vt vero cætera omittam, abundè fanè id demōstrat trina hæc Domini Saluatoris interrogatio: qua non quidem simpliciter, sed per comparisonem cautè & vigilanter interrogat, Symon Ioannis diligis me plus his? Hac enim prima pastoris Ecclesiastici electione formam cæteris præscribere volens, nō simpliciter interrogat, Diligis me: sed, Diligis me plus his: vt videlicet non pari virtute & charitate fulgentem, sed cæteros antecellentem ad tantum hoc munus deligendum esse declararet. Natura enim ipsa dictare videtur, vt qui alijs officio ac dignitate præferri debet, cæteros vitæ splendore anteceat: què admodum pastor grege suo præstantior, & dux milite suo fortior, & rex subditis suis debet esse sublimior. Qui ergo maiorem in pa-
store

store qua
tionem r
sanctiore
gendis at
modo eni
eum cōsil
ribus infe
me comm
rationibu
tam illustr
termisso,
tur, tam ei
distributua
stitiã præ
meritorum
nus digni
dignum e
riant, & i
gni rebus
versentur
ceptione
cit, non ca
meritis co
contra le
enim pop
subtrahat
vigilantif

De officio pastorali.

6

store quam in ouibus charitatem ante electionem requisit, aperte docuit, digniorē sanctioremq; subditis esse debere, qui eis regendis atq; dirigendis præficeretur. Quomodo enim (vt D. Ambrosius ait) credam eum cōsilio superiorem, quem videam moribus inferiorem? Supra me debet esse, cui me committere paro. ¶ Vt verò apertissimis rationibus rem satis per se quidem exploratam illustremus, eligere dignū, digniore prætermissa, omnibus iustitiæ legibus aduersatur, tam eius quæ commutatiua, quā quæ distributiua nominatur. Distributiua enim iustitiā præcipit, vt officia publica pro ratione meritorum distribuatur: ne dignioribus minus digni in officijs publicis præferantur: In dignum enim est, vt digniores quidem esuriant, & in obscuro lateant, minus verò digni rebus omnibus affluentes, in fori luce versentur. Quod sanè sine personarum acceptione esse non potest: quæ personas respicit, non causas: & plus fauore & gratia, quā meritis commouetur. ¶ Peccatur etiam hic contra leges commutatiuæ iustitiæ. Cum enim populus suas sibi opes & liberis suis subtrahat, vt stipendia publica paret, quibus vigilantissimi sibi præsules præficiantur:

B 2

si tu,

dignū, sed
m esse acri-
longam cō-
aximo Dei
na diremit:
eccatis alie-
ores & Ec-
ficere nō cu-
imis rationi
erarum aper-
satis potest.
le sanè id de
atoris inter-
citer, sed per
inter interro-
plus his? Hac
ci electione
ens, nō sim-
t sed, Diligis
ari virtute &
os antecellen-
gendum esse
dictare vide-
tate præferri
anteat: quē
stantior, &
bditis suis de
aiorem in pa-
store

Concio

si tu, cuius fidei hæc electio credita est, cum stipendia habeas locupletissima, quibus vigilantissimum pastorem præficere possis, non tã publicæ quã priuatæ vtilitatis, cõsanguinitatisve ratione habeas, atq; alienis stipèdijs tibi magis quã illis consulere velis, an non abuteris fide & potestate tibi cõmissa? an non in publica cõmoda peccas, & iustitiæ sanctissimas leges violas, qui opes tibi ad Ecclesiæ vtilitatem creditas, in tuam tuorumq; vtilitatem priuata ratione conuertis? Sicut enim est medicus medico præstantior, & Theologus Theologo doctior, & miles milite fortior: ita est pastor pastore vigilantior. Quisquis ergo largo stipèdio suscepto, quo optimum aut medicum, aut magistrum, aut militem conducatur, minus bonum eligit, quoniã aut consanguineus, aut familiaris, aut seruus est: an nõ aliena furatur? & in se suosq; refundit quæ aliorum sunt? Quòd si hunc cõtra iustitiæ leges facere existimamus, quid de illo iudicabimus, qui suas rones Ecclesiæ cõmodis, ad Dei cultum & gloriam, communèq; hominum & æternam salutem pertinentibus, ateterat? ¶ Duo enim sunt quæ per uere solent homines ad diligenter seruanda curandaq; ea quæ ipsorũ fidei cõmissa sunt: nempe aut ipsarum pretium aut periculum.

Quò

Quò enim
rius ad se
satur, cau
animarum
filius, hoc
dubitauit
re? Quid
ipsa salus
stra super
lisq; cing
piones ve
peccatũ?
minus ait
tam: & p
& multo
electos. I
ex decem
tur: at in
bus, vix
mundi p
maiusq;
ter omni
so mihi p
quid gen
quæ toti
si cum an
an non t
lueri, vn

Quò enim res pretiosior est, eò solet diligentius adseruari: & quæ in periculo maiori versatur, cautius etiam custoditur. Quid verò animarum salute pretiosius, pro quibus Dei filius, hoc est, Dei virtus, & Dei sapientia, nõ dubitauit vitam suam & sanguinem fundere? Quid maioribus periculis obnoxium, quàm ipsa salus animarum, cum militia sit vita nostra super terram, cum hostibus vndiq; telisq; cingamur, cum inter dracones & scorpiones versemur, cum circumtet nos vndiq; peccatum? Hinc enim illud est quod ipse Dominus ait, arctam esse viam quæ ducit ad vitam: & paucos esse qui per eam ingrediatur: & multos quidem esse vocatos, paucos verò electos. In mari Marsiliæ (inquit Bernard.) ex decem nauibus, vix vna aliqua periclitatur: at in mari huius seculi, ex decem animabus, vix vna seruatur. Deniq; inter omnia mundi pericula, cedo mihi aliud præsentius maiusq; quam animarum periculum? & inter omnia quæ in pretio habentur, quid quæso mihi pretiosius designabis? Quid aurum, quid gemme, opes, imperia, vniuersa deniq;, quæ totius vniuersitatis ambitu coercentur, si cum animæ vnius dignitate conferantur? an non tenuissimæ stipulæ, abiectissimo pulueri, vmbraeq; inanissimæ similia esse videntur?

Mat. 7.

Mat. 22.

buntur? Si igitur & de re omnium pretiosissima, & de periculis omnium gravissimo agitur, quomodo prætermisso diligentissimo & optimo eius custode & curatore, minus idoneum illi præcias? Agè dum, si regis cuiusvis salus periclitaretur, an excellentissimis atq; peritissimis medicis contemptis, vulgaribus illum committere auderes? Si valida tempestate iactatus, mors tibi ante oculos versaretur, prætermisso ne sapientissimo & experientissimo nauclero, clauū vulgaribus comisisses? Si tota item Reip. salus ex vnus fortuna belli penderet, & haberes strenuos quidem imperatores, vnum verò inter eos facile principem, & in militari disciplina lōgè peritissimum, an non hoc tempore ratio ipsa & natura diceret, vt in summo rerum cardine atq; periculo ad summa & maxima remedia confugeres? Quis hoc mentis cōpos negare possit? Quis in eiusmodi casibus si male res cederet, nō culpam omnem in eum conijceret, qui aut præstantissimum medicum, aut vigilantissimum nauclerū, aut sapientissimū imperatorem, cū facile posset, nō aduocaret? Quid verò hæc omnia sunt, si animarū & Ecclesiæ saluti committitur: nisi aut somnia quædā, aut meræ nugæ? Si ergo in his prouidendis ita nos cōmunis

I
 nis sensus
 mis nego
 media cor
 xima atq;
 ius rei cu
 adduci p
 illustrius
 cum Ecc
 pastorem
 celo nec
 vnicum
 salutis n
 sacerdot
 alios ad
 idem ip
 Ego sun
 as propt
 vertit, E
 Vt aper
 tis nostr
 vnigeni
 per eun
 In omn
 latus: &
 aut ang
 eos cum
 ter tant
 angelos

nis sensus & ratio naturalis instituit, vt in sū
 mis negotijs atq; periculis, summa item re-
 media conquireremus, quid in re omniū ma-
 xima atq; grauissima nos facere parest? ¶ Cu-
 ius rei cum multa quidē & præclara exēpla
 adduci possint, nullū tamen aut maius, aut
 illustrius est, quam ipsius Dei opt. max. qui
 cum Ecclesiæ suæ providere pontificem &
 pastorem voluisset, eum elegit, quo neq; in
 cælo neq; in terra vllus erat dignior: nempe
 vnicum filium suū, quem nō modo autorem
 salutis nostræ, sed etiam pōtificē, summūq;
 sacerdotem in mundum destinavit: cū tamē
 alios ad hoc ipsum delegare potuisset. Quod
 idem ipse filius per *Esaiā* significauit dicēs, *Esai. 43.*
 Ego sum, ego sum, qui deleo iniquitates tu-
 as propter me. Vbi alius interpres euidentius
 vertit, Ego, ego ille ipse sum, qui deleo, &c.
 Vt apertē intelligas nulli alij medēdi pecca-
 tis nostris curam creditam fuisse, quam ipsi
 vnigenito filio Dei. Quod explicatius adhuc
 per eundē Prophetam alibi expressit dicēs, *Esai. 63.*
 In omni tribulatione eorum non est tribu-
 latus: & (vt alius vertit interpres) nō legatus
 aut angelus, sed ipse saluauit eos, et portauit
 eos cunctis diebus seculi. Si igitur Deus pa-
 ter tanti animarū nostrarū salutē fecit, vt cū
 angelos, aut archangelos, aut sanctissimos

Concio

patres ad hoc destinare potuissent, omnibus
his prætermisissis, eum elegit, quo dignior esse
aut cogitari nemo potest: qua quæso fronte
tu in vicarium & successorem superni huius
pontificis indigniorem eligas, cum possis eli
gere digniorem? Cur minoris facias, minusq;
charam ipse habeas salutem tuam, quam ille
habuit, ad quem nihil salus tua pertinebat?
¶ Deniq; quid super hac re Concilium Tri
dentinum definiert: quantiq; hoc nego
tium fecerit, audiamus. Eius verba sic ha
bent. Si in quibuslibet Ecclesiæ gradibus pro
uidenter scienterq; curandum est, ut in Do
mini domo nihil sit inordinatū, nihilq; præ
posterum, multo magis elaborandum est, ut
in electione eius qui supra omnes gradus cō
stituitur, non erretur: nam totius familiæ do
mini status & ordo nutabit, si quod requiri
tur in corpore, non inueniatur in capite. Vn
de, & si aliàs sancta Synodus de promouen
dis ad cathedrales, & superiores ecclesias nō
nulla vtiliter decreuerit: hoc tamen munus
huiusmodi esse cēset, ut si pro rei magnitudi
ne expendatur, nūquam satis cautum de eo
videri possit. Itaq; statuit, ut cum primum
ecclesia vacauerit, supplicationes ac preces
publicè priuatimq; habeantur: atq; à Capitu
lo per ciuitatem & diœcesim indicātur: qui
bus

bus Cleru
rem valea
net eos or
est, ut in p
gloriam,
se facere,
gubernat
eosq; alie
taliter pe
sæ magis
precibus,
suggestio
ritis, præ
rum de h
ciunt, ut
gere tene
Ceteru
etiam de
tarum Ec
est. Cū en
tione) pa
eligēdi ra
enim ver
ctor ciuit
lebris eni
omne ag
rectores
quidem n

bus Clerus populusq; bonum à Deo pasto-
rem valeat impetrare. Hortatur ergo & mo-
net eos omnes quorum hoc negotium inter
est, vt in primis meminerint, nihil se ad Dei
gloriam, & populorum salutem vtilius pos-
se facere, quàm si bonos pastores & Ecclesię
gubernandę idoneos, promoueri studeat:
eosq; alienis peccatis communicantes mor-
taliter peccare, nisi quos digniores, & Eccle-
się magis vtiles ipsi iudicauerint, non quidē
precibus, vel humano affectu, aut ambiētū
suggestionibus, sed eorum exigentibus me-
ritis, præfici diligēter curauerint. Hęc ibi. Ve-
rum de his hæctenus: abunde enim ista suffi-
ciunt, vt intelligamus quales Episcopos eli-
gere teneamur.

Ceterum quod de Episcopis diximus, idē
etiam de inferioribus prælatis, hoc est, priua-
tarum Ecclesiarum rectoribus, intelligendū
est. Cū enim in vtrosq; (quanuis dissimili ra-
tione) pastoris nomen cadat, eadem etiam
eligēdi ratio vtrobq; seruāda est. De vtrisq;
enim verum est quod Sapiens ait, Qualis re-
ctor ciuitatis, tales & inhabitantes eam. Ce-
lebris enim Philosophorū sentētia est, quod
omne agens agat sibi simile. At huiusmodi
rectores in ordine causarum agentium non
quidem naturalium, sed moralium, cōnume-
rantur:

Eccle. 10.

Concio

rantur: ideoq; non mirum est, si quales ipsi sunt, tales etiam sint ij qui sub eorum potestate atq; ditione continentur. Non satis ergo est ad Ecclesie salutē vt Episcopi omnium dignissimi sint, sed dignissimos etiam oportet esse eos, quos in consortium & nominis & officij sui asciscūt. ¶ Sed quoniam in hac potissimum re salus Ecclesie sita est, nō gra uabor, quibus ad hoc rationibus Episcopi teneantur, paucis cōmemorare. Dupplici ergo nomine ad hoc tenentur. Primū ratione vtilitatis, deinde necessitatis. Vtilitas quidē hac ratione pspicitur. Episcopus enim quālibet vigilās & prouidus sit, vnicus tamē pastor est: vnus autem pastor, quomodo sufficiet tot ouium gregibus pascendis, procurādis, atq; tuendis? Vnus operarius, quomodo sufficiet tot vineis fodiendis, pascinādis, atq; putandis? Vnus deniq; in bello dux, quāuis strenuus, militum tamen p̄sidio destitutus, quid aduersus adunati exercitus agmina poterit? Itaq; sine duce milites, aut sine militibus dux nihil sane magis p̄stābunt, quā aut sine capite membra, aut sine ministerio membrorum nudum caput. Quam ergo populi vtilitatem vel spectatissima Episcopi probitas allatura est, bonorum ministro-
rum

D
rum presic
piens) qu
quam libe
tia homin
Ecclesie d
pera adue
muniatur
aut certē
cunq; pot
risq; sui
re, prude
mis p̄m
de quo S
audiisset
litem, p̄
bat: qu
citu con
ges edere
turpiter
se c̄per
scopus h
nē fruct
parem fu
sexagint
simus re
operarij
ter cōsec

De officio pastorali.

10

rum presidio destituta? Vnus (inquit Sa-
piens) quomodo calefiet? imo verò vnus
quam libet ipse caleat, quomodo tot algen-
tia hominum pectora calefiet? Eget ergo
Ecclesie dux militibus strenuis, quorum o-
pera aduersus diaboli machinas & fraudes
muniatur: sine quibus ipse per se aut nihil,
aut certè parum proficiet. Debet ergo vnde-
cunq; potuerit viros probos in laboris ope-
risq; sui consortium diligentissimè cõquire-
re, prudentissimè explorare, & liberalissi-
mis præmijs inuitare, exemplo Saulis regis:
de quo Scriptura memorat, quòd vbicunq;
audiisset esse fortè aliquem strenuumq; mi-
litem, protinus ad se vocabat, sibiq; iunge-
bat: quo factum est, vt talibus viris exer-
citu confirmato, magnas hostium stra-
ges ederet: ita vt Israeliticus populus, qui
turpiter antè Philistæis seruiert, erigere
se cæperit aduersus eos. Si igitur tales Epi-
scopus habuerit cõmilitones, intelligat sa-
nè fructum laboris sui numero militum
parem futurum. Ita si triginta fuerint, si
sexaginta, si centum, fructus quoq; cente-
simus respondebit: quo enim plures erunt
operarij, eo maior laboris huius fructus pari-
ter cõsequetur. Quid vero ad Ecclesie decorè
splendidius

Eccle. 4.

1. Re. 14.

Concio

splendidus, vel ad iustitiam honestus, vel ad famam Episcopi gloriosus, quā optimis ministris velut optimis ducibus Ecclesiam Dei communiri? Quid nō benè à bonis ministris curabitur? quid à malis nō malè? Nūquid enim (vt Saluator ait) colligūt de spinis vuas, aut de tribulis ficus? Sic omnis arbor bona, bonos fructus facit: mala autē arbor, malos fructus facit. Neq; enim effectus à sua causa degenerare solet: illam enim exprimit, illam refert, illam (vt ante diximus) imitatur. ¶ Cæterum necessitas præficiendi melioris adeo magna est, vt vix villo scelere diuinum numen offendi grauius, aut Ecclesia lacerari truculētius possit, quā si prætermisissis dignioribus huiusmodi ministeria indignis, minusve dignis conferantur. Quis enim ferat (inquit Aug.) eligi diuitem ad sedem honoris & gloriæ, contempto paupere instructiore & sanctiore? Hoc enim est accipere personam, quando non causa sed persona respicitur: quando quod non causa non est, vt causa sumitur: quando aut affectibus, aut muneribus, aut precibus, aut cupiditatibus seruitur: & id valet quod erat cōtemnendum, id contemnitur quod erat sequendum. In quo quidem crimine multiplex sanè reatus inuenitur. Præterens enim indignum (inquit

(inquit Aug. rum q̄ ob reus est om mine con eleemosyn boni recto Quemad medicum storem pr quæ ex h sequuta s in Ecclesi sequētium mina & c mili ratio est, qui sp deri deb id est, ani bi Dei, p deles dir uersus ac nit militi caulas æ pabulo c bie tuetu pellatur: anima c tecellun

(inquit Adrianus) reus est omnium animarum quæ ob eius indignitatem periclitantur, reus est omnium flagitiorum quæ ex hoc crimine consequuntur, reus denique omnium aut eleemosynarum, aut aliorum bonorum quæ boni rectores studio atque opera perficerentur. Quemadmodum enim qui aut imperitum medicum, aut nauclerum, aut ducem, aut pastorem præficit, reus est omnium damnorum quæ ex horum ignorantia aut socordia consequuta sunt. ita plane qui indignum eligit in Ecclesiæ ministrum, omnium malorum consequentium reus est. Omnia enim hæc & nomina & officia cuilibet Ecclesiæ ministro simili ratione conueniunt. Nam & medicus est, qui spiritualibus animarum morbis mederi debet: & nauclerus, qui clauum tenens, id est, animarum regimen & ministerium verbi Dei, per huius fluctuantis seculi undas, fideles dirigit nauigantes: dux etiã est, qui aduersus aciem Diaboli spiritualibus armis munnit milites Christi: pastor quoque est, qui ad caulas æternæ vitæ gregem Domini deducit, pabulo doctrinæ sustentat, & à luporum rabie tuetur. Omnibus ergo his nominibus appellatur: quæ tanto sunt insigniora, quanto anima corpori præstat, & cœlestia terrenis antecellunt. Si igitur qui in illorum ministeriorum

riorum electione personas respiciēs, & cau-
 sam negligens, reus omnium malorum con-
 sequentium esse dicitur, quo quæso reatu te-
 nebitur, qui tot animarum reus apud Deum
 est, quot seruare dignior potuisset, si illis præ-
 fectus esset? Quis vero adeò obtusi cordis
 est, qui nō animo discrucietur, si se fortassis
 1. R. 22. huius tanti criminis reum agnoscat? Cū ad
 Dauidem Abiathar sacerdos amissis iniuria
 & crudelitate Saulis parentibus ac fratribus
 in desertum profugus peuenisset, ait ad
 illum Dauid, Ego sum reus omnium anima-
 rum patris tui: nimirū quia neq; volens, neq;
 animaduertēs, in causā fuerat, vt Saul præ-
 cipiti quodam furore percitus, inuidiaq; sty-
 mulatus, sacerdotes Dñi iugularet. Quid er-
 go dicet qui & sciens, & volēs, & affectibus
 suis aut amicorum seruiens, contemptis di-
 gnioribus, præficit indignos: ex quorum in-
 dignitate tot pereuntium animarum strages
 consequuntur? Quod verò omnia mala hæc
 in electoris caput recidant, audi Hiero. di-
 centem, De affeclis suis ordinantes, & vitā
 eorum in scandalum populi exponentes, rei
 sunt infidelitatis eorum qui scandalizantur.
 Idem etiam Hieronymus ob hoc ait, Mosem
 noluisse filium suum principatus sui succes-
 sorem relinquere: sed alienum & ex alia tri-
 bu

bu institui
 populo in
 vitæ. At
 rendis be
 in Ecclesi
 ligunt ma
 amant, v
 ti, vel pr
 gauerit &
 rici fieren
 nus ille
 mentisim
 cilium B
 rere vole
 ne excog
 tamen h
 lens, præ
 stores m
 us Missa
 talem pe
 rabilis E
 bus præ
 ti religio
 promitte
 sanctæ, c
 sia, eum
 in spirit
 illi vocis

bu instituisse: vt sciremus principatum in
 populo non sanguini deferendum esse, sed
 vitæ. At nunc plures videmus in confe-
 rendis beneficijs non ad hoc tendere, vt eos
 in Ecclesiæ columnas erigant, quos intel-
 ligunt magis profuturos: sed quos vel ipsi
 amant, vel quorum sunt obsequijs delini-
 ti, vel pro quibus maiorum quispiam ro-
 gauerit & (vt deteriora taceam) qui vt cle-
 rici fierent, muneribus impetrarunt. Hactē-
 nus ille. ¶ Quoniam verò abusus hic vehe-
 mentissime semper Ecclesiæ nocuit, Con-
 cilium Basyliese huic tanto malo occur-
 rere volens, summum quod humana ratio-
 ne excogitari poterat remedium (malitiæ
 tamen hominum obnoxium) opponere vo-
 lens, pragmatica sanctione decreuit, vt ele-
 ctos ministros Ecclesiæ decantata prius
 Missa Spiritus sancti, post sacramen-
 talem peccatorum confessionem, & vene-
 rabilis Eucharistiæ sumptionem, in mani-
 bus præsentium huiusmodi se iuramen-
 ti religione constringerent, Ego N. iuro &
 promitto omnipotenti Deo, & Sancto vel
 sanctæ, cuius nomini dicata est hæc Eccle-
 sia, eum eligere, quem credam futurū esse
 in spiritualibus & téporalibus meliorē: nec
 illi vocis meæ suffragio patrocinari, quē veri-
 similiter

Concio

similiter sciuerō promissione aut collatione
 alicuius rei temporalis, seu prece, per se vel
 aliū interposita, aut aliās qualitercūq; dire-
 ctè vel indirectè, sibi electionem procurasse.
 Et quanuis decretum hoc non obliget, no-
 tum ius inducēdo, declarat tamen quid hoc
 nostro calamitosissimo seculo (quando fi-
 des nutat, & omnis iustitia atq; virtus exu-
 lat: solaq; externa bona petūtur) pastoribus
 Ecclesiæ necessarium sit, vt tanto discrimini
 occurrant. ¶ Quicumq; igitur pastor rectè sa-
 pit, qui salutem Ecclesiæ suæ supra omnia
 charam habet, qui tot animarum iacturam
 sibi à Domino imputari refugit, qui gloriā
 Domini sui cuius personam gerit supra o-
 mnia diligit, quiq; animæ suæ salutem alio-
 rum commodis aut lucris anteferendam pu-
 tat, exhibeat sicut hac in re veluti murum æneū,
 & columnam ferream, imo & adamantinā:
 ne aut adulantium vocibus, aut famulantiū
 obsequijs, aut consanguineorum affectibus,
 aut amicorum precibus, aut principum gra-
 tiæ cedens, tam grauiter Ecclesiam lædat, vt
 indigniores præferat dignis. Adeo enim au-
 ri sacra fames, adeo avaritia & ambitio hu-
 mana pectora obfederunt, vt non tot arietibus
 milites quatiāt mœnia hostium, quot
 miserū Episcopi pectus homines expugnāt,
 vt ab

D

vt ab eo ta
 Neq; eni
 tus ex vic
 pinguior
 adeptus e
 alitur & h
 iori impet
 maior ex
 ex hac vic
 latur? Si
 metuq; g
 nis feris m
 do tot ta
 Quisquis
 solumun
 pus seuer
 vehemēs,
 eum quer
 potestate
 indignum
 gia eum p
 te respuat
 tionem E
 vel amor
 aliud quo
 transeun

XIII
 IRO
 SUP

vt ab eo tandem quod cupiunt extorqueāt:
 Neq; enim tantum aut honoris, aut prouen-
 tus ex victoria milites petunt, quantum ex-
 pinguiori aliquo bñificio: quo nō modo qui
 adeptus est, sed tota interim eius familia &
 alitur & honoratur. Quid ergo mirū si ma-
 iori impetu in pectus Ep̄i irrumpant, quos
 maior extymulat cupiditas, & qui maiores
 ex hac victoria quā ex illa fructus præsto-
 lātur? Si ergo timore pariter & amore Dei,
 metuq; gehennæ non fuerit velut adamanti-
 nis feris munitum pectus Ep̄isopi, quomo-
 do tot tantisq; machinis queat obsistere?
 Quisquis igitur sic instructus est, D. Chry-
 soltomum audiat ita monentē. Sit Ep̄is-
 opus seuerus, sit mitis & humilis, sit liber &
 vehemēs, sit etiam mansuetus & constās: vt
 eum quem dignum esse viderit, cum multa
 potestate siltat, etiam si vniuersi obsiterint:
 indignum verò, etiam si multorum suffra-
 gia eum prosequantur, cum eadem autorita-
 te respuat: nihil aliud respiciens nisi ædifica-
 tionem Ecclesiæ: nec quicquam faciat odio
 vel amore. Verum de his hactenus. Nūc ad
 aliud quod secundo loco mihi proposuerā,
 transeundum est.

¶ secunda

¶

Secunda pars.

Proximum enim erat ut deinde quæ-
reremus (id quod est huius causæ ca-
put) quæ res potissimum sint, quæ ho-
minem hoc tanto munere dignum, hoc est,
optimum pastorem efficiat. Et quidem M.
Tullius cum de optimo Imperatore deligē-
do, differeret, Ego, inquit, sic statuo, in sum-
mo imperatore quatuor has res inesse oportere,
virtutem, scientiam rei militaris, autori-
tatem, felicitatem. Aptè quidem ille quæ o-
ptimi imperatoris præcipuæ partes esset cõ-
plexus est. At nos non eum hic imperato-
rem describimus, qui ab armorum incurfio-
nibus ciuitatem tueri, hostium impetũ pro-
pulsare, aciemve instruere debeat: sed eum,
qui nobis spiritualis dux & antesignanus ad-
uersus principes huius mundi, & prætes te-
nebrarum harum (quibuscum continenter
bellum gerimus) hoc est Episcopum, futu-
rus sit. Ideoq; non admodum dissimilis de-
scriptio boni pastoris ac imperatoris esse de-
bet. In quo optime cõstituendo, quinq; mi-
hi necessaria esse videntur, nempe vitæ san-
ctitatem, prudentiam, & in rebus gerendis
diligentiam, fortitudinem, atq; scientiam: ex
quibus velut fontibus, cætera virtutum offi-
cia quæ

cia quæ i-
gitur su-

PRI

teq; inno-
ni verbis
tè colligi
storis ag-
termisiss-
git, vt no-
rum atq;
At vbi cl-
vitæ pur-
beat cha-
tis. Ait e-
vniuscui-
charitati
multum
rum, par-
dicete A-
hil sum.
git, in qu-
tatè prin-
lio Trid-
quod ali-
due in st-
diuino r-
seculi in

cia quæ in eo requiruntur, emanant. De his igitur suo iam ordine disseramus.

I.

PRIMO igitur loco sese sanctitas vitæq; innocētia offert: quod vel ex his Domini verbis (quæ initio proposuimus) satis aperte colligitur: qui cum de meritis eligendi pastoris ageret, cæteris omnibus silentio prætermisissis, vnam exigit charitatem, & ita exigit, vt non semel interrogasse contentus, iterum atq; iterum eandem repetat charitatē. At vbi charitas est, ibi & sanctitas omnis ac vitæ puritas est: adeo, vt quantum quisq; habeat charitatis, tantundem habeat & virtutis. Ait enim Bernar. super Cant. Quantitas vniuscuiusq; animæ æstimatur ex mensura charitatis quam habet: vt verbi gratia, quæ multum charitatis habeat, magna sit: quæ parum, parua: quæ verò nullā, nihil omnino sit, dicēte Apostolo, Si charitatē nō habuero, nihil sum. Qui ergo ante omnia charitatē exigit, in qua summa sanctitatis est, vtiq; sanctitatem primo loco exigit. De qua etiā in cōcilio Tridentino ita monentur Ep̄i. Nihil est quod alios magis ad pietatē, et Dei cultū asidue instruat, quā eorū vita & exēplū qui se diuino ministerio dedicarūt. Cū enim a rebus seculi in altiorē sublato locū cōspiciātur, i eos

*Sanctitas
Episcopū
qualis.*

*Bernard.
sup Cant.*

tanquam in speculum reliqui oculos conijciunt, ex ijsq; sumunt quod imitentur. Quapropter sic decet omnino clericos, in sortem Domini vocatos, vitam moresq; suos componere, vt habitu, gestu, in celsu, sermone, alijsq; omnibus rebus, nil nisi graue, moderatum, ac religione plenum præferant: leuia etiam delicta, quæ in ipsis maxima essent, effugiant: vt eorum actiones cunctis prævenerationem. ¶ Hæc igitur sanctitatis præstantia, facile colligitur ex statu, nomine, & officio Episcoporum. Ex statu quidem, quia in perfectissimo Ecclesiæ statu atq; ordine constituti sunt. Apostolorum .n. successores sunt & vicarij: quos in summo Ecclesiæ cardine positos esse Apostolus ipse describit. Et quâuis status monachorum, eorum præfertim qui arctissimum viuendi genus profitentur, sublimis in Ecclesia sit, sublimior tamen est status Episcoporum. & quò sublimior, eò debet esse sanctitate præstantior. Monachi enim vel ipsi etiam Cartusiani, ad quos ex cunctis monachorum ordinibus transitus patet, ad perfectionem solum tendere tenentur: Episcopi autem (quod ad status sui naturam attinet) non ad perfectionem tendere, sed in ipso iam perfectionis culmine positos esse decet. Ita enim diuina prouidentia comparatū

D
comparatū
ra cœlestia
proposita
ne, nobilitate,
cio, excellen
in Ecclesi
ficiuntur,
tum vitæ
¶ Idē etiam
Pastores e
rogatione
officium i
eorum no
ait, Tantū
scendere p
grege vita
ri sese soli
tudinis ne
æstimatio
etiam ex
Officium
ad saluter
cat à mali
res Est e
& supra
tum, sup
missum
magis ad

comparatum est, ut quemadmodum corpora cœlestia (quæ cæteris corporibus regendis proposita sunt) tantum alijs pulchritudine, nobilitate, & diuturnitate, quantum officio, excellunt: ita necesse est, ut qui homines in Ecclesia cæteris hominibus regendis præficiuntur, quantum eos superant honore, tantum vitæ meritis & sanctitate præcellant.

¶ Idem etiam ex ipsorum nomine colligitur. Pastores enim eos Dominus hac trina interrogatione appellauit, quibus pascendi oues officium in Petro commisit. Quid ergo eorum nomine sequitur, nisi quod D. Greg. ait, Tantum debet actione populi actio transcendere præsulis, quantum distare solet à grege vita pastoris? Oportet enim ut metri sese sollicitè studeat, quanta tenendæ rectitudinis necessitate constringatur: sub cuius æstimatione populus grex vocatur. ¶ Idem etiam ex officio pastoralis facile cognoscitur. Officium enim pastoris est cooperari Deo ad salutem animarum, dum aut malos reuocat à malis, aut bonos reddere studet meliores. Est ergo munus hoc excellentissimum, & supra omnem humanam facultatem positum, superno tamen Dei dono Episcopi commissum. Quid enim aliud aut optabilius, aut magis ad salutem necessarium, quam artifi-

*Grego. in
Pastora.*

Concio

ces in Republica christiana esse, qui ex malis hominibus bonos, aut bonos ipsos reddat meliores? Qua ergo sanctitate pollere necesse est, qui sanctitate sua alios sanctos efficere debeat? Sal enim qui cætera salire solet, salissimus est, & ignis qui corpora frigida calefacit, calidissimus, & mel quo cibos dulces facimus, dulcissimum sit oportet. Quisquis ergo alios sanctos efficere debet, sanctissimus sit necesse est. ¶ Constat etiam ita esse natura cõparatũ, vt omne agēs agat sibi simile: homo enim generat hominẽ, equus equum, & ignis ignem. Quod non solum in ijs quæ à natura, sed in ijs etiam quæ ab arte efficiuntur, videre est. Pictor enim esse debet, qui aliũ pictorem faciat: & philosophus, qui philosophum: & musicus, qui musicum. Sanctus ergo in primis esse debet, qui alios efficere debet sanctos, cũ nemo alijs dare possit, quod ipse non habeat. Neq; vulgari aliqua, sed eximia atq; excellenti sanctitate, opus est, vt alios tui similes efficias. Sempet enim effectus in causa sua eminẽtiõr atq; viuaciõr est: vt fulgor ipse syderum, qui à Sole dimanat, lógè splẽdidior in ipso Sole, quàm in astris est. Ergo maxima sanctitate fulgere debet is, qui velut Sol quidam sanctitatis, in omnes alios tãquã sydera quæ dã, sanctitatis suæ

D
suæ rádios
sãctitate, v
Vnde cũ in
& cineres
nũ designa
nibus com
dũ, & ita d
modo mũ
debeat exp
Ab imũdo
lud Gre. M
lus plen^p
dus debet
quis aut co
ta in se hab
bet Apolt
quit, confi
men eorũ
sipiẽtiũ, m
etiã & virt
ipsũ nõ do
ris? q̄ dicis
minaris ye
riaris, per
ras? ¶ Que
sẽctitate vit
aut p̄poste
dignitate

suæ rãdios emittere debet: quiq; tãta fulgeat
 sãctitate, vt de ei⁹ plenitudine oēs accipiãt.
 Vnde cū in lege veteri Dñs aquas expiatiõis
 & cineres vacę rufæ ad purificationẽ homi-
 nũ designasset, mun⁹ tamẽ hoc mūdus homi-
 nibus cõmisit: vt sic mūdus lustraret immū-
 dũ, & ita demũ emũdaretur. Vides ergo quo
 modo mūdũ esse oportet qui aliorũ sordes
 debeat expiare? Rectẽ enĩ Ecclesiasticus ait,
 Ab imũdo quis mūdabitur? Cui simile est il-
 lud Gre. Manus sordida aliã nõ lauat: & ocu-
 lus plen⁹ puluere, maculã nõ cõsĩdrat: ita mū-
 dus debet esse qui vult aliena corrigere. ¶ Si
 quis aut corripieđi officiũ suscipit, qui mul-
 ta in se habeat correctiõẽ digna, is cõtra se ha-
 bet Apostolũ horribiliter in tonãtẽ. Si tu, in-
 quit, confidis te ipsum esse ducẽ cæcorũ, lu-
 men eorũ qui in tenebris sunt, eruditorẽ in-
 sipientiũ, magistrũ infantĩũ, habẽtẽ formã sci-
 etiã & virtutis in lege: qui ergo aliũ doces, te
 ipsũ nõ doces? qui prædicas nõ furãdũ, fura-
 ris? q; dicis nõ mœchãdũ, mœcharis? qui abo-
 minaris ydola sacrilegiũ facis? qui in lege glo-
 riaris, per præuaricationẽ legis Deũ inhono-
 ras? ¶ Que cū ita sint, cū Epus tot nominib?
 sãctitate vitę debeat ceteros atẽire, quid magis
 aut p̄posterũ, aut indignũ, quã in tã insigni
 dignitate viles atq; vulgares mores dephẽdit?

Num. 19

Eccli. 34.

Gre. mo.

lib. 7.

Roma. 2.

Leui. 21.

Hoc enim illud est quod acriter in lege Dominus prohibuit, cum iussit ne summus sacerdos scortum & vile prostibulum duceret uxorem. Is enim scortum ducere dicitur, qui communem omnium vitam, & vulgares populi mores & opiniones conlectatur: scortum enim omnium comunis vxor est. Vehementer enim indignum est, vt communis sit vita eius, cuius est dignitas singularis. Nihil verò est vel ad perniciem Ecclesiæ nocentius, vel ad decorem monstrosius, vel ad publicam salutem infensius, quam si is qui omnes dignitate præit, moribus & vita subsit. Quam quidem indignitatem appositissimis verbis D. Bernard. ad Eugenium testatur hoc modo. Monstruosa (inquit) res est, gradus sumus, & animus infimus: sedes prima, & vita ima: lingua magniloqua, & manus otiosa: sermo multus, & fructus nullus: vultus grauis, & actus leuis: caput canum, et cor vanum: facies rugosa, & lingua nugosa: ingens autoritas, & nullas stabilitas. Ex quibus planè verbis apparet, nihil in Ecclesia Dei esse indignius, quam si is qui in summo rerum cardine constitutus est, vulgari vita sit præditus: & terrena sapiat, qui cæteros à terrenis abstractos, ad cælestia rapere debuisset. Quod quidem monstrum acerbius idem

*Bern. ad
Eugenium.*

Bernar.

Bernar. ac fr
etās illud P
terra de orsu
latorum tar
sionem ind
& cælum d
retro, & int
conculcatu
norifice rec
repellitur.
ita ibidē vi
sursum est
cælestibus
des sunt su
spiciuntur
& ad solun
honore ha
peribus qu
terrena in
teriora eff
negligunt
verò conc
ficit chari
honorific
repellitur
re recipi
tur: boni
tur, vel m

Bernar. ac fufius alio in loco inſectatur, tra-
ctās illud Prouerb. 25. Cælum ſurſum, &
terra deorſum, &c. vbi ait. Negligentia præ-
latorum tantam deordinationem & confu-
ſionem induxit, quòd in eis eſt terra ſurſum,
& cælum deorſum: pedes ſupra caput, facies
retrò, & interiora extra effuſa ſunt. Deus ibi
conculcatur, & terra deificatur: diabolus ho-
norifice recipitur, Deus vero contumelioſè
repellitur. Quæquidem horrenda monſtra,
ita ibidè vir ſanctus exponit. Terra (inquit)
ſurſum eſt, & cælum deorſum, vbi terrena
cœleſtibus, & ima ſummis præponuntur. Pe-
des ſunt ſupra caput, vbi viri ſpirituales de-
ſpiciuntur, homines verò terrena ſapientes,
& ad ſolum regimè temporalium vtiles, in
honore habètur. Facies eſt retrò, cùm in o-
peribus quæ videntur bona, potius utilitas
terrena intenditur, quam merces interna. In-
teriora effuſa ſunt extrà, cùm bona interna
negliguntur, & exteriora diliguntur: Deus
verò conculcatur, & terra deificatur, vbi de-
ficit charitas, & regnat cupiditas: Diabolus
honorificè recipitur, & Deus contumelioſè
repellitur, vbi raptores & uſurarij cū hono-
re recipiuntur, & magnis expenſis procuran-
tur: boni vero pauperes vel repulſam patiū-
tur, vel malè procurantur. Habetis ergo pa-
tres ex

*Bern. in
expoſitio-
ne regule
S. Benedi-
cti, parte
3. cap. 7.*

lege Do-
minus ſa-
m duce-
e dicitur,
& vulga-
teſtatur:
vxoꝝ eſt.
vt commu-
ſingularis.
cleſiæ no-
us, vel ad
m ſi is qui
& vita ſub-
appoſitiſſi-
mum teſta-
uit) res eſt,
ſedes pri-
ma, & ma-
ctus nullus:
it canum, et
gna nugofa:
tas. Ex qui-
in Eccleſia
ni in ſummo
lgari vita ſit
eteros à ter-
pere debuiſ-
erbius idem
Bernar.

tres ex his Bernardi verbis quot portenta ac monstra deformis vnus pastoris vita parturiant. Error enim in eo qui præest, & omnibus in exemplum propositus est, non potest non plures in cæteris qui ei subsunt errores parere. Quemadmodum enim si primus cœlestium orbium à solito cursu suo aberraret, necessariò omnia quæ in hoc inferiori mundo sunt perturbarentur (vt pote quæ ab illo primo motu pendent) ita cū Episcopus sit velut prima causa primusq; motor omnium quæ in Ecclesia fiunt, necesse est vt vitium quod in eo velut in prima causa est, per omnia Ecclesiastici corporis membra diffundatur: vnde tot portenta oriuntur. Quo fit, vt vnus crimen, subditorum omnium ruina sit. Quod planè sanctus Propheta aperitissimis verbis indicauit, cū secundū versionē Hieronymi ait, In circuitu impij ambulat, cū exaltati fuerint vilissimi filiorū hominum. Quando n. hos regnare contigerit, & clauum Reip. tenere, quid aliud nisi animarum naufragia, & malorum omnium abundantiam consequi necesse est? Ex quibus omnibus apertè colligitur, quam necessaria sit in magistris sanctitatis, vitæ sanctitas, quamq; monstrosa ac detestanda omnis iniquitas: quod primū est inter ea quæ ad optimum

Psal. 11.

D
mum pastore
memorauim

POST
tar: quæ & ip
tutum auri
stituto profes
tum abbatiss
Ad ipsam en
rigere, medi
charitatis fer
velut freno
re. Hæc aut
his qui princ
ria est. Ad p
hoc est, hom
dijs in suos
prudētis v
dum natura
los contulit
dirigerent,
in Ecclesia
cæterorū n
actiones oē
mam dirig
ipsū Episc
ca vox est,
cta. Vndē s
shiel dicē

mum pastorem cōstituendum requiri supra memorauimus.

POST sanctitatem vero prudētia sequitur: quæ & ipsius charitatis & omnium virtutum auriga est: quam D. Bernardus ab instituto professionis suæ non recedens, virtutum abbatissam non incōmode nūcupauit. Ad ipsam enim pertinet virtutes omnes dirigere, mediūq; in eis definire, & ipsius etiā charitatis feruorem ne in furorē degeneret, velut frēno quodā & temperamento coercere. Hæc autem virtus cū omnibus alijs, tū his qui principatum gerunt maximē necessaria est. Ad principem enim spectat ordinare, hoc est, homines ipsos conuenientibus medijs in suos fines dirigere: quod sapiētis atq; prudentis viri munus est. Vnde quemadmodum natura ipsa corporibus animatiū oculos contulit, qui mēbra cætera certa ratione dirigerent, ita in corpore Reip. princeps, & in Ecclesia Episcopus instar oculorū sūt, qui cæterorū membrorū Ecclesiastici corporis actiones oēs ad certissimā diuinæ legis normam dirigere debent: ex quo etiam nomē ipsū Episcopi derivatū est. Epūs enim Græca vox est, à cōtēplando vel speculādo deducta. Vndē speculatore vocat eū Dñs apud Ezechielē dicēs, Fili hominis speculatore ddi re domui

*Prudētia
Episcopi.*

Ezechi. 3

domui Israel. Quę quidem prudentię virtus
 adeo curam publicam gerentibus necessaria
 est, vt hanc vnam Solomon (optione sibi a
 Deo data petendi quod veller) poposcerit:
 qua populum sibi commissum regere & in
 officio continere posset. Quę sanę eius peti-
 tio ita Deo placuit, vt non solum quam pe-
 tiuit prudentiam, sed opes etiam & gloriam
 quas non petierat, cumulatisimę fuerit im-
 partitus. Est enim hęc virtus adeo principi-
 bus necessaria, vt eadem in libris Sapientię
 de se ipsa testetur, Reges oēs per se vnam re-
 gum principatum tenere, & legum condito-
 res iusta decernere. Ipsius numine principes
 imperare, & qui autoritate plurimum valēt,
 iustitię moderationem tenere. Et haud mul-
 to post, virtutis huius vim idem Solomō
 per eiusdem prudētię personam ita exagge-
 rat, Audiens sapiens sapientior erit, & intel-
 ligēs gubernacula possidebit. Et rursus, Ser-
 uus sapiēs dominabitur filijs stultis: & inter
 fratres hereditatem diuidet. Cumq; filius
 natura superior sit, & seruus inferior, adeo
 tamen potens est sapientia, vt ex seruo non
 modo liberum, sed etiam liberis superiorem
 faciat. Quamobrem merito D. Greg. aduer-
 sus eos qui tantę huius virtutis pręsidio de-
 stituti, pastoris officium inuadunt, clamat
 inuob
 dicens,

3.Reg. 3.

Proue. 8.

Prou. 1.

Prou. 17.

Grego. in

Pastora.

De
 dicens, Nul-
 tenta prius
 ritis ergo pa-
 rate suscipi-
 animarum?
 cesse est, nisi
 ci sunt, & d
 co ducatur
 Cæcitatem
 ximum flag-
 natur dicen-
 nem facian-
 stupendo:
 bus, & inte-
 detur. Sim-
 quid præc-
 omnibus a-
 enim virtu-
 ni antefere-
 gerendas p-
 quęcunq;
 iusmodi o-
 est, Ciuita-
 struxitq;
 POS
 dis dilige-
 sollicitud

dicens, Nulla res doceri præsumitur, nisi in
 tenta prius meditatione discatur. Ab impe-
 ritis ergo pastorale magisterium qua temeri-
 tate suscipitur, quando ars est artiū regimen
 animarum? Quid enim ex hoc consequi ne-
 cesse est, nisi quod à Domino dictū est, Cæ- *Mat. 23.*
 ci sunt, & duces cæcorum. Cæcus autē si cæ-
 co ducatur præbeat, ambo in foueā cadūt.
 Cæcitatem vero hanc Dominus tanquā ma-
 ximum flagellum impijs p̄ Prophetā cōmi-
 natur dicens, Ecce ego addam vt admiratio- *Esaiæ. 29*
 nem faciam populo huic miraculo grandi &
 stupendo: peribit enim sapiētia à sapienti-
 bus, & intellectus prudentium eius abscon-
 detur. Sine prudentia autem & intellectu,
 quid præclare poteris administrare, etiam si
 omnibus alijs virtutibus instructus sis. Hæc
 enim virtus vbiq; in literis sanctis fortitudi-
 ni antefertur: quoniam efficacior est ad res
 gerendas prudenter excogitata ratio, quam
 quæcunq; siue potentia, siue fortitudo hu-
 iusmodi consilio destituta. Vnde scriptū
 est, Ciuitatem fortium ascendit sapiens, de- *Prou. 21.*
 struitq; robur fiducię eius.

III.

POST prudētiā sequitur in rebus agē- *Diligētia*
 dis diligentia, & pia quēdam pastoralis curæ *& solici-*
 sollicitudo, quæ velut aculeus quidam est & *tudo Epi-*
 stymulus *scopi.*

stimulus rerum gerendarum: quæ ad eó pa-
 storibus necessaria est, vt huius præcipuè mé-
 tionem fecerit Apostolus, cum officia singu-
 lis Ecclesiæ gradibus cõueniètia distribués,
 pastori tribuit sollicitudinem dicés, Qui præ-
 est in sollicitudine. Quam ipse vsq; adeo re-
 tinuit, vt inter maximos labores, quos p Deo
 gloria illustranda, Euangelioq; amplifican-
 do perpeffus fuit, instantiam suam quotidia-
 nam, omniũq; Ecclesiarum Dei sollicitudinè
 cõnumerauerit. Cuius sanè illa sunt officia
 maximè propria, quæ mox explicauit, dicés.
 Quis infirmatur, & ego non infirmor? quis
 scandalizatur, & ego non vror? Huius vero
 imaginem vigilãs ille pastor nobis exhibuit,
 qui expostulãti socero ait, Die noctuq; estu-
 vrebam & gelu, fugiebatq; somnus ab oculis
 meis. Si quid furto perierat, à me exigebas:
 ego damnum omne reddebam. Quòd si tan-
 ta cura materiales oues ab incurfu bestiarum
 peruigil pastor ser uare debet, quid quæso par-
 est vt rationaliũ ouium pastor efficiat, quò
 eas ab incurfu & faucibus rugientium De-
 monum eripiat? Quam etiam curam satis
 quidem accurate Solomon sub fidei iussoris
 imagine depinxit, cum ait. Fili mi si spon-
 deris pro amico tuo, defixisti apud extra-
 neum animam tuam: illaqueatus es verbis
 oris

De
 oris tui, &
 ergo quod
 bera: quia
 Discurre,
 ne dederis
 tent palpeb
 manu, & q
 bus verbis
 gnitate cer
 Videbat er
 gnitatem a
 dignitati o
 rationem o
 dam: ac p
 rem excita
 timulat vt
 cum suum
 secret, inc
 mnes se v
 sibi charit
 mine cent
 religionis
 ac vigilare
 genda er
 ligentia
 esset & m
 tura, quæ
 inuigila
 bason

oris tui, & captus proprijs sermonibus. Fac
 ergo quod dico fili mi, & remetipsum li-
 bera: quia incidisti in manum proximi tui.
 Discurre, festina, suscita amicum tuum,
 ne dederis somnum oculis tuis, neq; dormi-
 tent palpebræ tuæ: eruere quasi damula de
 manu, & quasi auis de insidijs aucupis: Qui
 bus verbis videtur mihi Solomon pro di-
 gnitate curam pastoralis officij descripsisse.
 Videbat enim homo sapientia Dei plenus di-
 gnitatem animarum, intelligebatq; similem
 dignitati curam futuram: neq; dissimilem
 rationem de tam pretioso deposito exigen-
 dam: ac proinde tanta contentione curato-
 rem excitat, vrget, ac modis omnibus ex-
 timulat vt discurrat, festinet, suscitet ami-
 cum suum: hoc est, vt admoneat, arguat, ob-
 secret, increpet, faciem commuter, & in o-
 mnes se vertat figuras, vt oues tandem quas
 sibi charissimas esse oportet, & amici no-
 mine censentur, ad operandum, debitumq;
 religionis officium exoluendum, excitet,
 ac vigilare, & sibi prospicere faciat. ¶ Lun-
 genda ergo est prudentiæ sollicitudo ac di-
 ligentia, sine qua prudentia ipsa manca
 esset & mutila. Quemadmodum enim na-
 tura, quæ homini animum & mentem dedit,
 corpus

corporis etiam membra tribuit, quæ veluti quidam satellites ac famuli mentis decreta perficerent: ita etiam prudentiæ adhibenda diligentia est, quæ celeriter exequatur quid quid matura prudentiæ deliberatione sancitum fuerit. Alioqui cum prudentia non ad contemplandum sed ad efficiendum instituta sit, quid proderit optima reperisse, si nihil tandem efficias? Quid aut excellentissimus in bello dux, aut experiētissimus in mari nauta, aut medicus peritissimus vtilitatis afferet, si quæ illi distauerint, nemo exequatur? Quemadmodum enim non satis est audire legem Dei, nisi ea exequaris quæ ipsa lex præcipit: ita non satis est si prudentiam habeas, quæ agenda discernas, si diligentiam non adhibeas, quæ decreta perficias.

III.

Fortitudo
de Epi.

SED alium adhuc comitem prudentia desiderat, nempe fortitudinem. Frequenter enim prudentia definit ardua quædam propter virtutem esse aggredienda, manum quæ ad fortia mittenda: ad quod neque sola sufficit prudentia, neque pares habet vires diligentia, si fortitudinis præsidio destituta sit. Sæpe enim Ecclesiæ iura ab inuasoribus defendenda, sæpe amissa bona repetenda, per multa quoque potentibus viris quæ iniuste exigunt, neganda,

neganda, i
vel obiurg
quod cum
ribus, & cu
dum est? I
Christus in
positus fui
dus, & con
cipes conu
cum eius t
nus exequi
biturum. I
ra est, ea ad
uersus spir
tute decer
constitutur
olim de Iff
tra omnes
atq; è regio
Quæta erg
est? Nimir
Dominus
hominum
ritu afflat
Ego autem
tus Domi
tiem Iacob
suam. Hic

neganda, innumerabiliaq; multorum vitia
 vel obiurganda, vel refecanda sunt. Quid?
 quod cum hæreticis & hæreticorum fauto-
 ribus, & cum principibus sæpe viris decertã
 dum est? Deniq; sicut ipse princeps pastorũ
 Christus in petram offensionis, & in signũ
 positus fuit: aduersus quem insurgeret mũ-
 dus, & contra quem fremerent gẽtes, & prin-
 cipes conuenirent in vnum: ita quisquis lo-
 cum eius tenet, & spiritũ eius hausit, & mu-
 nus exequitur, simile certamẽ se sciat esse su-
 biturum. Ea enim carnis & sanguinis natu-
 ra est, ea ad malum procliuitas, vt semper ad-
 uersus spiritum spiritualiaq; decreta tota vir-
 tute deceret. Deniq; in eo loco Episcopus
 constitutus est, vt verẽ in illum cadat quod
 olim de Ismahele dictum est, Manus eius cõ-
 tra omnes, & manus omnium contra eum:
 atq; è regione fratrum suorum figet tẽtoria.
 Quãta ergo ad hæc omnia fortitudine opus
 est? Nimirum tanta, quãta olim Prophetas
 Dominus armavit, cum eos ad obiurganda
 hominum flagitia mitteret. Quo quidẽ spi-
 ritu afflatus & armatus olim Micheas, ait,
 Ego autem repletus sum fortitudine spiri-
 tus Domini, iudicio, & virtute, vt annun-
 tiem Iacob scelus suum, & Israel peccatum
 suum. Hieremiã verò Dominus ipse dicit,

D Ego

Luca. 2.

Psal. 2.

Gen. 16.

Miche 3.

Concio

*Hiere. 1.
Ezech. 3.*

Ego quippe dedi te hodie in ciuitatē munitā, & in colūnam ferreā, & in murū æreū super omnē terram, regibus Iuda & principibus eius. Ezechieli vero dicit, Ecce dedi frontem tuā valentiore frontibus eorum: vt adamantē & silicē dedi faciem tuā. Vide quē so qua fortitudine armatus erat, qui adamanti comparatur. Adamas enim adeo impetrabilis est, vt ictus malleo, magis ipsum malleum conterat, quā ab eo coteratur. Quamirabili fortitudine & inuisito robore, sancti Martyres & Prophetę vsq; adeo excelluerunt, vt non modo tormentorū ictibus nō cederent, sed illos etiam votis omnibus expecterent: sicut idem ille Hieremias expectabat dicēs, Propterea laborē & miserā inuocabo. Vt fortis. n. athleta, adeo labores pugnascq; non extimescebat, vt vel eas etiam vltro in certamen vocaret: sic enim hunc locū explanat Hieronymus. ¶ Hac fortitudine munitus erat sanctus ille Thomas Cantuariensis Antistes, quando nullis neq; suis neq; suorū claudibus flecti potuit, vt iniquo regi Ecclesię iura inuadere cupienti, cederet. Hac erat armatus Ambrosius, quando Theodosiū imperatorem propter admissum scelus ab Ecclesię ingressu prohibuit, quando publicā pœnitentiā indixit, quādo extra cācellos chori

*Hiero. su
per Aba-
chuc. c. 1.*

ad

D

ad diuina
quando In
ti, & morte
restitit dico
sed pugnar
seruadas a
driæ antist
& Arrij po
ac minis or
stantissimē
deniq; succ
superabile
aduersus e
potuit. Qu
faceret Ep
rus? Nēpe
sine hac an
nocētia iac
solefcer, &
mul cōcid
di impiorū
tia. Quod
Epittola q
bis exprimi
vt nequiss
mali iure &
te atq; des
Episcopat

ad diuina stare fecit (quodq; his maius est)
 quando Imperatori Arriano basylicas peten-
 ti, & mortem etiã minitanti, in fracto animo
 restitit dicens, Tradere basylicas non possũ,
 sed pugnare nõ debeo: quia nõ tradẽdas, sed
 seruãdas accepi. Quid vero Alexãdrũ Alexã-
 driã antistitem, memorẽ? Nã & is Eusebij
 & Arrij potentissimorum hæreticorũ telis
 ac minis orando magis quam pugnãdo con-
 stantissimẽ restitit, vt Rufin⁹ autor est. Quid
 deniq; successorẽ eius Athanasũ? cuius in-
 superabilem fortitudinẽ atq; constãtia torus
 aduersus eũ concitatus orbis, superare non
 potuit. Quid verò in tantis rerũ fulminibus
 faceret Epũs, fortitudinis huius armis dẽstitu-
 tus? Nẽpe sine hoc tanto spũ, sine his armis,
 sine hac animi magnitudine, ruet equitas, in-
 nocẽtia iacebit, scãlebit iustitia, integritas ob-
 solescer, & omnis Ecclesiastica disciplina si-
 mul cõcidet: dũ importunitati atq; tyranni-
 di impiorũ cedit inermis & imbecilla prudẽ-
 tia. Quod euidenter planẽ D. Cyprianus in
 Epistola quadam ad Corneliũ Papã his ver-
 bis exprimit dicẽs, Quòd si ita res est frater,
 vt nequissimorũ timeatur audacia, vt quod
 mali iure & æquitate non possunt, temerita-
 te atq; desperatione perficiant, actum est de
 Episcopat⁹ vigore, & de Ecclesiã gubernadẽ

Ruf. Hy
 sto. Eccle.
 lib. 1. c. 12

Cypr. in
 Epist. ad
 Cornel.

Concio

sublimi ac diuina potestate: nec Christiani
vtrâ aut durare, aut esse possumus, si ad hoc
uentum est, vt perditorum minas atq; insi-
dias pertimescamus. Et mox, Manere debet
apud nos frater fidei robur immobile, & sta-
bilis atq; inconcussa virtus contra omnes in-
cursus atq; imperus oblatrâtium fluctuum,
velut petræ obiacentis fortitudine & mole
debet obfistere. Et rursus, Conuitia eorû
quibus se & vitâ suam quotidie lacerant nō
timeamus, fustes & lapides, & gladios, quos
verbis parricidalibus iactitant, non perhorre-
scimus: quod in illis est, homicidæ sunt apud
Deum tales, necare tamen non possunt, nisi
eis Dominus permiserit. Hæc est ergo forti-
tudo qua Episcopi pectus munitum esse de-
bet, vt ius, vt fas, vt innocentiam, fidemq;
tueatur, vt cum gregibus flagitiosorû homi-
num aduersus Ecclesiæ decreta pugnantiû,
conflicterur: quam si non habeat, non ascen-
dat cathedram: quia huic tanto muneri im-
par est. Sic enim ait Sapiēs, Noli fieri iudex,
nisi valeas virtute dirumpere iniquitatem.
Et apertius adhuc, Noli accipere ab homine
ducatum, neq; à rege cathedram honoris: ne
fortè extimescas vultum potentis, & ponas
scandalum in agilitatem tuam. Rectissimè
enim & grauissimè à Seneca dictû est, Odia
qui

Ibidem.

Ecclesi. 7

Ibidem.

De
qui nimirum
enim (vt Sa-
plicitium sit
supplicium
disciplinam
nimo sube-
dentia non
tudo iun-
viam mun-
diendum e-
rabilem ra-
appetendi
scibilem, se-
tem armat-
quid anim-
& imperû
irrumper-
ne concep-
tura destit-
orbatum u-
stra refere-
lo, aut pec-
ne appella-
dem cupi-
ex infirmi-
pronuntia-
esse, quæ v-
cupiscant.

qui nimium timet, regnare nescit. Quantis
 enim (vt Sapiens quidam dixit) nullū sup-
 plicium sit grauius publico odio, hoc tamen
 supplicium propter Ecclesiæ salutem ac di-
 sciplinam retinendam, constanti & erecto a-
 nimo subeundum est. Propter hoc ergo pru-
 dentia non modò diligentia, sed etiam for-
 titudo iungenda est: quæ decretis prudentiæ
 viam muniat, quoties arduum aliquid aggre-
 diendum est. In quo etiam ipsius naturæ mi-
 rabilem rationem imitari debemus: quæ in
 appetendi potentia non modò vim concupi-
 scibilem, sed etiam irascibilem velut satelli-
 tem armatum posuit: vt quoties arduum ali-
 quid animus concupisceret, spiritum quoq;
 & impetū haberet generosum, quo in illud
 irrumperet: ne ex difficultate rei desperatio-
 ne concepta, necessarijs ad vitam opibus na-
 tura destitueretur. Qua vi si aliquod animal
 orbatum nasceretur, non minus inter mon-
 stra referendum esset, quam si altero aut ocu-
 lo, aut pede orbatum esset. Atq; hoc nomi-
 ne appellare soleo eos omnes qui recta qui-
 dem cupiunt, nihil tamen aut ex inertia, aut
 ex infirmitate animi operantur: facile enim
 pronuntio eos spiritualia quædam monstra
 esse, quæ vim quandam habeant qua recta cõ-
 cupiscant, non autem qua viriliter aggrediã.

Christiani
 us, si ad hoc
 as atq; insi-
 lanere debet
 mobile, & sta-
 tra omnes in
 fluctuum,
 dine & mole
 onuitia eorū
 e lacerant nō
 gladios, quos
 non perhorre-
 idē sunt apud
 n possunt, nisi
 est ergo forti-
 titum esse de-
 titiam, fidemq;
 tiororū homi-
 ra pugnantū,
 beat, non ascen-
 to muneri im-
 oli fieri iudex,
 e iniquitatem.
 bere ab homine
 ram honoris: ne
 centis, & ponas
 am. Rectissimè
 dictū est, Odia
 qui

Concio
tur ea quæ rectè concupierunt.

V.

*Scientia
Episcopi.*

ULTIMO verò loco scientia necessaria est, quæ ipsam illustret ac dirigat in agendo prudentiam. Prudentia enim & scientia duo sunt velut oculi, quibus humana vita dirigitur & illustratur. Neq; enim aut ingenij lumen, aut naturalis prudètia per se sola sufficiunt ad humanarum actionum regulam constituendam: quæ non legibus nature solum, sed etiam diuini & humani iuris sancti onibus instituenda est. Rectè enim Cicero, Vt ager, inquit, quauis natura fertilis, sine cultura fructuosus esse non potest, sic neq; sine doctrina animus. Vnde meritò illa sententia cõmendatur, Duplum quam alij vident, qui literas didicerunt. Deniq; Lactãtius duabus rebus totius Christianæ philosophiæ summã credidit cõtineri, virtute sci licet, & scientia. Ait enim, Duo sunt, quæ simul efficiunt illud quod quæritur: scientia id præstat, vt quomodo & quò perueniendũ sit, nouerimus: virtus, vt perueniamus: alterum sine altero nihil valet. Quæ quidẽ sententia, nõ ad Episcopos modò, sed in vniuersum ad oēs homines pertinet, quicumq; rectè vitã suã instituere volent. Qualis. n. si ne doctrina hominũ vita esse poterit, à qua,
post

post diuin
ad bene vi
da sunt
phiæ non
cens, O v
dagatrix,
nos, sed o
ruisset? T
mines in
ter se prin
literarũ &
uètrix leg
fuiti. Tu
& terror
ipse sum
ei animal
quit, sciẽ
est, quãli
splendor
¶ Quò d
strina sp
in excell
cæteris p
to his de
n. (ait C
etior fiat
tute rob
pulos su

post diuinā gratiā opemq; cœlestem, omnia ad bene viuendum lumina præsidiaq; petenda sunt. Meritò enim Cicero sub Philosophiæ nomine in eius laudem exclamat dicens, O vitæ Philosophia dux, o virtutis indagatrix, expultrixq; vitiorū, quid nō modò nos, sed omnino vita hominū sine te esse potuisset? Tu vrbes peperisti, tu dissipatos homines in societate vitæ cōuocasti: tu eos inter se primò domicilijs, deinde cōiugijs, tum literarū & vocū cōmunionē iūxisti. Tu inuētrix legū, tu magistra morū, & disciplinæ fuisti. Tu vitæ trāquillitatē largita nobis es, & terrorē mortis sustulisti. Deniq; rogatus ipse summus inter philosophos Socrates, quid ei animal pulcherrimū videtur, Homo, inquit, sciētia exornatus. Nulla enim fortuna est, quālibet humilis & abiecta, quæ doctrinæ splendore atq; ornatu non fiat illustrior. Quòd si infimæ sortis hominibus tātū doctrina splendoris addit, quid eis præstabit, qui in excelso constituti, viuendi leges atq; iura cæteris præscribūt? Quis ergo nō videat quān- tum his doctrina magis necessaria sit? In literis n. (ait Chrysolog⁹) prudēs inuenit, vnde sapiētior fiat: ibi bellator reperit, vnde animi virtute roboretur: inde princeps accipit, quò populos sub eq̄litate cōponat: nec aliq̄ in mūdo

Cicero. 5.
Tusc.

amō

Chrysologus in Epist. qua-
dam.

Concio

potest esse fortuna, quam literarum non au-
 geat gloriosa notitia. ¶ Quod si in omni for-
 tuna (in ea præsertim que sublimior est) adeò
 laudabilis & necessaria esse scientia perhibe-
 rur, quanto in Episcopo laudabilior, qui ocu-
 lus mundi est, & velut Sol quidam in Eccle-
 siæ cælo residens, qui ignorantia noctem ab
 hominum mentibus depellat. Neq; mirum
 est, si Ecclesiæ solem Episcopum appellemus:
 quando ipse Dominus, & lucernam super cæ-
 delabrum positam, & lucem mundi Episco-
 pos appellauit dicens, Vos estis lux mundi.
 Quemadmodum ergo Solem cæteraq; lumi-
 naria initio mundi Deus in firmamento po-
 suit, vt lucerent super terram: ita in firmamē-
 to Ecclesiæ Episcopos quidem tanquam So-
 les, alios verò doctores, tanquam cætera lu-
 minaria & sydera ad illuminandas mētes ho-
 minum designauit: vt lucē quam ipsi à Deo
 receperunt, alijs impartiantur. Ita enim di-
 uina sapientia cuncta disposuit, vt infima di-
 rigat gubernetq; per media. Et in supremo
 quidem rerum cardine Deus est, in imo autē
 populus, medius verò atq; sequester (vt al-
 ter Moy ses) Episcopus est, qui locum illius
 tenet, qui Dei & hominū mediator pro no-
 bis factus est. ¶ Si ergo ad Episcopum perti-
 net alios erudire, quomodo id, si doctrina
 careat,

Gene. x.

Deut. 5.

De
 careat, præst
 potest, vt So
 liginosus: ita
 is poterit, qu
 fuerit atq; c
 ex hoc cont
 uator ait, Si
 sint, ipsæ te
 causa Ap
 Clementē f
 siatica disc
 siæ pastore
 hoc ipsum
 limorū Epi
 rearis (inq
 tu contrist
 sustinere n
 de solatiu
 peritus alie
 uini verbi
 disciplinam
 suscepit
 si indoctus
 cipiatur, sine
 rantia ten
 gentur. H
 ipse in Epi
 ni refert: p

careat, præstare poterit? Sicut enim fieri nõ potest, vt Sol illuminet, si obscurus sit & caliginosus: ita neq; doctoris munere perfungi is poterit, qui ignorantie tenebris inuolutus fuerit atq; demersus. Quod si ita sit, quid ex hoc consequi necesse est, nisi id quod Saluator ait, Si lumen quod in te est, tenebræ *Matt. 6.* sint, ipsæ tenebræ quantæ erunt? Hac ergo de causa Apostolus Petrus iam iã moriturus, Clementẽ sanctissimũ virũ, & in omni ecclesiastica disciplina eruditum, pro se in Ecclesiæ pastorem suffecit: iussitq; vt idẽ Clemens hoc ipsum Iacobo fratri Domini, et Hierosolimorũ Episcopo literis significaret. Nec veraris (inquit) ne fortẽ multum de meo exitu contristandus sit, cum id me pro pietate sustinere non ambigat. Erit autem ei grande solatium, si didicerit quod post me nõ imperitus aliquis, aut indoctus, aut ignorãs diuini verbi mysteriũ, & Ecclesiastici ordinis disciplinam, vel doctrinæ regulam nesciens, susceperit cathedram meam. Scit enim, quia si indoctus & inscius officium Doctõris accipiat, sine dubio discipuli & auditores ignorantie tenebris obuoluti, in interitũ demergentur. Hactenus verba Petri, q̃ Clemens ipse in Epistola ad Iacobum fratrem Domini refert: per quæ liquido cõstat quantopere *To. 1. Cõ cil. fo. 33.* animarũ

Concio

animarū curā habēti necessaria doctrina sit.
¶ Quid. n. est in officio pastorali, quod eius
luce & splēdore non indigeat? Nam & ad di
iudicanda dogmata fidei, & ad lites Ecclesie
dirimendas, & ad populū instituendū, & ad
quæstiones in rebus ambiguis dissoluendas,
ac deniq; ad discernendū inter leprā & non
lepram, ita scientia necessaria est, vt absq; ea
nihil magis possis definire, quam si oculis ca
ptus, velles de coloribus iudicare. Quocirca
Dominus Leuitas olim a cætera populi tur
ba separauit: quos ad ministerium tēpli, stu
diumq; diuinarum legum relictis omnibus
humanæ vitæ negotijs, destinauit: vt huic
studio semper intenti discerēt, quod postea
rudi populo traderēt. Quod cū alij reges,
tum maximè sanctus Iotaphat diligentissi
mè curauit: qui sacerdotes & leuitas per oēs
regni sui ciuitates dispersit: qui librum legis
in manibus tenētes, homines instituerēt, &
ad diuina præcepta informerēt. Quod exē
plū catholica Ecclesia imitata, in cōcilio Car
thaginēsi 4. instituit, vt Ep̄i alia quidē per a
lios officia ministrarēt, ipsi verò studio diui
næ legis, orationi, & prædicationi ab omni
bus alijs negotijs feriat, se totos addicerēt.
¶ Deniq; quā necessaria sit in Ep̄o scientia
atq; doctrina, defectus eius apertè declarat.
Maximū enim bonū esse necesse est, cuius sit

Numc. 8

2. Par. 19

De
defectus ma
malū, apertè
maximas po
qđ Dñs auf
cōsiliariū, &
enim Dñs c
ctam religio
abstulit pri
quibꝰ ciuita
mnæ autē e
mystici: qui
dētia ciuita
n. doctore
gio, neq; iu
siue diuinū
igitur dem
clesie calar
circa sūma
do decretū
deligeretur
literis ita i
tus, vel do
meritō D
phetā cōq
& pastore
enim cup
legem Do
vtrāq; cu
abiecerūt

defectus maximū malū. Quale vero sit hoc malū, apertè indicat *Esaias* ppheta: qui inter maximas populi calamitates hęc enumerat, qđ Dñs auferat à Iuda & Hierusalē senē, & cōsiliariū, & prudentē eloquij mystici. Cū enim Dñs ciuitatē illā & regnū ppter neglētam religionē & virtutē demolliri veller, abstulit prius fundamēta atq; columnas oēs quibꝰ ciuitatis & regni salus nitebatur. Columnæ autē erāt cōsiliarij, & prudētes eloquij mystici: quibus sublatis, cū religione & prudentia ciuitas pariter esset interitura. Sublato n. doctore atq; doctrina, neq; fides, neq; religio, neq; iustitia, neq; vllū in ciuitate p̄sidiū siue diuinū siue humanū reliquū erat. Satis igitur demōstratū esse puto, quā magna Ecclesię calamitas sit sacerdotū ignorātia. Quocirca sumā ratione in sacra Tridētina synodo decretū fuit, ne quis ad cathedrā Ecclesię deligeretur, qui nō esset sacris aut canonicis literis ita imbutus, vt vel iā Doctōr laureatus, vel doctōris laurea dignus esset. Alioqui meritō Dñs quereretur id qđ olim per prophetā cōq̄stus ē, Tenētes legē nescierūt me, & pastores preuaricati sunt in me. Terrenis enim cupiditatibus & negotijs implicati, qui legem Domini scire atq; docere debuerunt, vtrāq; curam cum discendi, tum docendi abiecerūt. Quo quid esse potest indignius?

*Esaiæ. 3.**Hiere. 2.*

Ridiculosa (ait Sanctus quidam) res est, vel potius periculosa, speculator cæcus, doctor inscius, præcursor claudus, prælatus negligēs, & præcurus.

1. Cor. 8.

Sed quoniã ab Apostolo didicimus, quòd scientia inflat (non quidem suo, sed hominũ vitio: qui bonis sæpe rebus ad perniciẽ abutuntur) ideò danda opera est, vt hæc ipsa scientia humilitatis virtute condiatur, ne turgescat fastu, & autori suo noceat, quod alijs præ-

Grego. in Moral.

sidio esse solet & saluti. Id quod D. Gregorius admonet his verbis, Summa cura providendum est, ne accepta sapiẽtia, cum ignorantie tenebras illuminat, lumen humilitatis tollat: & iam sapientia esse nequeat: quæ & si locutionis virtute fulgeat, elationis tamen velamine cor loquentis obscuret. Deniq; vera & salutaris scientia nõ fastum, sed

Ecclesi. 1.

dolorem nobis ingenerare debere prædixit Solomon, cum ait, Qui addit scientiam, addit & dolorem. Habet enim Sapiens oculos quibus veras rerum facies agnoscat: datq; semper operam ne falsa boni specie fallatur. Plurima enim sunt quæ (vt elegãter Poeta quidam dixit) geminas habent facies: foris alba, sed intus nigra: suo fallunt oculos spectata colore. Cũ ergo vir Sapiens non fallaci rerum specie ducatur, intelligatq;, omnia ferè quæ

quæ oculis fallacia, & in Apocalypore quidem amara esse quod non quod non miseracione quod D non extolrit, sed lampletus fueriam sui cofapit, quagnoscit.

Hæc firmitæ præcipue Deo & Quibus cesserit, nihil in e Omnes scio quo dicere licniens in strior, si ritate in

quæ oculis conspiciuntur, fucata esse atq;
fallacia, & (instar libri illius, quem Ioanes
in Apocalypsi Angelo tradente vorauit) in
ore quidem dulcia, sed in ventre paulo post
amara esse: nihil in rebus humanis videt,
quod non Heracliti lachrymis prosequatur:
quod non funestum, fragile, calamitosum, et
miseratione dignum deprehendat. Hinc est
quod D. Gregorius ait, Vera scientia afficit,
non extollit: nec superbiētes quos impleuerit,
sed lamentantes facit: qua quisq; cum re-
pletus fuerit, priori loco se scire appetit: &
iam sui conscius, tanto per illam robustius
sapit, quanto se infirmum in illa verius reco-
gnoscat.

Apo. ox.

Greg. in
Moral.

Hæ sunt Patres ampl. gemmæ & marga-
ritæ prætiolissimæ quæ in ornatu Põtificis
præcipue nitere debent, quæ illum coram
Deo & hominibus ornatisimum faciunt.
Quibus si nobilitas & generis splendor ac-
cesserit, adeo ministerium hoc absoluitur, vt
nihil in eo desiderari posse àplius videatur.
Omnes enim hæ virtutes, ipsa nobilitate ne-
scio quo pacto nobilitantur. Si enim Poætæ
dicere licuit, quod gratior erat pulchro ve-
niens in corpore virtus: quanto ea erit illu-
strior, si cum maiorum gloria, generisq; cla-
ritate iungatur? Neq; illustrior modo, sed
potè

quæ

Concio

potentior etiam, atq; ad ecclesie commodi-
 tatem vtilior. Sic enim Solomó ait, Vtilior
 est sapientia cum diuitijs: & plus prodest vi-
 dentibus Solem. Sicut. n. protegit sapientia,
 sic protegit pecunia. Quod etiá elegáter in-
 geniosus Poéta significauit dicés, Haud fa-
 cile emergūt, quorū virtutibus obstat res an-
 gusta domi. Cōstat igitur plurimū accessio-
 nis fieri his virtutibus, si ad eas & potétia &
 nobilitas accesserint, quæ facultatis plurimū
 ad res gerédas, & autoritatis ad potétium vim
 reprimédá conferre solét. Cæterū existima-
 re solá nobilitatē ad hoc tantū munus pro-
 dignitate obeundū, sufficere, & in illa rerū
 omniū summā collocare, eorū est, qui vitam
 omnē in otio, luxu, atq; desidia traduxerūt,
 nec vllis virtutū, aut literarū studijs animū
 excoluerunt: quos Cleantes Phūs insignis,
 vna tantum forma à brutis differre dicebat:
 ideoq; cū his clarissimis ornamentis destitu-
 ti sint, ad vnā nobilitatem gratis omnia refe-
 renda esse arbitrantur.

De præci-
 puis Epi-
 scoporū
 officiis et
 primū de
 officio cō-
 cionādi.

VI.

CÆTERVM quoniā hæc generali-
 ter dicta sunt, nec satis Ep̄i vitā describunt,
 quæ suas habet actiones, quibus potissimū
 nititur, dabitur mihi Patres áplissimi veniā,
 si quæ præcipua eius officia sint, paucis atti-
 gero.

De
 gero. Scitis
 bus est, gen
 descēdas, pa
 igitur virtu
 uimus, tanq
 nera quæ ad
 & multa &
 tantarū rer
 lus, & æter
 & pulcherr
 posūt. Intē
 bi vēdicat
 hominū de
 pressas, illu
 mádi. Hoc
 nus est. Qu
 chia super
 ita in Eccl
 mo Eccles
 illuminare
 ad virtutē
 minicæ gr
 ac funesta
 vero vinc
 pertissimā
 chielem in
 ro super e
 virum vn

gero. Scitis enim in doctrina ea quæ de moribus est, generales Canones, nisi ad specialia descēdas, parū esse vtilēs audiētibus. Ex his igitur virtutibus quas hætenus cōmemorauimus, tanquā ex fontibus, oīa officiorū genera quæ ad Episcopi munus pertinēt (quæ & multa & varia sunt) hauriūtur. Nec enim tantarū rerū momenta, quibus animarū salus, & æterna vita cōtinetur, sine maximarū & pulcherrimarū virtutū officijs sustentari possūt. Inter quæ, primū ac principē locū sibi vēdicat munus cōcionandi: hoc est, mētēs hominū densissimis ignoratiæ tenebris oppressas, illuminandi, & diuinis legibus informādi. Hoc inquā præcipuū Episcoporū munus est. Quēadmodū. n. in cœlesti illa hierarchia superiores angeli, illumināt inferiores: ita in Ecclesiastica, Episcopi (qui in supremo Ecclesiæ cardine cōstituti sunt) cæteros illuminare, diuinis legib⁹ informare, à vitijs ad virtutē auocare, & cōtinēter tanquā dominicæ gregis canes aduersus lupos, & tetra ac funesta vitia oblatrare debent. ¶ Quali vero vinculo ad hoc Episcopi astringātur, a pertissima similitudine Dominus apud Eze *Eze. 33.* chielem indicat dicens, Terra cum induerit super eā gladiū, & tulerit populus terræ virum vnum de nouissimis suis, & constituerit

Concio

tuerit eum super se speculatorem: & ille viderit gladium venientem super terram, & cecinerit buccina, & annunciauerit populo: audiens autem quisquis ille est sonitum buccinae, si non se obseruauerit, veneritque gladius & tulerit eum, sanguis ipsius super caput eius erit. Sonum buccinae audiuit, & non se obseruauit, sanguis eius in ipso erit: si autem se custodierit, animam suam saluabit. Quod si speculator viderit gladium venientem, & non insonuerit buccina, & populus non se custodierit: veneritque gladius, & tulerit de eis animam: ille quidem in iniquitate sua captus est: sanguinem autem eius de manu speculatoris requiram. Et tu fili hominis speculatoris dedi te domui Israel: audies ergo ex ore meo sermonem, & annunciabis eis ex me. Si me dante ad impium, Impie, morte morieris: non fueris locutus, ut se custodiat impius a via sua: ipse in iniquitate sua morietur: sanguinem autem eius de manu tua requiram. Haec enim verba Domini sunt. In quibus videtis Patres quali vinculo astricti sitis ad hominum scelera & flagitia obiurganda: hominesque de salutis suae periculis admonendos. Quibus verbis quid quaeso dici potuit terribilius? Quis ad hoc periculum non expallescat? quis in dignitatis huius specula constitutus

(quanuis

L
(quanuis
se omnin
crimina
vita in su
vel tentat
quantis q
de vna so
gibus rati
quidem a
ne, vnum
dicens, S
mnus Pe
fidei reru
gilare mo
cohortar
bus æqui
uis aliqua
faciat, o
iactura se
scopos v
fidei con
pereant?
dos inter
flagitiu a
in eum q
tione cor
pertissim
dum. Qu

(quanuis innocētissimè uiuat) de salute sua se omnino putet esse securū, cui aliena etiā crimina timenda sint? Et cū omnes in hac vita in summis periculis agamus (quæ tota vel tentatio, vel militia esse perhibetur) in quantis quæso periculis versabitur, qui non de vna solum anima, sed de tot animarū gregibus rationem redditurus est? Dormiebāt quidem Apostolicæteri instante Dñi passio ne, vnum tamen Petrum Dominus arguit dicens, Symon dormis? Aliorum enim somnus Petro imputatur: quippe qui in tanto fidei rerumq; omnium discrimine, non vigilare modo, sed alios etiam ad vigilandum cohortari debuisset. Nam si ciuilibus legibus æquissimo iure constitutum est, vt si nauis aliqua gubernatoris ignauia naufragium faciat, omnis ab illo mercium personarūq; iactura seuerissime exigatur: culpa nè Episcopos vacare arbitrabimur, si animæ illorū fidei cōmissæ, ipsorum culpa ac negligentia pereant? Quare vsq; ad eò populus & sacerdotes inter se coniūcti sunt, & colligati, vt vix flagitiū aliquod in populo reperiatur, quod in eum qui populi curam gerit, nō aliqua ratione conijci possit. Id quod D. Chrysol. a pertissima similitudine explicat in hunc modum. Quemadmodum vidēs arborem folijs

E pallētibus

Iob. 7.

Mar. 14.

*Chrysol. in
Tracta.
de Symb.*

pallentibus marcidam, intelligis vitium ali-
 quod in radice latere: ita cum videris popu-
 lum indisciplinatum, sine dubio intelliges
 sacerdotium eius non esse sanum. Quando
 etiam horologium dissolutum perperam de-
 signat horas, nemo culpam in solam operis
 fabricam conijcit, sed in eum maximè cuius
 curæ commissum est: ita cum Ecclesia (quæ per-
 fectissimi cuiusdam horologij ordinem imi-
 tari debuisset) temerè agitur, culpa omnino
 modo in populū peccantē, sed etiam in po-
 puli rectorē cōferenda est. Hinc etiā est, quod
 tanta illa Hierosolymitana ruina, Chaldeo-
 rum furore edita, principibus populi ab Hie-
 remia Propheta attributa est: quorū erat re-
 ligionē tueri, numen infensum placare, & à
 sceleribus populū deducere & reuocare. Sic
 enim Propheta ait, Prophetæ tui viderūt ti-
 bi falsa & stulta, & nō aperiebāt tibi iniqui-
 tatē tuā, vt te ad pœnitentiā prouocarēt. Quò
 factū est, vt sublata pœnitentiā, qua & peccata
 redimēda, & Deus erat placādus, acrius in de-
 linquētes sæuaret diuina iustitia. Id quod vi-
 tio contigit speculatorū: qui cum impēdentē
 calamitatē prospicere, & populū instantis pe-
 riculi admonere debuissēt, officio suo defue-
 rūt: ideoq; illarū omniū impietatū quas cohi-
 bere debuerāt, participes facti sunt. Sic enim
 D. Greg.

Thren. 2.

D. Greg. ai-
 bet, qui quod
 re: & nihil
 dus est alie
 tur Prosper
 missa est, et
 viuētes arg
 omnibus q
 tis Patres
 & prædica
 tur. Quod
 dum erit, q
 huic se pen
 tur hi respō
 commisi,
 positi ratio
 gat dicens,
 cus inelutū
 Nec tan
 tur, sed co
 summa cur
 initio nase
 ralis officij
 tiam oppio
 Pretiosissi
 sitū, Eccle
 tuti? adfer
 nō credere

De officio pastorali.

30

D. Greg. ait, Faciētis proculdubio culpā habet, qui qđ potest corrigere, negligit emēdare: & nihil pdest non puniri suo, qui puniendus est alieno peccato. Idipsum etiā testatur Prosper his verbis, Ille cui dispēsatio commissa est, etiā si sanctē viuat, si tamē perditē viuētes arguere aut erubescit, aut metuit cū omnibus qui eo tacēte perierūt, perit. Videntis Patres Ampl. quo vinculo ad correptiōis & prædicationis officiū Episcopi astringantur. Quod si ita est, quid de illis quæ so cēsendum erit, qui in alios hac sarcina transmissa, huic se penitus officio subtrahunt: Quid igitur hi respōdere poterūt, cū ab eis Dominus commisi, & tamen amissi tam pretiosi depositi rationem Prophetis illis verbis exigit dicens, Vbi est grex qui datus est tibi, peccus inclitū tuum?

Prosperā
vit. contē
pla.

David.
33.

Nec tamen soli ipsi populū erudire tenentur, sed coadiutores etiam huius ministerij summa cura debent inquirere. Olim enim initio nascentis Ecclesiæ ita erat cura pastoralis officij distributa, vt vni ciuitati aut etiam oppido, vnus Episcopus præficeretur. Pretiosissimum enim illud animarum depositū, Ecclesię fidei cōmissū, multis custoditū adseruari posse arbitrabātur q̄, si vni tantū crederetur. At nūc mutata rerū cōditiōe,

D. Greg.

E 2

vni

Concio

vni plures ciuitates & innumera penè oppi-
da, velut vni viro plures vxores, iunguntur.
Cum vero ipse sit verus Ecclesiæ magister,
nec tot locis doctrinæ suæ copiã facere pos-
sit: nec parochos habeat qui id vbiq; præsta-
re cõmode queant, reliquũ est, vt quod plu-
rimis olim Episcopis cõmitti debuerat, plu-
rimis nunc Episcoporum vicarijs comitta-
tur: ne verbi diuini pabulo oues destitutæ,
fame pereãt. Vbi enim hæc cura neglecta est,
pafsim videmus (quod sine multis quidem
lachrymis refferri nõ potest) permultos ho-
mines ethnicorum , vel potius pecorũ mo-
re vitam agentes, nihil minus quam de futu-
ra vita, aut horrendo Dei iudicio , aut æter-
nis piorũ, vel impiorum præmijs , vel suppli-
cijs cogitare: adeò vt in paganismum quen-
dam degenerasse videantur . Quorum lamẽ
Mar. 6. tabilẽ fortẽ ipse Dñs ac Saluator noster mi-
seratus fuisse scribitur : quia erant (inquit)
homines sicut oues absq; pastore. Tales enim
pastores interdũ habẽt, vt perinde sit ac non
haberent. ¶ Quanta verò sit hæc calamitas,
satis apertẽ declarauit antistes & Propheta
Domini Zacharias, qui spiritu Dei afflatus,
2. Par. 15 Assa regi ex cẽde Æthyopum cũ clarissimo
triumpho redeunti, occurrẽs dixit, Audi me
Assa, & omnes viri Iuda, Dominus vobiscũ,
quia

De
quia fuistis
uenietis eu
relinquet v
in Israel ab
sq; sacerdo
so quanta s
doctore .
cogitari po
se (qua gen
tur) quos s
memorat,
git, eiq; ve
carere, qu
Adeò enim
gata, vt alte
enim mihi
tiator sacer
stolus) inu
aut quomo
runt? quor
te? ¶ Qua
cium illud
per Proph
famẽ, nõ fa
audiẽdi ve
da magis e
Dei pabul
pheta (ide

De officio pastorali.

31

quia fuistis cum illo. Si quæsieritis Dñm, inuenietis eum: si autem dereliqueritis eum, derelinquet vos. Transibunt autem multi dies in Israel absq; Deo vero, & absq; lege, & absq; sacerdote doctore. Animaduertite quæso quanta sit calamitas carere magistro atq; doctore. Cū. n. nulla calamitas maior excogitari possit, quam sine Deo in hac vita esse (qua gentiles oppressos fuisse Apost. testatur) quos sine Deo fuisse in hoc mundo commemorat, cum illa tamen Zacharias coniungit, eiq; veluti parem facit, tali sacerdote carere, qui doctoris munere perfungatur. Aded enim hæc duo connexa sunt & colligata, vt alterum ex altero consequatur. Quis enim mihi Deum annuntiabit, si deest denūtiator sacerdos? Quomodo. n. (inquit Apostolus) inuocabūt in quem non crediderūt? aut quomodo credent ei quem non audierunt? quomodo verò audient sine prædicante? Quam etiam calamitatem satis supplicium illud exaggerat, quod Dominus ipse per Prophetam minatur dicens, se missurū famē, nō famē panis aut sitim aquæ, sed famē audiēdi verbi Dei. Quæ ergo sterilitas defæda magis est, quam ea, quæ animabus verbi Dei pabulum adimit? Lamentatur Ioel Propheta (idemq; pastor ouium) sterilitatem fa-

Ephe. 12.

Rom. 10.

Amos. 8.

E 3 mēq;

penē oppi-
iunguntur.
magister,
facere pos-
biq; præsta
t quod plu-
ebuerat, plu-
rijs comitta-
s destitutæ,
neglecta est,
multis quidem
ermultos ho-
s pecorū mo-
quam de futu-
cio, aut æter-
rijs, vel suppli-
cium quæ-
Quorum lamē
ator noster mi-
rant (inquit)
re. Tales enim
inde sit ac non
hæc calamitas,
es & Propheta
u Dei afflatus,
a cū clarissimo
dixit, Audi me
minus vobiscū,
quia

Ioel. x.

Concio

mēq; pecorum, dicens, Ad te Domine clamabo: quia ignis comedit speciosa desertis: & flamma succendit omnia ligna regionis. Sed & bestię agri velut area sitiens imbrem suspexerunt ad te: quia exsiccati sunt omnes fontes aquarum. Si ergo tanta miseratione Propheta sterilitatem siccitatemq; deserti propter peccata hominum immissam persequitur (quo fiebat vt pecora fame & siti conficerentur) quis quāso dignē lamenrabitur tot castella, tot oppida, tot deniq; hominum greges sparsim per agros & rura degentes, fame confici: in quibus aquarum cęlestiū fontes exsiccati, & spiritualis doctrinę gramina penē exusta sunt: quibus inclitum pecus pretiosissimo agni sanguine redemptum, alendum erat? Si verō tam acerbo luctu plangit Hieremias, quod paruuli petierint panē, nec esset qui frangeret eis: quo putas dolore plangendum esse, quōd rationales oues pabula cęlestis vitę exquirant, nec accipiant: cū tamen ad ea comparanda sibi interdum fructibusq; suis victum adimant, dum multo labore parta & quę sita bona, Ecclesię ministris offerunt: à quibus tamen vicissim pabula non accipiunt: corporalia sua seminātes, nec tamen spiritualia metentes? O miserandā tēporum commutationem. Initio quidē nascens

De
scens Eccles
tes cūm fer
mni genere
plerabant: in
scopi reddid
ditis vitę p
ergo Ecclesie
bus designa
pos alere po
si vt omniu
pendia solu
sacra Conco
tas & perfe
Episcopi d
sint, & hono
data, cur to
frugaliter
cturo, de
cessitates p
sarios vsus
principi pa
missis ouib
vel negligē
pimus, vt a
cturā exc
id ignoret
ras haurit o
sanguinē

scens Ecclesiæ gratis Apostoli euangelizātes cū ferè nihil à populis acciperent, o
 mni genere cælestium diuitiarum eos locu
 plerabant: modo contra cū tam magnos Epi
 scopi redditus accipiant, vix ouibus sibi cre
 ditis vitæ pabula subministrant. Quorsum
 ergo Ecclesia tam ampla stipendia, sacerdoti
 bus designauit: vt quod multos olim Episco
 pos alere potuisset, vnus modo possideat, ni
 si vt omnium vices suppleat, qui omnium sti
 pendia solus percipit? Nam si ius, si ratio, si
 sacra Concilia, si sancti patres, si ipsa sublimi
 tas & perfectio Episcopalis ordinis exigit, vt
 Episcopi domus, familia, & mensa frugalia
 sint, & honesto apparatu, non luxu commē
 data, cur tot aureorum millia vni Episcopo
 frugaliter secundum Ecclesiæ canones vi
 cturo, destinantur: nisi vt habeat quæ in ne
 cessitates pauperum, & in hos pios ac neces
 sarios vsus possit impēdere? Quam quæso
 principi pastorū Christo rationē de sibi com
 missis ouibus reddet, quæ ipso vel dormiēte,
 vel negligēte fame pereūt: nisi forte ita desi
 pimus, vt arbitremur, satis iusta causa ouium ia
 cturā excusari posse, si pastor desidia torpēs,
 id ignoret? Qua frōte aū illū pastorē, quæ tacha
 ras haurit oues suas, vt nō dubitauerit p ipsi
 sanguinē fūdere, & se ipsū illis in cibū p̄bere,

Concio

Ioannis.
10.

Greg. in
Homil.

Ezechi.
34.

is apparebit, qui neq; terrenas quidem opes, quibus verbi Dei ministros alere posset, pro illarum salute effundit? Quod si bonus & legitimus pastor animam debet ponere pro ouibus suis, quomodo hoc nomine dignus erit, qui pro eis neq; pecuniam ponit? Cū enim (vt ait Grego.) incomparabiliter maior sit anima qua viuimus, terrena substantia quam possidemus: qui non dat pro ouibus substantiam suam, quomodo pro eis daturus est animam suam? Deniq; contra hos ipsos pastores terribiliter intonat Dominus per Ezechielem dicens, Væ pastoribus Israel qui pascebant semetipsos: non ne greges à pastoribus pascuntur? Lac comedebatis, & lanis operiebamini: & quod crassum erat occidebatis: gregem autem meum non pascebatis. Quod infirmum fuit non consolidastis, & quod ægrotum non sanastis: quod contractum est non alligastis, & quod abiectum est non reduxistis, & quod perierat non quæstistis: sed cum austeritate imperabatis eis, & cum potentia. Et dispersæ sunt oues meæ, eo quod non esset pastor: & factæ sunt in deuoracionem omnium bestiarum agri: & dispersæ sunt. Errauerunt greges mei in cunctis motibus, & in vniuerso colle excelso, & super omnem faciem terræ dispersi sunt greges mei: & non erat qui

De o
qui requiret
ret. Quæ ven
quandam dol
quàm sit Dñs
illa in officio
perte demon
ouium causa
lior pastorum
Dominus pe
Ecce ego (in
ram gregem
fare eos facia
nec pascant
liberabo gre
nō erit vltra
cendi satis. I
credo, qua lo
gem Domi
Episcopi ad

NEC t
si multo m
enim iter e
exempla. V
ta quædam
culata om
re prædica
etiam ad in

qui requireret: non erat inquam qui require-
ret. Quæ verborum conduplicatio magnã
quandam doloris vim innuere videtur, &
quã sit Dño ingrata atq; molesta ouium
illa inofficiosa & inhumana derelictio, a-
parte demonstrat. Quò verò miserabilior
ouium causa est, eò grauior & inexcusabi-
lior pastorum culpa existit: ad quos protinus
Dominus pereundem Prophetam clamat,
Ecce ego (inquit) ipse super pastores requi-
ram gregem meum de manu eorum, & ces-
sare eos faciam, vt ultra non pascant gregẽ,
nec pascant amplius pastores semetipsos, &
liberabo gregem meum de manu eorum, &
nõ erit vltra eis in escã. Verũ de ratione do-
cendi satis. Facile. n. ex his omnibus patere
credo, qua lege tum per se, tum per alios gre-
gem Domini verbo pascere atq; doctrina,
Episcopi astringantur.

VII.

NEC tamen satis est verbo pascere, ni
si multò magis pascant exemplo. Longum
enim iter est per verba, breue & efficax per
exempla. Verba enim certis temporibus, cer-
ta quædam dogmata docet, vita verò imma-
culata omnia genera virtutum omni tempo-
re prædicat: nec solum prædicat, sed omnes
etiam ad imitandum prouocat, & viam quã
ingrediuntur

Exemplar
pbitatis
Eps.

*Lactanti
us.*

ingrediāturostēdit, & in easē comitē prēber.
Deniq; homines (ait Lactāti?) malū exēpla
quām verba: q̄a loqui facile est, p̄stare verò
difficile: quantoq; alterum altero difficilius
est, tanto vtilius atq; prāstantius. Vnde gra
uissimè & prudentissimè Seneca dixit, Eum
elige doctōrē, quem magis admireris cū vi
deris quā cū audieris: cuius videlicet quā
uis sit admirabilis eloquentia, mirabilior ta
men sit ipsa vita: atq; ita potentius ad virtu
tem trahat homines cum videtur, quā cum
auditur. Talis ergo debet esse vita pastoris:

Hierony.

quam Diuus Hieronymus depinxit his ver
bis, Ea debet esse cōuersatio & eruditio Pō
tificis, vt omnes motus & gressus, & vniuer
sa eius opera notabilia sint. Veritatem men
te concipiat, & eam toto habitu resonet, &
ornatu: vt quicquid agit, quicquid loquitur,
doctrina sit populorum. Discant igitur (ait
quidam) Episcopi ab Abimelech subiectos
non tam dictis quam factis ad imitationem

Iudicū. 9

incitare. Ille quidem lignorum fascēs & facie
bat & portabat: ac suis, Quem admodum, in
quit, vidistis me facientem, ita & vos facite.
Virtutis enim species pulcherrima est: & quę
ipsa per se homines, nō solū ad amorem, sed
etā ad imitationē sui trahat. Quē admodū. n.

Gre. nyss.

(vt Greg. Nyssē. ait) fragrātia aromata suo
odore

odore circum
ni viri præsertim
ingestimabili v
mundum Ap
re potuerūt,
Nihil enim in
grātius aut su
eiusmodi su
ne fragrauit
ipso ita dicit
vera, quæcu
cunq; sancti
næ, hæc cog
ftis, & audil
illum nō m
plo, non au
tiū, virtutū
est aut quo
mendavit
hominibus
glorificent
Ea enim
pollere del
dabiliter o
timeat: n
reatur, vt
neat. Der
dum D. C

odore circumfusum aërem complent: sic boni viri præsentia proximos iuuat. Hac vero inestimabili virtutum fragrantia totum ad se mundum Apostoli allegerunt, qui verè dicere potuerunt, Christi bonus odor sum⁹ Deo. *1. Corin. 2*
 Nihil enim in rebus humanis virtute aut fragrantius aut suauius: si quis sensum habeat ad eiusmodi suauitatem percipiendam. Sic plane fragrauit Apostolus Paulus, qui de se ipso ita dicit. De cætero fratres, quæcunq; sunt vera, quæcunq; pudica, quæcunq; iusta, quæcunq; sancta, si qua virtus, si qua laus disciplinae, hæc cogitate: quæ & didicistis, & accepistis, & audistis, & vidistis in me. Vides ergo illum non modo verbo, sed multo magis exemplo, non aures tantum, sed oculos etiã intuitu, virtutu suarum splendore docuisse? Hoc est aut quod pastoribus Dñs potissimũ commendauit dicēs, Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in cælis est. Ea enim sanctitate atq; firmitudine animi pollere debet Episcopus, vt etiam cum laudabiliter operatur, ne laudari appetat, neq; timeat: neq; inanis gloriæ periculum itareatur, vt à publicis virtutum officijs abstinereat. Deniq; ita operari debet quemadmodum D. Greg. præscribit dicēs, Sic sit opus *Grego.*
 in pu

in publico, quatenus intentio maneat in oc-
 culto: vt & de bono opere proximis præbea-
 mus exemplum, & tamen per intentionem
 (qua soli Deo placere quærimus) semper
 optemus secretum. ¶ Habet autem hæc do-
 cendi ratio vim quandam admirabilem ad
 animos hominum studijs virtutum inflam-
 mandos. Deuotus enim miles (vt Bern. ait)
 non sentit sua, cum benigni ducis contue-
 tur vulnera. Propter quod strenuissimus ille
 dux Iulius Cæsar (vt Cicero autor est) nun-
 quã militibus dixisse fertur, ite illuc, sed ve-
 nite huc. Participatus enim cum duce labor,
 persuadetur militibus minor. Hinc D. Cy-
 prianus Cornelium Pontificem laudat, quod
 exemplo suo populum sibi subiectum ad fi-
 dei confessionem incitauerit. Dum præce-
 dis (inquit) ad gloriam, multos feceris glo-
 riæ comites: & confessorem populum suase-
 ris fieri, dum primus paratus es pro omnibus
 confiteri. Denique tantum valet optimi prin-
 cipis exemplum, vt hystoriæ proditum sit, no-
 bilem quandam ciuitatem in Phrigia, quæ
 publicè & magno ciuium consensu Christi
 fidem profitebatur, cum tempore Diocletia-
 ni nulla ratione abduci potuerit vt comêti-
 tios Deos adoraret, obsessa ab impiorum
 exercitu, vniuersa sine villo sexus aut ætatis
 discrimi-

Bernard.

Cypria. in
 Epist. ad
 Corneli.

discrimine in-
 delicate, vt nu-
 calamitati sup-
 siq; martyrij
 religiõe, magis
 ctus Iralus na-
 ne Christi co-
 quutus est: eo-
 mam adeptus
 sine huius ta-
 potuissent: V-
 iorem vim a-
 pla quam ve-
 bonorum ne-
 tenter ad vi-
 lorum, long-
 natura enim
 est) ad vitia
 ffit. Nihil es-
 scimus quan-
 ficile dedisc-
 mo in Eccl-
 uerfe viuês
 net. Hinc A-
 spectu eoru-
 in ipso est
 ritur, qui n-
 ad illum p-

discrimine incenditur: tanta impiorum cru-
delitate, vt nullus omnino ciuis huius vrbs
calamitati superfuerit. Cuius beati numero
siq; martyrij autor & dux extitit pietate &
religiõe, magnitudineq; animi clarus Ada-
ctus Italus natione. Huius enim in cõfessio-
ne Christi constantiam omnis populus se-
quutus est: eoq; duce clarissimi martyrij pal-
mam adeptus. Quid quæso hic nuda verba
sine huius tam magnificæ virtutis exemplo
potuissent? Videtis ergo Patres quanto ma-
iorem vim ad persuadendum habeant exem-
pla quam verba? ¶ Ceterum quemadmodũ
bonorum nos pastorum exempla tam po-
tenter ad virtutem alliciunt, ita contra ma-
lorum, longè potentius ad malum trahunt:
natura enim nostra (vbi per peccatum lapsa
est) ad vitia quam ad virtutes procliuor exi-
stit. Nihil enim (ait quidam) tam facile di-
scimus quam turpitudinem: & nihil tam dif-
ficile dediscimus. Ideoq; (vt Greg. ait) ne-
mo in Ecclesia magis nocet, quam qui per-
uerse viuēs, nomē aut gradum sanctitatis te-
net. Hinc Aug. Omnis qui malè viuut in cõ-
spectu eorum quibus præpositus est, quantũ
in ipso est occidit: & fortè qui imitatur, mo-
ratur, qui non imitatur, viuut: tamen quantũ
ad illum pertinet, ambos occidit. M. etiam
Tullius

Greg. in
Past.

Aug. lib.
de Pasto.

Concio *obliuio*

Cice. 3. de Legi.

Tullius eadem de principi seculari dicit: quæ ad Ecclesiæ principes non minus pertinent: Nec solum (inquit) vitia concipiunt ipsi principes, sed ea infundunt in ciuitatem: neque ob sunt quod solum ipsi corrumpuntur, sed etiã quod corrumpunt: plusque exemplo quã peccato nocent. Ecce quo iure teneatur Episcopus non modo verbis, sed etiam exëplis cõmissam sibi plebẽ erudire: & ab omni maleficio abstinere, ne tot animarũ reus apud Deũ sit, quot exëplo suo traxerit in ruinam.

VIII.

Visitatio Episcopi.

SEQVITVR deinde aliud non minus necessarium visitationis officium: quod multis nominibus Pastoribus conuenit. Cõuenit enim eis primum, quatenus prædicatores & magistri Ecclesiæ sunt. Prædicatores enim in sacro eloquio modo per nubes, modo per fluuios, modo per quadrigas & sacra illa animalia quæ in spũ vidit Ezechiel, designantur. Si ergo nubes sunt, debent utique; peruolare terras, quocunq; eas voluntas gubernantis circumduxerit. Si fluuij ab Ecclesiæ paradyso, pfluentes, debent igitur varias terrarum oras salutaribus vndis irrigare, vt fructũ referat æternæ vitæ: aliud quidẽ trigessimũ, aliud sexagesimũ, & aliud ceteresimũ. Si vero animalia sunt, rhedã Euangelij trahẽ

Ezech. 1.

De

tia, nõ ergo vnũ omnẽ circũire: omniũ exhibere: nit quatenus p vt diligẽter ag osq; greges cõ bos, pericula, p illis necessaria ad hoc sufficit functoria, atq; tio. Ait. n. ipse prias oues voc scurã sed disti luit significan curãdis, dirig bula deducẽd qd modo ad illi nõ sit in c positũ. Ita. n. singulis, & it etiã munus c gerit in terra ctũ est, regẽ de Epõ dici nis officiu at Quomodo v bus suis gera sinuauit dico

tia, non

tia, nō ergo vno in loco cōsistere: sed terram omnē circūire, & cœlestes quas ferunt opes omnibus exhibere debēt. ¶ Idē etiā eis cōuenit quatenus pastores sūt: quibus præcipitur vt diligēter agnoscat vultū pecoris sui, suosq; greges cōsiderēt vt videlicet earū morbos, pericula, pabula, custodes, & cætera quę illis necessaria sunt, diligēter prouideāt. Nec ad hoc sufficit quæcūq; cōfusa & veluti perfunctoria, atq; per man⁹ aliorū tradita cognitio. Ait. n. ipse Saluator, Bonus pastor proprias oues vocat nominatim: per quōd, nō obscurā sed distinctā & apertā cognitionē voluit significare. Ad eō n. animabus pascēdis, curādis, dirigēdis, & ad æternæ satietatis pabula deducēdis intētus esse debet, vt nihil sit quōd modo ad hāc prouinciā pertineat, quod illi nō sit in cōspectu, & velut in numerato positū. Ita. n. intēdere debet omnibus, quasi singulis, & ita singulis, quasi omnib⁹. ¶ Idē etiā munus cōuenit ei, qua ratione vices Dei gerit in terra. Si. n. rectē à Sapiēte quodā dictū est, regē animatā esse imaginē Dei: quid de Epō dici par est, qui sēpiterni illius numinis officiū atq; personam in terris sustinet. Quomodo vero se Dominus ipse cū gregibus suis gerat, per Ezechielē nobis apertē insinuauit dicēs, Ecce ego ipse requiram oues meas,

Ioannis.
10.

Eze. 34.

meas,

Concio

meas, & visitabo eas: sicut visitat pastor gregem suum in die quando fuerit in medio ouium suarum dissipatarum. Quod perierat, requiram, & quod abiectum fuerat reducā, & quod contractum fuerat alligabo, & quod infirmum fuerat consolidabo, & quod pingue & forte custodiam, & pascam illas in iudicio: hoc est, magna æquitate atq; prudentia quidquid illis expedierit curabo. Quæ omnia pietatis officia à summo illo sempiternoq; pastore christo inuisibiliter præstita, sancti præfules dum Ecclesias sibi creditas sancte & accurate visitant, providentissime exequuntur. Grege namq; uniuersus inuisitur, illius mores exquiruntur, basilicę reparantur, dissidia componuntur, concubinarij castigantur, ludi legibus prohibiti profligantur, boni viri fouentur, mali corripuntur, inopes subleuantur, vitia publica eliminantur, & morbidæ oues (ne contagio suo cæteras inficiant) à reliquo grege separantur. Hæc omnia ouibus beneficia præstat boni pastoris visitatio. Pastores vero officij huius immemores, grauius Dñs apud Zachariam his verbis increpat. Sume tibi vasa pastoris stulti: quia ecce ego suscitabo pastorem in terra, qui derelicta non visitabit, dispersum non quæret, contritum non sanabit, & id quod

stat non

De

stat non enim
comedet, &
stor & ydol
super hume
trum eius: q
& lumen in
bus bene op
omnia malor
storem. à Pr
interpretes.
Quod si ita
bus provide
currant, vt
mine iure n
si vicaria mi
rectè valent
piatur vt n
scant vultu
cent nomina
in visitation
iuslibet min
tatem, digni
terim requir
iora sunt, m
da & compo
do. deesse is
cum ex offic
ab Ecclesia

stat non enutriet: carnes tantum pinguium
 comedet, & vngulas eorum diuider. O pa-
 stor & ydolum derelinquēs gregē. Gladius
 super humerum eius, & super oculum dex-
 trum eius: quia nimirum & virtus operandi,
 & lumen intelligēdi ab eo tollitur: vt omni-
 bus bene operandi præsidijs destitutus, in o-
 mnia malorum præcipitia ruat. Hunc pa-
 storem à Propheta hoc in loco descriptum
 interpretēs Antichristum esse cōmentātur.
 Quod si ita est, diligentissimè sane pastoribus
 prouidendum: ne in tantum dedecus in-
 currant, vt tā tetri atq; detestādi pastoris no-
 mine iure notari possint. Neq; vero satis est
 si vicaria ministrorum suorum opera (dum
 rectè valent) vtantur, cū ipsismet præci-
 piatur vt non segniter, sed diligenter agnos-
 cant vultū pecoris sui, & proprias oues vo-
 cent nominatim. ¶ Multa præterea passim
 in visitationibus sese offerunt, quæ non cu-
 iuslibet ministri, sed ipsius Episcopi autori-
 tatem, dignitatem, potestatem, atq; opes in-
 terim requirunt: quæ quoniam solitis ma-
 iora sunt, maiori etiam autoritate tractan-
 da & componenda sunt. Quibus nullo mo-
 do deesse is potest, qui eam autoritatē quā
 cū ex officio, tū etiam ex redditib⁹ habet,
 ab Ecclesia ideo accepit, vt in eius vilitatē

Concio

cōmodumq; refundat. ¶ Antiquum deniq;
 Proverbiū est, hāri oculo equū crassum ma-
 ximē atq; pinguem reddi : & quōd optimus
 finus sint vestigia dñi: quæ quidem sentētia
 facile indicat, quātū vtilitatis ouibus ex hoc
 pastorali munere & prouidētia peruenturū
 sit. Si. n. nihil magis impinguat equū, quam
 oculus & præsētia domini: nihil etiā magis
 impinguabit oues, quā oculus & præsētia
 veri & legitimipastoris. Rectissimē. n. scriptū
 est, Rex qui sedet in folio iudicij, dissipat o-
 mnē malū intuitu suo, hoc est, magestate &
 fulgore præsētiæ suæ. Quemadmodū enim
 matutinus lucis splendor nocturnas tene-
 bras fugat: ita sancti pontificis præsētia ve-
 lut spiritualis quidam Sol, tenebras flagitio-
 rum & perditorū hominū virtutis suæ
 fulgore depellit.

IX.

*Seueritas
 & censuræ
 1a Epi.*

POST visitandi munus proximū erat
 vt de ministrorum delectū habēdo, iusti-
 tiaq; in distributione beneficiorū seruan-
 da, diceremus: quæ sane cura & diligentia ad
 Ecclesiam sanctæ angustēq; gerendam, illi-
 usq; integritatem & splendorem tuendū, est
 in primis necessaria. Sed quoniam de ea sa-
 tis supra dictum est (cum de præstantia ac
 dignitate ministrorum eligendorū disse-
 ruimus,

ruimus) ad
 gitorum p
 quam maxi
 Hoc eni
 partim pub
 monitionib
 tia & cleric
 Alioqui tin
 Gregorius
 mi mala res
 premunt, qu
 medicamin
 tores fiunt,
 rare, nolunt
 dā, Qui non
 facientis cu
 corrigere,
 sit huius co
 Gregorio ex
 corripitur, p
 est vt prop
 demnetur,
 multi peric
 corpore, in
 reliquo cor
 mur, vt me
 tū corp⁹ inte
 saluū sit, qu

ruimus) ad aliam iustitię partem, quę in flagitiorum punitione sita est, Episcoposq; quam maximè decet, gradum faciamus.

Hoc enim vel maximè ad eos pertinet: vt partim publicè, partim secretè: partim admonitionibus, partim etiã legitimis pœnis vitia & clericorum & laicorum insectentur.

Alioqui timendum illud est quod Diuus Gregorius comminatur dicēs, Qui proximi mala respiciunt, & tamen silentio linguã premunt, quasi conspectis vulneribus, vsu medicaminis subtrahunt: & eò mortis auctores fiunt, quò minus quem poterant curare, nolunt. Idem etiam in Epistola quadã, Qui non corrigit, resecanda cõmittit: & facientis culpam habet, qui quod potest corrigere, negligit emendare. Quę verò sit huius correptionis vtilitas, ab eodem

Gregorio explicatur his verbis, Dum vnus corripitur, plurimi emendantur: & melius est vt propter multorum salutem vnus cõdemnetur, quã vt per vnus impunitatem multi periclitentur. Recte enim Cicero, In corpore, inquit, si quid eiusmodi est quod reliquo corpori noceat, vri ac secari patimur, vt membrorũ aliquod potius quã totũ corp⁹ intereat: sic in Reip. corpore vt totũ saluũ sit, quidquid pestiferũ est amputetur.

*Grego. in
Pastor.*

*Idem. in
Regis.*

*Idem. in
Regis.*

Cicero.

Concio

¶ A quo tamen officio quosdā crudelis quē
dam miseratio, quosdam vero aut maledico
rum aut potentium metus reuocat. Ait. n.
Hieron. super illud Esai. Vos enim depasti
estis vineam, &c. Rex hoc fuisse inter tenes
& principes veteris populi, quod inter præf
biteros & Episcopos nostri temporis. No
stri ergo principes cum pauperes delinquen
tes publicè arguant & contundāt, diuitibus
peiora peccantibus, nec nutum quidem faci
unt. Cōtra quos in clamat D. Greg. dicēs,
Si ab increpatione idcirco reticemus, quia
contra nos derisoris odia insurgere formida
mus, non iam Dei lucra, sed nostra quaeri
mus. ¶ Contra illos verò qui crudeli misera
tione abutentes, impunita mala relinquunt,
ita Chryf. ait, Iustitia sine misericordia, non
est iustitia sed crudelitas: misericordia verò
sine iustitia, nō est misericordia sed fauitas.
Alterum ergo alteri miscendum est: & faciē
dū quoddam ex utroq; temperamentū: vt
& iustitia sit clemēs, & misericordia non re
missa: id quod in ipsa consecratione Episco
pis iniungitur, cū ibidem eis præcipitur, vt
in tranquillitate censuram æquitatis non de
serant. Quæ duo munera D. Grego. ita par
titur, vt in pœnis quidem seueritas, in ver
bis verò lenitas retineatur. Ait enim linguā
quidem

Hierony.
in Esay.

Gregor.

Chryf.

De
quidem esse
seueram: qu
ter et oleū t
Id quod ple
fuisse, decla
tum ego con
impendere,
ille quem ni
diminution
delis & imm
traham de
bor. tantum
semēte sub
detractio, n

C A T E
tia fulgere c
cordia, & q
sicut inter l
debet inter
terra. Neq;
Episcopi cu
accensos, &
intelligant
vt misero
dignitatem
diuinis lite
tur. Quæ q

De officio pastorali.

39

quidem esse debere blandam, manum verò
seueram: quo fit vt hac ratione vinum pari-
ter et oleū lauciati vulneribus infundatur.
Id quod plenissimè a D. Bernardo seruatū
fuisse, declarat illa eius verba dicentis, Quā-
tum ego compatiar, & si quid solatij possē
impendere, quā libenter id facerem, nouit
ille quem nihil latet. Verum si de pœnarum
diminutione solatium præbere voluero, cru-
delis & immisericors ero: quātum enim sub-
traham de pœna, tantum de corona fura-
bor: tantum defraudabo fructus, quātum de
semēte subtraxero: siquidē modica seminis
detractio, non modicū est melsis detrimētū.

X.

CÆTERVM si ita in Episcopo iusti-
tia fulgere debet, multo ergo magis miseri-
cordia, & q̄ ab ea procedit eleemosyna: quæ
sicut inter laudes Dei prima est, ita etiā esse
debet inter eius qui personam Dei gerit in
terra. Neq; n. ideo solum oleo perungūtur
Episcopi cum consecrantur, vt ad lucendū
accensos, & ad palestram præparatos se esse
intelligant: sed illa etiam fortasse de causa,
vt misericordiæ & lenitatis (quæ pontificū
dignitatem maximè decet, & olei nomine in
diuinis literis sepius designatur) admonēan-
tur. Quæ quidem virtus in Apostolis mirū

*Eleemo-
syna & mi-
sericor-
dia Ep̄i.*

F 3

in mo-

Concio

In modum semper enituit: qui simul & animarum & corporum paltores, pauperumq; patres esse voluerunt. Inter quos Apostolus **2. Cor. 10.** Paulus, qui sacramentorum etiam ministeria alijs cōmittebat, vt ipse totum sese in ministerium verbi traderet, ab hoc tamen beneficentiæ ministerio nō abstinuit: sed seipsum cum socijs diligentissimum operarium præbuit: vt collectas vndiq; à fratribus eleemosynas, perduceret in Hierusalem. Quid autem est quod populi gratiam & charitatē pastoris magis conciliare possit, quam liberalis beneficiorū & eleemosynarum largitio? Id adeo verum est, vt nec euāgelizandi officium, nec exempla virtutum, nec ipsa etiam operatio miraculorum, ita amabilem & commendabilem Episcopum faciat, vt eleemosynarum liberalitas. Quod apertè ex ipsis Domini verbis colligimus, ad Iudæos post conuiuium illud celeberrimū (in quo tot hominū millia quinq; panibus satiata sunt) dicentis, **Ioan. 6.** Amen dico vobis quæritis me, non quia vidistis signa: sed quia comedistis de panibus. Quid quæso vel mirabilius, vel magnificentius, vel maiori honore dignius, quam signa illa ingentia quæ filius Dei edebat in mūdo? At natura humana tāto se ipsam amore cōplectitur, suisq; cōmoditatibus vsq; adeo intenta

De
tenta & infir
tosiq; mira
ioriq; Dom
sequatur, q
rit, quā qu
Hinc vulga
bile bonum
de manauit
compedes i
bus maius.
ligant, ber
sed etiam r
ipsa nexibu
quod Solo
accipiet qu
fert accipie
non solum
virtutis &
gus enim v
putat esse
factum est
sanctos sig
alteri vicin
tur & illa
tia, avariti
vulgus hū
etiā defini
in Deos in

tenta & infixæ est, vt omnibus signis, portē-
 tosisq; miraculis suas rationes anteferat: ma-
 ioriq; Dominū beneuolentia & honore pro-
 sequatur, quòd populorum famem expleue-
 rit, quā quòd ingentia miracula ediderit.
 Hinc vulgata illa Philosophi sentētia, Ama-
 bile bonum, vnicuiq; autem proprium. Vn-
 de manauit & illa, Qui beneficia inuenit,
 compedes inuenit: imo & aliquid compedi-
 bus maius. Vincula enim hæc pedes tantū
 ligant, beneficia vero non modo corpus,
 sed etiam mentem, animū, atq; præcordia
 ipsa nexibus charitatis vinciunt. Propter
 quod Solomon ait, Victoriā & honorem
 accipiet qui dat munera: animam autem au-
 fert accipientium. ¶ Quid, quòd liberalitas
 non solum honorem & beneuolentiam, sed
 virtutis & sanctitatis opinionem pari: Vul-
 gus enim vtilitatis suæ studiosus, non alios
 putat esse bonos, quam beneficos. Quo
 factum est vt apud Hebræos eadem vox &
 sanctos significet & beneficos, adeò alterū
 alteri vicinum esse putatur. Deniq; celebra-
 tur & illa sententia, Liberalitate teguntur vi-
 tia, avaritia nudantur. Sed quid miramur si
 vulgus bñficētia sanctitatē definiat, cū eadē
 etiā definiat diuinitatē? Quot n. homēs olim
 in Deos imperitū vulg^o retulit, q̄a bñfici &

Prou. 22.

salutares hominibus fuerunt? ¶ Et quidem mihi non postrema hæc causa fuisse videtur, cur tantopere Episcopis eleemosynarū largitio cōmendaretur: quod per eam potissimum & popularium suorum beneuolentiā, & probitatis opinionem (sibi maximè necessariam) conciliarent: qua illorum animos & ad obediendum alacriores, & ad imitandum promptiores, & ad doctrinam percipiendam paratiores redderent. Quam enim Oratores initio dicendi beneuolentiam verbis occupari nituntur, hanc Episcopi (qui Ecclesiæ doctores atq; magistri sunt) non verbis compositis, sed benefactis & eleemosynis sibi conciliare debent. Quare, quemadmodū eiusdem artificis est & ferrum igne mollire, & in quam volueris figuram trāsformare (aliter enim sine altero fieri nequit) ita eiusdem ministri est, & populum præceptis instituire, & animos eorum beneficijs ad audiendum præparare. Neq; n. tantum ignis vis & efficacia valet ad ferri duritiē molliendam, quantum beneficia ad hominum animos cōmutandos, atq; omni ratione flectendos. ¶ Verum non hæc sola causa Episcopos ad misericordiā incitare debet, sed illa etiam quod ad hoc potissimum tam amplos ab Ecclesia redditus acceperunt, non vt cum principibus &

cipibus & poterant, sed vt subuenirent, potè qui illius appellatur orator. Quod munus tum fidelissimum quo misere à patrimonio auctori (quāuis cōmen men persequitur) anus & Corrupti; alij gloria tamen partibus alebri priani facile stolam, licet agere, vt haec quam id ad huius nominis heret unde suam: ibidem pia cōfortibus nocentibus tem cum Ecclesia solum, sed e merito ij cor obijciētes, C

cipibus & potētibus seculi fastu & luxu cer-
 tarent, sed vt inopum ac viduarum miserijs
 subuenirent, & pauperum patres essent: vt
 potē qui illius personam gerunt, qui pater
 appellatur orphanorum, & iudex viduarū.
 Quod munus Ecclesia ab Apostolis deriu-
 tum fidelissimē retinuit, eo etiam tempore
 quo misere à tyrānis exagitata, tenuissimo
 patrimonio alebatur. Tempore enim Cyprī
 ani (quāuis crudelissima in christianum no-
 men persecutio sēuiret: qua & ipse Cyprī
 anus & Cornelius pontifex maximus, mul-
 tiq; alij glorioso occubere martyrio) Eccle-
 sia tamen pauperes atq; viduas nō paruis sū-
 ptibus alebat, vt ex Epistolis eiusdem Cy-
 priani facile liquet. Rogatus enim per epi-
 stolam, liceret nē homini christiano mimum
 agere, vt hac arte viueret: respondit: nequa
 quam id ad grauitatem & dignitatē christia-
 ni nominis conuenire. Quod si is mimus nō
 hēret vnde viueret, transiret ad Ecclesiam
 suam: ibidem victum cum alijs eiusdem ino-
 piæ cōsortibus accepturus: si modo cibus in-
 nocentibus contentus esse veller. Nunc au-
 tem cum Ecclesia opibus fidelium non sibi
 solum, sed etiam indigētibus ditior facta sit,
 merito ij conquerebuntur, illud D. Bernar.
 obijciētes, Clamant nudi, clamant famelici,
 conquere

conqueruntur & dicunt, Dicite pontifices, in sacro quid facit aurum? Nunquid à sacro expellit frigus aut famem? Nostrū est quicquid expenditis: à nobis extrahitur crudeliter, quod cōsumitis inaniter. Et per eūdem Bernar. ad quendam Canonicum, Conceditur tibi si altari seruias, vt de altario viuas, non tamen quod emas frēna deargētata, grisea, variaq; pellicea: Quicquid ergo præter necessarium victum & vestitum de altario retines, tuum non est: rapina est, sacrilegiū est. Quibus verbis quid acrius dici potuit? Idem etiam penè Hieronymus his verbis, Præter victum & vestitum, & manifestas necessitates, nihil cuiquam tribuas, ne filiorum panes canes comedant. Idem etiam super illud Isaïæ, Rapina pauperum in domo vestra, ita ait, Rapina pauperum in domibus sacerdotum qui Ecclesiæ opes sibi thesaurizant, & in delitijs abutuntur, quæ ad sustentationem pauperum dātur: & sibi reseruāt, vel propinquis distribuunt: & aliorum inopiam suas vel suorum diuitias faciunt. His etiā addo Apostolorū Canonem hac ipsa de re ita statuētē. Omnium negotiorum ecclesiasticorum curam habeat Episcopus, & ea velut Deo contemplante dispenset, nec ei liceat

Berna. in
Epistola.

16. q. 1. Si
cupis.
Hier. in
Esay.
Esay. 3.

12. q. 2. c.
Quisquis.

liceat ex ijs ali
parentibus pr
nare: quòd si
peribus subm
Ecclesiæ de
in Serm. quo
pauperem vi
ided si super
nescio, præte
bus dare non
est si hoc alij
do ipse hac t
non modo s
ribus erogar
pererat quo
vasa domini
conflari iube
natum, qua
Vsq; adeo er
debat paupe
rat suis, eo
riculo & fa
uum Amb
solum vasa
ret, confl
pus libentit
stinuit: Cu

liceat ex ijs aliquid omnino contingere, aut
 parentibus proprijs quæ Dei sunt condo-
 nare: quòd si pauperes sint, tanquam pau-
 peribus subministret: ne eorum occasione
 Ecclesiæ deprædentur. Dicit etiam Augu-
 stinus in Serm. quodam ita ait, Memento quòd
 pauperem vitam sacerdos gerere debet: &
 idèd si superbam habet, si magno gaudet be-
 neficio, præter victum & vestitum pauperi-
 bus dare non differat. ¶ Sed quid mirum
 est si hoc alijs consulat Augustinus, quan-
 do ipse hac tanta liberalitate non contētus,
 non modo sibi subtrahebat, quod paupe-
 ribus erogaret, sed etiam quando nihil su-
 pererat quod distrahere posset, ipsa quoq;
 vasa dominica ab altaris ministerio sublata,
 conflare iubebat, & dari: malle altaribus or-
 natum, quam pauperibus alimenta deesse.
 Usq; adeò enim ad Episcopum pertinere cre-
 debat pauperes alere, vt quando non pote-
 rat suis, eos etiam Ecclesiæ opibus in pe-
 riculo & fame sustentaret. Quid vero Di-
 uinum Ambrosium cōmemorem, qui non
 solum vasa dominica vt captiuos redime-
 ret, conflauit, sed propter hoc etiam o-
 pus libentissime inuidiam & calumniam su-
 stinuit. Cuius verba (quoniã pectus referūt
 Episc.

Augu. in
 Serm. ad
 Here.

*Ambro.
lib. 2. de
Officiis.*

Episcopi vere christiani non grauabor hoc in loco ascribere: quæ ad hunc modum habent. Nos aliquando in inuidiam incidimus qui confregerimus vasa mystica, vt captiuos redimeremus, quod Arrianis displicere poterat: nec tam factum displicere, quam vt esset quod in nobis reprehenderet. Quis autem est tam durus, immitis, & ferreus, cui displiceat quod homo redimitur à morte: fœmina ab impuritibus barbarorum (quæ grauiores morte sunt) adolescentulæ, vel pueruli, vel infantes ab ydolorum contagijs, quibus mortis metu inquinabantur? Quam causam & si non sine ratione aliqua gessimus, tamè ita in populo persecuti sumus, vt confiteremur: multoq; fuisse cõmodius astrueremus, vt animas Domino, quàm aurũ seruaremus. Qui enim sine auro misit Apostolos, & Ecclesias etiam sine auro congregauit. Aurum Ecclesia habet, non vt seruet, sed vt erogat, & subueniat in necessitatibus. Quid opus custodire quod nihil adiuuat? An ignoramus quantum auri atq; argenti de templo Domini Assyrij sustulerint? Nonnè melius cõstat sacerdos propter alimoniam pauperum (si alia subsidia desint) quàm sacrilegus contaminata asportet hostis? Nonnè dicturus est Dominus, Cur passus es tot inopes fame emori?

De c
mori? Et cer
ses alimoniam
mercium sum
ste occisi sum
tium seruare
posset respõ
Timi ne te
sponderet, A
neq; auro pl
Ornatus sac
uorũ est. Et
redimunt au
rus est Dom
eius operatu
guinis agno
ptionem: vt
guis à pecca
cũ agmin
tur, dicatur
rum quod
ecce aurũ C
aurũ quo re
castitas. Ho
re, quàm au
ptiuorim:
cies poculo
buit aurum
elitantes. 2

mori? Et certe habebas aurum, vt ministras
 ses alimoniam, Cur tot captiui deducti in cō
 mercium sunt, nec redempti? Cur tot ab ho
 ste occisi sunt? Melius fuerat vt vasa viuē
 tium seruares, quam metallorum. His non
 posset respōsum referri. Quid enim dicerēs?
 Timui ne templo Dei ornatus deesset. Re
 sponderet, Aurum sacramenta non querūt
 neq; auro placent, quæ auro non emuntur.
 Ornatus sacramentorum, redemptio capti
 uorū est. Et verē illa sunt vasa pretiosa, quæ
 redimunt animas à morte. Ille verus thesau
 rus est Domini, qui operatur quod sanguis
 eius operatus est. Tunc vas dominici san
 guinis agnosco, cum in vtroque videro redē
 ptionem: vt calix ab hoste redimar, quos san
 guis à peccato redemit. Quam pulchrum vt
 cum agmina captiuorū ab Ecclesia redimū
 tur, dicatur, Hos Christus redemit: Ecce au
 rum quod probari potest: ecce aurum vtile:
 ecce aurū Christi, quod à morte liberat: ecce
 aurū quo redimitur pudicitia, quo seruatur
 castitas. Hos ergo malui vobis liberos tradē
 re, quam aurum reseruare. Hic numerus cap
 tiuorū: hic ordo præstantior est, quā spe
 cies poculorum. Huic muneri proficere de
 buit aurum redemptoris, vt redimeret peri
 clitantes. Agnosco infusum auro sanguinē
 Christi,

Concio

Christi non solum irrutilasse, verum etiam
diuinæ operationis impressisse virtutem, red-
emptionis munere. Hactenus cœlestis fi-
stula Ambrosius, cuius pietatē D. Aug. (de
quo supra mentionem fecimus) cæteri-
q; Patres sanctiss. secuti sunt. Quorum exempla
satis superq; esse debent, vt hæc virtus omni-
bus Christi vicarijs quā cōmendatissima sit.

XI.

*Parcitas
& mode-
stia Epi.*

VLTIMO tandem loco inter Episco-
porum virtutes collocanda mihi est pulcher-
rima parcitatis & modestiæ virtus: quæ
ad ea omnia quæ supra diximus maxime ne-
cessaria est. Si .n. Episcopi patres pauperū
esse perhibentur, si vndecunq; idoneos ver-
bi Dei prædicatores ad se asciscere: quos ex-
pensis illi suis (quando ecclesiasticæ non suf-
fecerint) alere debent: si rudes etiam & im-
peritos sacerdotes & ministros erudire & li-
teris instituere eos expedit, necesse est vt mo-
derata familia ac mensa contenti sint: quate-
nus ex facultatibus eorū supsit, quo omnia
hæc onera sustentare possint. Sic .n. Salua-
tor noster (cū discipulorum pedes abluere
vellet) linteo ita sese præcinxit, vt extremæ
eius partes superessent, quibus lotos disci-
pulorū pedes abstergeret. Ad quē modum
Epi ita facultatibus suis uti debēt, vt temper
ex eis

De o

ex eis portio
bus Ecclesia
dis) deseruire
manibus bon
dia sunt paup
iumenta virt
stipendia pra
cium, susten
stauratio tēp
stitutio. Hæ
ne collocaatē
lios vsus eff
pietatis præ
q; Sed quia n
ntione dissen
dinem & reg
teresse credu
quosq; domo
seculi more
ad Episcopo
quæ detrahi
di apparatus
nemus quæ
tare sequen
videamusq;
ritas, quid
deniq; sacr
insinuet. Ne
mulq

ex eis portio aliqua reliqua fiat, quæ pedi-
 bus Ecclesiæ (idest pauperibus sustentan-
 dis) deseruire possit. Opes enim Ecclesiæ in
 manibus boni dispensatoris positæ, subsi-
 dia sunt pauperum, aliméta viduarum, ad-
 iumenta virtutum, redemptio peccatorum,
 stipendia prædicantium, rudimenta simpli-
 cium, sustentatio Deo dicatarum virginum, in-
 stauratio tēplorū, Collegiorū studiorūq; in-
 stitutio. Hæc enim omnia opes Ecclesiæ be-
 nē collocatæ præstare possunt: quæ si in a-
 lios vsus effundantur, deerunt Episcopo
 pietatis præsidia, & instrumenta virtutum.
 ¶ Sed quia non pauci sunt qui ab hac opi-
 nione dissentiant, cum ad Ecclesiæ amplitu-
 dinem & regendi autoritatem maxime in-
 teresse credunt ex amplis redditibus amplas
 quoq; domos & familias principum huius
 seculi more sustentare: atq; hūcerū strepitū
 ad Episcoporum dignitatem pertinere (à
 quâ detrahi putant quidquid ab huiusmo-
 di apparatus & splendore detrahitur) exami-
 nemus quæso vigilanter, quid in hac tan-
 tare sequendum, quidve declinandum sit:
 videamusq; diligentior quid ratio, quid auto-
 ritas, quid sanctorum patrum exēpla, quid
 deniq; sacrorum Conciliorū decreta nobis
 insinuēt. Neq; enim in hac grauissima causa
 multoq; (quæ

Concio

(quæ totius vitæ pastoralis caput est) suos
 quisq; affect⁹, priuataq; cõsilia (quæ variè cor
 rûpiæ deprauari possunt) cõlectari debet;
 sed Ecclesiæ & sacrorum conciliorû, sancto
 rumq; patrum sententiæ, atq; decreta ab o
 mnibus (tâquam cœlestia quædam oracula)
 sequenda sunt: quibus omnis humana ratio
 facile concedere, & tanquam vexilla sua sub
 mittere debet. ¶ Et ratio quidem ipsa di
 ctare videtur, vt ex duobus cõmodis quod
 maius sit amplecti debeat, quisquis rectè sa
 pere velit. Collocemus ergo ex altera par
 te auctoritatem et dignitatem quæ splendo
 re domestici apparatus, & amplæ familię cõ
 parari potest: ex altera vero constituamus o
 mnia quæ commemorauimus cõmoda, quæ
 ex parcitate & modestia episcopalis familię
 consequuntur (dum quæ sibi Eps subtrahit,
 in hos pietatis & religionis vsus conuertit)
 quis non videat quâto posteriora hæc & ma
 iora, & diuiniora, & magis Ecclesiæ neces
 saria sint, siue salutem ouium corporalē, siue
 spūalē spectare velis? Quid tibi tua ista digni
 tas & amplitudo tam magno pretio compa
 rata, conferre poterit, si ijs opibus destitua
 ris, quibus tantas res perficere, tantisq; malis
 subuenire possis? Quid tua ista frigida nu
 daq; auctoritas, pietate vacua, nullisq; in po
 pulum

De
 pulū benefi
 stare? Cum
 & reuerent
 sit quam ele
 rum (vt an
 so populus
 quem patre
 virtutibus,
 ficencia, po
 & pene diu
 terronorum
 homines, n
 quod suspi
 dent esse m
 ribus, oppr
 mne rarū,
 hoc tēpore
 nec sperare
 est quem v
 meritō qua
 eum? Feci
 mum enim
 quid miran
 tena omni
 lestis pote
 stigium h
 test. Hoc e
 toritatē &

pulū beneficijs suffulta, per se poterit præ-
 stare? Cum enim nulla re magis populariū
 & reuerentia & beneuolentia conciliari pos-
 sit quam eleemosynis & largitate beneficio-
 rum (vt ante mōstrauimus) quē magis quē-
 so populus & diliger, atq; suspiciet, quam eū
 quem patrem agnoscit beneficijs, episcopū
 virtutibus, pastorem officio, diuitem bene-
 ficentia, potentem subleuatione miserorū,
 & pene diuinum hominē cōtemptu omniū
 terrorum bonorum? Talem enim virum
 homines, non vt hominem sed vt numē ali-
 quod suspiciūt & venerantur, quē Deū vi-
 dent esse miseris, Deum afflictis, Deū egē-
 tibus, oppressis, & calamitosis. Si enim o-
 mne rarū, & mirabile & pretiosum est: quid
 hoc tēpore rarius, quā nō abire post aurū,
 nec sperare in pecuniæ thesauris? Hic enim
 est quem verē mirantur homines, & de quo
 meritō quærant, Quis est hic, & laudabimus
 eum? Fecit enim mirabilia in vita sua. Ani-
 mum enim excelsum (inquit Seneca) quid-
 quid miramur timemusq; ridentem, & ter-
 tena omnia velut ex alto despicientem, coc-
 lestis potentia agitat: sine qua ad tantum fa-
 stigium humana virtus peruenire non po-
 test. Hoc ergo est quod veram & solidam au-
 toritatē & gloriam meretur: non fastus, lu-

xus, & pompa (Amor enim, ut recte sapiens quidam dixit, potentia & metu non consistatur) que in principe seculari fortassis toleranda, in principatu vero ecclesiastico minus ferenda sunt. ¶ Præterea, si episcopus in altissimo perfectionis cardine positus est: ad maioremque; virtutum omnium perfectionem quam monachi cuiusvis ordinis etiam Carthusiani, tenentur: quomodo in summa illam Evangelicæ apostolicæque; vitæ amplitudinem quam profitentur, convenire potest immodicus fastus, & luxus, totque; greges famulatum adultiumque; servorum, tot vasa auro argenteoque; nitentia, tot cibi lautissimi, tot vina pretiosa, tot peregrina & transmarina fercula, tantus denique; apparatus & pompa secularis? ¶ Præterea, si Episcopus ipse doctor est & magister Ecclesiæ, qui fideles omnes ad vitæ sobrietatem & puritatem, atque ad terrenorum bonorum & pompam seculi contemptum (quibus in baptismo renuntiarunt) verbo & exemplo exhortari debet: qua quæso fronte & autoritate hoc ab alijs exiget, quod ipse non præstat? Occurrit enim ei protinus ad Nepotianum ita scribens Hieronymus. Non confundant opera tua sermonem tuum: ne cum in Ecclesia loqueris, tacitus quilibet intra se dicere possit, cur ergo hæc quæ dicis ipse non facis?

*Hiero. ad
Nepotia.
Epist. 2.*

D
facis? Delic
tre disputa
& latro po
manusque; c
Patribus d
tam honor
patum qua
qua liberan
Paulus ait
mniū me f
uos) labor
non fastui
me huius
uum Bern
bus exem
nisterium
dominium
non vos. M
cupit hon
cabitis aut
equorum
bus ornat
ribus. Ha
huius viri
tentia sul
etiam D
mū eader
(inquit)

facis? Delicatus magister est, qui pleno ventre disputat de ieiunijs. Acculare avaritiam & latro potest. Sacerdotis Christi os, mens, manusq; concordent. ¶ Denique si rectē à Patribus definitum est, Episcopi munus nō tam honorem esse quā onus: nec tam principatum quā ministerium: nec tam dominiū quā liberam & ingenuā seruitutē (sic enim Paulus ait, Cum liber essem ex omnibus, omniū me seruum feci, vt omnes facerē saluos) labori ergo ac ministerio, & seruituti, non fastui, & luxui inseruiendum est. Et ne me huius sententię autorē singas, audi Diuum Bernardum ita definiētem. In omnibus exemplo Apostoli honorificabitis ministerium vestrum: ministerium inquam, nō dominium: ipsum quidem honorificabitis, non vos. Nam qui quærit quæ sua sunt, se cupit honorari, non ministerium. Honorificabitis autem, non cultu vestium, non fastu equorum, non amplis ædificijs, sed moribus ornatis, studijs spiritualibus, ac bonis operibus. Hactenus ille. Quis ergo sanctissimi huius viri integerrimo iudicio atque sententię subscribere renuat ac recuset? Audi etiam D. Chrysostomum pōtēticē clarissimū eadem de re ita differētem. Differentia (inquit) dignitatis facta est inter sanctos,

1. Cor. 9.

Bernardus
in Epist.

Concio

vt vnus sit Episcopus, alius minister: contumacia vero carnis coegit, & peruersitas mundi, & operatio inimici, vt honores videantur esse, sed reuera non sunt, nisi ministeria. Hactenus ille. Quibus addo etiã D. Hieronymum super illud Apostoli, Siquis Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat, ita munus Episcopi definientẽ. Opus, ait, hoc esse naturæ, non dignitatis, laborẽ non delicias: non crescere fastigio, sed humilitate decrescere: vt fiat seruus & minister hominum propter Christũ. Si ergo Episcopus seruus est & minister Ecclesiæ, vt seruus ergo & minister, non vt princeps se gerere debet, ne ei à Domino illud Ezechielis impropereetur, Cum aulteritate imperabatis & cum potentia. ¶ Præterea si (vt Saluator ait) Episcopus est velut ciuitas quædam supra montẽ posita, ad quam oēs in angustijs tum corporis, tum animæ constituti confugere, & velut fons quidam publicus: vnde omnes sitiẽtes bibere: & vt communis quædam vnguentorũ omnium apotheca, vnde morboſi omnes malorum suorum medicamenta expetere debeãt: si idẽ est etiam doctor insipientium, magister infantium, lumẽ eorum qui in tenebris ambulant: à quo cæci lumen, paruuli doctrinam, dubij consilium, inopes

1. Tim. 3.

Ezech.

34.

Mat. 5.

D
inopes sub
infirmi sob
scrupulis,
nam parite
mus enim
totius deb
patres olin
rum sine c
entibus p
inopes hor
uenire pot
vel consili
mulis, tan
tem: qui p
in primo l
pedẽ refer
huius infir
tam sublin
pauper au
toq; doctõ
principis
ferat? Cer
aut officiu
se ista coh
re, & hum
hominib
charitate
opus est

inopes subsidium, viduæ protectionem, infirmi sospitatem, & varijs tentationibus, scrupulis, & tribulationibus pressi, medicinam pariter & auxiliũ quærere debet (Domus enim Episcopi & asyllum & oraculum totius debet esse ciuitatis: vnde & antiqui patres olim iuxta ecclesias habitantes, liberum sine custode aditum cunctis ad se venientibus præbebant) quomodo abiecti & inopes homines familiariter Episcopum conuenire poterunt, & ab eo vel opem exigere, vel consilium: quem videant tot vallatũ famulis, tantoq; apparatu & splendore nitentem: qui pauperis ita perstringat oculos, vt in primo limine tanta oppressus luce vltro pedẽ referat? Quomodo Episcopus sese ad huius infirmi humuntionis humilitatem ex tam sublimi gradu demittet, aut quomodo pauper audacter, libere, & familiariter tali tantõq; doctore & consiliario vti poterit: qui principis magis quã doctoris personam referat? Certe hic aut persona deponenda est, aut officium abijciendum: male enim inter se ista cohærent, & personam principis agere, & humilibus consentire, & cum infimis hominibus (quãdo res ita postulat) paterna charitate familiariter agere. ¶ Verum quid opus est aut rationibus aut Patrũ testimonij

nijs hanc causam agere, cum habeamus sacrorum canones Conciliorum, qui eis hanc eadem paritatem atq; modestiam præscribunt? Sic enim habet Concilium Carthaginen, 4. cui D. August. interfuisse dicitur. Episcopus pauperem domum & vilè suppellectilem habeat, dignitatemq; autoritatis suæ, fide & meritis quærat. Quid igitur ad hæc dicemus? quis iudicium suum tantorum patrū autoritati, imo & Spiritui sancto, in Concilijs præfidenti atque definienti, audeat anteferre? Neque verò ita hic consulitur paritati, vt non etiam autoritati consulatur. Verum hanc expetimus non fucam & vanam, & quæ solis externis rebus (quæ nihil ad nos attinent) nitatur: sed quæ solida & vera sit, quæ virtute, sapientia, sanctitate, liberalitate, magnitudine animi, fiducia in Deum, & recte factis comparatur. Si enim ex omnium philosophorū & gentium communi consensu vni tantum virtuti honor, dignitas, autoritas, & reuerentia debetur: quod virtus rerū omnium dñia sit ac regina: quo iure magis hanc Episcopi autoritatē promereri poterunt, quam virtutis ac sanctitatis præstantia? Nam qui diuitijs, qui vestibus, qui fastui exhibetur honor: is plane falsus, indignus, & fucatus est. Rectissimè

me enim à S
 equum meli
 meliorem fo
 dum enim in
 corporum p
 aliquod ver
 gēmas item
 tiam pulchr
 bributam, a
 quæ sitam: i
 nor aliquis
 meritis & v
 alia, quam s
 res opibus
 apud Cicer
 quædam re
 est consent
 vox bene
 Illa autem
 temeraria,
 popularis,
 pulchritud
 bēt speciē g
 doris infig
 duca existi
 li pmittam
 veris hono
 ces exquir

me enim à Seneca dictum est, Non faciunt equum meliorem aurea fræna: nec hominẽ meliorem fortunæ ornãmẽta. Quemadmodum enim in auro, & gẽmis, & in ipsa etiam corporum pulchritudine cernere licet aurũ aliud verum, aliud autẽ adulterinum: gẽmas item veras & adulterinas: corporis etiam pulchritudinem verã à natura; ipsa bributam, aliam verò arte, fallacijs, & fucata quæsitam: ita sane mirari nemo debet, si honor aliquis atque autoritas vera sit, quæ meritis & virtute comparatur: fucata verò alia, quam stulti & imperiti rerum æstimatores opibus & potentiaẽ tribuunt. Sic enim apud Ciceronem legimus. Gloria est solida quædam res, & expressa, non adumbrata. Ea est consentiens laus bonorum, incorrupta vox bene iudicantiũ de excellenti virtute. Illa autem quæ se eius imitatricem esse vult, temeraria, atque inconsulta laudatrix fama popularis, simulatiõe honestatis formã eius pulchritudinẽq; corrumpit. Tu ergo quæ habet speciẽ glorię, collecta ex inanissimis splendoris insignib⁹, cõtene: breuia, fugacia, & caduca existima. Hmõĩ. g. gloriã prícipib⁹ seculi pmittamus: absit autẽ vt Ecclesię principes veris honorũ fõtib⁹ omisissis, fucatos & fallaces exquirãt. Id. n. calamitosissima illa ætate

I. Tus. 3.

Concio

sub Antiocho Tyráno, quando sacra omnia violata sunt, contigisse memorant hystoriæ Machabeorum: cum principes populi & sacerdotes, patrios honores pro nihilo habentes, Græcas glorias optimas arbitrabantur: Patrij enim honores erant qui virtuti, qui religioni, qui fidei, & meritis vitæ reddebantur: quibus, cum sacerdotes destituti essent, ad falsos honorum titulos, nempe opes, apparatus, pompasq; Ethnicorum confugebant. ¶ Quis enim nesciat principatum seculi in hoc ab Ecclesiæ principatu distare, quòd ille carnalis sit & terrenus, hic vero spiritalis atque cœlestis? Quod si ita est, quis dubitet illum quidem terrenis, hunc verò cœlestibus spiritualibusq; potissimum opibus niti debere? Quid igitur naturam rerû inuertim? Quid peregrina mutuum? Quid celeriter interituris æterna commutamus? Quid humana diuinis cõmiscemus? Cur dũ aliena & peregrina sequimur, nostra relinquimus? & velut proditores & trãsfugæ, in ipsis Dei castris, sub alienis signis militamus? Sed quid ago? Video enim non modo Ecclesiæ, sed multos etiam seculi principes non factum & luxum, sed sobrietatem paritatemq; præcipua regni ornamenta atque præsidia posuisse. Quã parcus enim plerosq;

Lacède-

De
Lacèdemoni
non auro, ar
tudine anim
virtutibus (q
res sunt) au
omnes alios
rissimum pr
in tètorijs in
rè culcitrá h
due in ore h
t je delitijs v
ne priuatis h
rò Alexand
cha: qua qu
nia in tam a
qui post illu
cum domu
suppellectil
mensas, cær
ornatu pe
fus, Hocci
vno verbo
& quàm al
cipis esset d
strauit. Ne
sic vitã in s
legimus. q
ci populi p

Lacæ demoniorum reges fuisse legimus: qui non auro, argēto, aut margaritis, sed magnitudine animi, prudentia, iustitia cæterisque virtutibus (quæ cunctis margaritis pretiosiores sunt) auctoritatem dignitatemq; super omnes alios quæsierunt? Agesilaū enim clarissimum principē memorat Plutarchus, cū in tētorijs inter milites ageret, nihilo meliorē culcitrā habuisse quàm cæteros: illud asidue in ore habentem, principis esse nō mollitie delitijs ve, sed temperantia, ac fortitudine priuatis hominibus antecellere. Quid verò Alexander ille totius penè orbis monarcha? qua quæso illum frugalitate & parsimonia in tam ampla fortuna vixisse credamus: qui post illustrem illam Persarū victoriam, cum domum Darij ingressus, variam eius suppellectilem, & Persicas delicias, stratum, mensas, cænaculum, ceteraq; miro instructa ornatu perspexisset, ad socios conuersus, Hoc cine, inquit, imperare erat? Quo vno verbo & frugalitatem suam declarauit, & quàm alienū ab officio & dignitate principis esset delitijs fastuiq; indulgere, monstrauit. Nec mirum esse potuisse vinci, qui sic vitā instituisset Sed hæc in profanis literis legimus. quid verò in sacris? Primus Israeliti ei populi princeps Moses fuit, non ab homi-

*Plutar:
in Apo-
phtb.*

nibus.

*Philo. de
vita Mo
sis, lib. 1.*

nibus, neq; per hominē, sed à Deo electus.
De hoc vero Philo disertissimus Iudeorum
scribit in hunc modum. Solus hic omnium
qui vnquā principatū gesserunt, non aurū,
non argentū in thesauros condidit, non tri-
buta exegit, non palatia, non latifundia, non
greges, non famulicia, nō redditus, non alias
opes sibi parauit, quāuis posset habere omni-
um harum rerum copiam: sed existimās ani-
mæ pauperis iudicium esse mirari materia-
les diuitias, has quidē vt cæcas contempserit,
illas verò naturales perspicacesq; honora-
uit & amauit, si quis vnquam alius: in vesti-
tu victuq; quotidiano nihil præferens fa-
ctus tragici, sed simplicitatem frugalitatēq;
exercēs priuati hominis. Regem autē in his
solis agebat quæ verè sunt regia: vt sunt cō-
tinētia, fortitudo, sobrietas, solertia, prudē-
tia, scientia, industria, tolerantia, iustitia, vo-
luptatis contemptus, ad virtutem exhorta-
tio, obiurgationes, castigationesq; peccantiū
legitimę, & rectē faciētiū laudes atq; p̄mia.
Hacten⁹ ille. Si. g. terreni illi principes Xpm
ignorātes, & in ipsis adhuc infidelitatis & y-
dololatriæ tenebris agētes, solo ratiōis lumi-
ne hoc & viderūt, & sequuti sunt: quis ferat
Episcopum pauperis Christi vices gerentē,
& exēplo atq; doctrina sua homines ad cō-
temptum

temptum terr
inter epulas &
crateres aurea
nistrorum ca
ergo dicat de
ria aliquid de
& fallacem g
hoc agimus
destrahamus,
Christianam
enim sine Ep
stoli fuerunt
Habentes ali
contenti sun
non est mibi
Neque sine
fuit (quem
clesia) de qu
Sulpicius, F
idem consta
fuerat: eade
vestitu vilit
gnitatē, vt p
De Diui
nia, scribit i
dū, Mensa v
dē inter ol
quādo prop
arbit

temptum terrenorum bonorū adhortātem,
inter epulas & magnifica conuiuia, interq;
crateres aureas & argenteas, splēdidasq; mi-
nistrorum cateruas, vitam agentē. ¶ Nemo
ergo dicat de Episcoporum dignitate & glo-
ria aliquid detrahi, cum hanc ab eis carnalē
& fallacem gloriam subtrahimus: non enim
hoc agimus vt dignitatem illis honoremq;
detrahamus, sed vt expressam, solidā, vereq;
Christianam gloriam illis tribuamus. Neq;
enim sine Episcopali honore & gloria Apo-
stoli fuerunt, qui tamen dicere potuerunt,
Habentes alimenta & quibus tegamur, his *i. Tim. 6*
contenti sumus. Et illud, Argētum & aurū *Act. 3.*
non est mihi: quod autē habeo, hoc tibi do.
Neque sine autoritate etiam D. Martinus
fuit (quem Apostolis parem fuisse canit Ec-
clesia) de quo tamen in vita eius ita scribit
Sulpicius, Factus verò Episcopus Turonēsis,
idem constantissime perseuerabat, qui prius
fuerat: eadem in corde humilitas, eadem in
vestitu vilitas: atq; ita implebat Episcopi di-
gnitatē, vt propositū monachi nō desereret.
¶ De Diui verò Aug. frugalitate et parsimo-
nia, scribit in eius vita Possidoni⁹ in hūc mo-
dū, Mensa vsus est frugali & parca: que qui-
dē inter olera & legumina, etiā carnes ali-
quādo propter hospites vel quosque infir-
miores

miores continebat. Coclearibus tantū argē-
 teis vtens, cætera vasa quibus mensę eius ci-
 bi inferebantur, vel testea, vel lignea, vel mar-
 morea erant: non necessitatis inopia, sed
 proposito voluntatis. Denique morti iam
 proximus, testamentum nullū fecit: quia vn-
 de faceret pauper Christi nō habuit. Hactē-
 nus ille. Et hic tamen qui adeo parcē vitam
 instituerat, tanta fuit autoritate atque præ-
 stantia, vt totam penē Africę prouinciam
 varijs hæreticis infestatam, ab erroribus libe-
 rauerit. Aduersus enim huiusmodi portēta
 dictu mirū, quā strenuū pugilem egerit Au-
 gustinus. Deiecit Pascentium Arrianum, li-
 cet autoritate potestateq; publica formida-
 bilem. Traduxit Manichæorum prodigiosas
 fabulas, & obscœna mysteria protraxit in lu-
 cem. Donatistas & Circuncelliones, perti-
 nax malum, multis conflictibus tandem fu-
 dit, profligauit, deleuit. Postrema lucta fuit
 cum Pelagianis: quibus etiam omnem vim
 autoritatēq; detraxit. Paganorū deniq; reli-
 quias magna ex parte deleuit in ea prouincia
 Et ad tantas res conficiendas, non vi, non ar-
 mis, non copijs vsus est, sed solo gladio spi-
 ritus, quod est verbum Dei, atq; armis apo-
 stolicis, tot victorias, tot triumphos parauit
 Ecclesię Christi. Quid verò Diuum Basi-
 lium

Ephe. 6.

lium cōmemo-
 dam (vt eius n-
 debantur? An-
 mi magnitudi-
 pa atque appa-
 peratore Vale-
 fide Ecclesię
 lio in victu &
 eo scriptum l-
 victu & cultu
 nica amicieba-
 noctibus vigi-
 abstinētiā c-
 tantum super-
 tatem sequunt-
 quo ita scribi-
 losę Episcop-
 esuriēs pasci-
 fame torquet
 Christi visce-
 qui corpus D-
 guin em port-
 gia, & cæter-
 sunt: quos sa-
 & pauperes.
 Quis nō ob-
 nec ip sis qu-
 dignitate tr-

lium cōmemorem, cuius mores regale quid
dam (vt eius nomen sonat) præse ferre vi-
debantur? An non ille inuicta quadam ani-
mi magnitudine, ac sanctitate vitæ, omni pō-
pa atque apparatu destitutus, cum ipso Im-
peratore Valente Arriano tot annos pro
fide Ecclesiæ decertauit? Quis autem Basi-
lio in victu & vestitu frugalior? Sic enim de
eo scriptum legimus: Erat autē Basilius in
victu & cultu abstinentissimus: vna tantū tu-
nica amiciebatur, humi cubitabat, totis sæpe
noctibus vigilabat. Demū obiit corpore per
abstinētiā consumpto, cū ossibus ac pelle
tantum superstes esset. Similem vite parci-
tatem sequutus est & sanctus Exuperius: de
quo ita scribit Hiero. Sctūs Exuperius Tho-
losæ Episcopus, viduæ Sareptēsis imitator,
esuriēs pascit alios: & ore pallente ieiunijs,
fame torquetur aliena: omnēq; substantiam,
Christi visceribus erogauit. Nihil illo ditius
qui corpus Domini canistro vimineo, san-
guinem portat in vitro. Huius sectare vesti-
gia, & cæterorum qui virtutis illius similes
sunt: quos sacerdotium & humilliores fecit
& pauperes. Quid hoc exemplo mirabilius?
Quis nō obstupescat corpus Domini, quod
nec ipsis quidem angelorum manibus pro
dignitate tractetur, canistro vimineo circū
ferri?

Hierony.
Episto.
to. I.

ferris? Quo affectu ferebatur in pauperes Christi, qui Christum tam humili vase circumferebat? Quomodo suis parceret facultibus vt pauperes alere posset, qui nec ipsis quidem altaribus pepercit? Quomodo splendidâ domû atq; familiâ esuriētibus pauperibus aleret: qui vt algētes nudosq; vestiret, altaria quoq; ipsa nudauit? Tales ergo præfules, istis suis exesis corporibus, ista vitæ sobrietate & parsimonia aduersus mundi monarchas Ecclesiam Christi tutati sunt: nos vtinam eorum labore conseruatâ & auctam retineamus; Sed ad hoc certissima via est eorum ingredi vestigijs, quando (vt nobilis ille Historicus dixit) imperium eisdem artibus retinetur, quibus initio partum est. Quæ vbi defuerunt, nec ipsa quidem caput mundi Roma stare diu potuit: Imperiū enim summis laboribus & inedia partum, non dirus Hannibal, aut crudelia bella, sed luxus & opulentia bellis perniciosiora dissoluerunt. Neque vero quisquam aduersus hæc sanctorum Patrum exempla diuersitatem mihi tēporū obijciat: ad hâc enim fere cōfugiūt, quicumq; genio suo indulgētes, de opibus atque domestico apparatu sibi blandiuntur. Quæ res alicuius fortasse momēti esset, si cū tempore, aut fortunę pauperum, aut

homi-

hominū mut
peribus indig
corruptio, e
stus, & intem
morbis nō e
Cōstat etiā r
labē & corru
à parētibus t
etiā in serui
peccatorū p
Cuius nimis
opera illa car
fornicatio, in
ydolorū seru
tiōes, emulat
ctæ, inuidia
tiones, & his
nis & pecca
subinde pull
sta mala mis
p. n. et cūcta
lū prona sū
ipso tēpore e
infecta, pseu
in simili cau
causas eodē
idem inclin
dem hoc te

(1111)

hominū mutarentur. Nūc cū eadē sit in patribus indigētia, eadē in hominibus morū corruptio, eadē ambitio, auaritia, luxus, fastus, & intemperantia: non video cur eisdem morbis nō eadē adhiberi debeat medicina. Cōstat etiā malorū omniū fontē esse naturę labē & corruptionē, quę per peccatū (quod à parētibus traximus) nō modo infecta, sed etiā in seruitutē peccati venundata, omniū peccatorū prurigo & veluti seminarū est. Cuius nimirū letiferi seminis fructus sunt opera illa carnis, quę Apostolus enumerat: fornicatio, immūdia, impudicitia, luxuria, ydolorū seruitus, veneficia, inimicitie, cōtētiōes, emulationes, irę, rixę, dissensiones, sectę, inuidiæ, homicidia, ebrietates, comestationes, & his similia. Ab hac ergo radice carnis & peccati ōnia hęc vitiorum germina subinde pullulāt: ad hęc tā tetra ac funesta mala miseri ppēsi sumus, dicēte Dño, Sēp. n. et cūcta cogitatio humani cordis, in malū prona sūt ab adolescētia sua. Si igitur hoc ipso rēpore eadē hōis natura eadē peccati labe infecta, pseuerat: cur dissimilitudinē tēporū in simili causarū ratiōe sōniamus? Eadē. n. causas eodē mō semper operari, hoc est ad idem inclinare necesse est. Quocirca si eadem hoc tempore vitiorum lues Ecclesiam

Dei

Dei deuaſtat, eadem quoque virtutum re-
 media, eademq; medicina neceſſaria eſt. Nō
 ergo faſtus faſtu, non luxus luxu, non opes
 opibus, non delitijs delitiæ: ſed humilitate
 faſtus, ſobrietate luxus, paupertate auaritia,
 & aſperitate delitiæ ſuperandæ ſunt. Sicut
 enim ignis igne non extinguitur, ſed auge-
 tur (contrario enim humore extinguentus
 eſt) ita nō faſtu faſtus, ſed ſobrietate & par-
 citate ſuperandus. ¶ Quod ſi diſſimilem
 adhuc eſſe rationē temporum contendas, li-
 benter anuam: ſed tamē in peius degene-
 raſſe ac mutata eſſe tempora, nemo eſt qui
 neſciat. Quod ſi ita eſt, neceſſe eſt ſane vt in
 graueſcēte morbo, acrior medicina adhibea-
 tur: maiori enim ſanctitate maior temporū
 prauitas curanda eſt: quia vbi abundat deli-
 ctum, ſuperabundare debet & gratia. Quis
 autem adeo mentis inops eſt, qui nō videat
 omnia mundi vitia cū tempore pariter ado-
 leuiſſe? Quando enim tot heresum monſtra
 Eccleſiam ita infeſtarunt, vexarunt, ac penē
 oppreſſerūt? Quādo ita luxus, auaritia, ambi-
 tio, libido, delitiæ, ludi, epule, ſplēdor veſtiū,
 cæteraq; vitiorum irritamenta, & cupiditas
 ipſa (malorum omnium ſeminariū) inun-
 dauerunt? Quātum vero Eccleſiæ proceres
 & miniſtri (qui his malis opem ferre debue-
 runt)

Roma. 5

rūt) à maiori
 nerarunt: ſi
 ue docendi
 largitatem,
 ctum animu
 grege pericu
 priano cred
 nem proper
 vetuſtate co
 eſt. Sic enim
 Breuiatur in
 ficit in agris
 caſtris, inno
 in amicitijs
 moribus di
 poſſe ſubſt
 quanta priu
 ta iuuetā po
 quid ſine ia
 ma deuergi
 nus claro &
 declinante
 na tenuatu
 dis & fertil
 dum ſterili
 exundātibi
 ſenectute c
 lar. Hæc ſe

rūt) à maioribus suis hoc ipso tempore dege-
nerarunt: siue probitatem spectare velis, si-
ue docendi facultatem, siue eleemosynarū
largitatem, siue sobrietatē vitæ, siue infra-
ctum animum ad omnia pro sibi commissō
grege pericula subeūda? Deniq; si diuo Cy-
priano credimus, quo mundus magis ad fi-
nem properat, eo magis velut senectute ac
vetustate conficiēte, in deteriora prolapsus
est. Sic enim scribit aduersus Demetrianū.
Breuiatur in dies singulos & decrescit ac de-
ficit in agris agricola, in mari nauta, miles in
castris, innocētia in foro, iustitia in iudicio,
in amicitijs concordia, in artibus peritia, in
moribus disciplina. Putās ne tu tantam
posse substantiam rei senescentis existere,
quanta prius potuit nouella adhuc & vege-
ta iuuetā pollere? Minuatur necesse est quic-
quid sine iam proximo, in occidua & extre-
ma deurgit. Sic sol in occasu suo radios mi-
nus claro & igneo splendore iaculatur. Sic
declinante iam cursu, exoletis cornibus lu-
na tenuatur. Et arbor quæ fuerat ante viri-
dis & fertilis, arescentibus ramis, fit post mo-
dum sterili senectute deformis. Et fons qui
exundatibus prius venis largiter profuebat,
senectute deficiēs, vix modico sudore distil-
lat. Hæc sententia mundo data est: hæc dei

Cypr. cōs-
tra Deo
metri.

H

lex

lex est, vt omnia orta occidant, & æta fe-
 nescent, vt infirmentur fortia, & magna mi-
 nuantur, vt cum infirmata & diminuta fue-
 rint, finiatur. Hactenus Cyprianus. Sed quid
 ego Cyprianum cōmemoro, cū & apostoli-
 cis & euangelicis passim vocibus admonea-
 mur in nouissimis diebus instāre tempora
 periculosa, futurosq; homines nimium sui
 amantes: quo tempore & iniquitas abunda-
 re, & charitas debeat refrigescere. Si igitur
 cum ipsis tēporibus omnia pariter mala cre-
 uerunt, maiori ergo virtute, prudentia, soli-
 citudine, vigilantia, temperatione, ac disci-
 plina eget, quisquis tot malis corrigēdis at-
 que curandis præfectus est. Meliori. n. nau-
 clero in sequiori tempestate, & peritiori medi-
 co in grauiori ægritudine, præstātiorēq; du-
 ce in desperata victoria opus est. Deniq; ne
 in hac tanta causa ad solam rationum opem
 confugiamus, & antiqua patrum exempla,
 & Conciliorum decreta antiquata esse fin-
 gamus, addo his omnibus Tridentini Con-
 cilij decretum, quod nostris celebratum tē-
 poribus, nostrisque curandis moribus insti-
 tutum, omnem penitus excusationis ansam
 præripuit. Sic enim ait, Optandum est vt ij
 qui episcopale ministeriū suscipiunt, quæ
 suæ sint partes agnoscant: ac se non ad pro-
 pria

2. Tim. 3.

Mat. 24.

Sessio. 25
 Cap. 1.

D
 pria cōmoda
 ad labores,
 vocatos esse
 dum est, fid
 nocentiam
 sitos suos vt
 sed animarū
 cogitantes.
 salticam d
 Synodus a
 pos omnes,
 ctis etiam ij
 est veluti p
 genus) se n
 In primis v
 ponāt, vt re
 cōtinentiæ
 Deo) sancti
 sint. Quap
 in Concilio
 bet, vt Epi
 sa, ac fruga
 in reliquo
 ucant, ne q
 instituto si
 ratem, dei
 præferat
 omnem no

pria cōmoda, non ad diuitias, aut luxum, sed ad labores, & sollicitudines pro Dei gloria vocatos esse intelligant. Nec enim dubitandum est, fideles reliquos ad religionem, innocentiamq; facilius inflāmandos, si prapōsitos suos viderint non ea quæ mundi sunt, sed animarum salutem, ac cœlestem patriam cogitantes. Hæc cum ad restituēdam Ecclesiasticam disciplinam præcipua esse sancta Synodus animaduertat, admonet Episcopos omnes, vt secum ea sæpe meditantes, factis etiam ipsis, ipsi, ac vitæ actionibus (quod est veluti perpetuum quoddam prædicandū genus) se muneri suo conformes ostendāt: In primis verò ita mores suos omnes componāt, vt reliqui ab eis frugalitatis, modestiæ, cōtinentiæ, ac (quæ nos tantopere cōmēdat Deo) sanctæ humilitatis exēpla petere possint. Quapropter exemplo Patrū nostrorū in Concilio Carthaginensi, non solum iubet, vt Episcopi modesta suppellectili & mēsa, ac frugali victu contenti sint, verū etiā in reliquo vitæ genere, ac tota eius domo caueant, ne quid appareat quod à sancto hoc instituto sit alienum, quodq; non simplicitatem, dei zelum, ac vanitatum contemptū præferat. Hastenus verba Concilij: quæ omnem nobis errandi aditum præcludunt.

Hebr. 12 Nullus enim qui Christianum se esse profiteatur, adeo insolens erit, qui iudicium suū Ecclesiæ autoritati & iudicio velit anteferre. Quod si ita est, non habet igitur quisquis fastuosè viuit, & quotidie splendide epulatur, magnosq; famulorum greges alit, & in hoc tam magnos Ecclesiæ redditus pauperibus profuturos, infumit: quo se vlla ratione tueatur: cum aduersum se tot habeat rationes, tot patrum exempla, tot Doctorum sententias, tot deniq; & antiquorum & recentiorum Conciliorum sanctiones atq; decreta. Contra tãtam enim nubem testium nulla stare potest aut resistere humana prudentia. Quæ ideo tam multis amè dicta sunt, partim, vt si qua fieri posset, contrariam sententiam, quæ Ecclesiæ rationibus nocētissima est, ex multorum animis funditus euellerem: partim verò vt his armis Episcopi verè Christiani pectus aduersus omnes mundi machinas, quæ huic proposito vehemētissimè aduersantur, muniretur. Vt omittã enim humanę prudentiæ ratiões (quæ aliud suadent) & ipsam naturæ corruptę propensionem (quæ sponte sua ad fastum magis & gloriam, quàm ad humilitatem & parcitatem fertur) tot sunt etiam otiosorum & inopū hominum in Episcoporū clientelam recipi

volētū greges
 to labore, tur
 sultum iri pu
 ritatis præfic
 munita, vix
 bus resistere
 in Episcopo
 quandam E
 tinus ad eu
 affines, viri
 liusq; filium
 nepotem, ab
 secrant, virg
 pastorem v
 dunt (quos
 re perpetuo
 infracto ai
 contentio
 ribus preff
 quidquã ei
 & periclitat

HÆC
 partes & c
 huius per
 Sed quon
 sed etiam
 homines,

volentiū greges (qui hoc vitę genere sine mul-
to labore, tum inopię suę, tum honori, cō-
sultum iri putant) vt nisi firmissimis his ve-
ritatis præsidijis Episcopi mens fuerit com-
munita, vix efflagitantium importunitati-
bus resistere queat. Vbi enim primum quis
in Episcopum designatus est, velut prædam
quandam Episcopatum esse arbitrātes, pro-
tinus ad eum vndiq; amici, consanguinei,
affines, viri potentes & nobiles accurrunt, a-
liusq; filium in famulū, alius fratrem, alius
nepotem, alius seruum offerunt: instant, ob-
secrant, vrgēt, atque omni ratione miserum
pastorem vexant, famulisq; onerare contē-
dunt (quos dum semel admiserit, exclude-
re perpetuo non possit) vt nisi constanti &
infracto aīo sit, importunitati vicē cedat &
contentioni flagitātium. Quo fit vt tot one-
ribus pressus, tantisq; expensis addictus, vix
quidquā ei supersit, quo & multorū inopię,
& periclitanti Ecclesię subuenire possit.

XI.

HÆC sunt Patres Amplissimi præcipue
partes & officia quę ad dignitatem cœlestis
huius peneq; diuini muneris requiruntur.
Sed quoniam Episcopus non solum pastor,
sed etiam sacerdos est: quorum alterum ad
homines, alterum ad Deum magis referen-

H 3

dum

*Quod sit
præcipuū
Episcopi
munus.*

Concio

dum est, necessarium videbatur, vt de sacerdotis quoque officio hoc in loco aliquid diceremus. Verū quia de solo hic pastoris officio orationem institui, hac modò parte prætermittenda, superest vt hæc ipsa quæ ad illius dignitatē pertinere diximus officia, inter se conferamus: & quid inter ea potissimū excellat, expendamus. Multū enim refert quid quo loco sit habendum, & quid primū, quid postremum faciamus. Sunt enim nonnulli qui præcipuas Episcopi partes esse definiāt, optimum & incorruptissimū iudicem se gerere, vt scilicet diligenter & sollicitè popularium suorum causis intendat, & suum cuique ius fideliter tribuat. Et quidem nō pauci sunt, qui dum hoc rectè faciūt, satis se munere suo functos arbitrentur. Sunt alij, qui cum Episcopus patres pauperū esse audiūt, nihil illis ad tantæ huius dignitatis fastigiū deesse putant, si & honeste viuūt, & in pauperum necessitatibus leuādis liberales sunt. Vulgus enim hominum vtilitate sua Principum Episcoporumq; probitatem dignitatēque metitur: eumq; appellat sanctiorē, quem erga se expertus fuerit liberaliorē. Sunt & alij qui quoniam doctoris & magistri officium Episcopis potissimum tribuunt, præcipuas

De

cipuas eius partem
do positas esse
orandi munus
est) Episcopo
primo loco tribuunt
videlicet res tribuunt
hominum potissimum
quæ oratione
humanis viribus
ses (qui perfectus
bis exhibuit
cum hominibus
fūctus est. Ad
propheta vt
rat imperatorem
tem in populo
pulis, legem
Ægyptiorū
aqua ē petra
lechitarum
bus trophe
tione perm
doctrinæ v
præcipuū p
do collocat
sēfisse, & p
di munus

cipuas eius partes in docendo & concionando positas esse credunt. Nō defuerūt etiā qui orandi munus (quod propriè sacerdotum est) Episcopo tanquam principi sacerdotū primo loco tribuēdum esse censerent: quia videlicet res tractet arduas, & supra naturā hominum positas: qualis est animarū salus: quæ oratione magis ac diuina virtute, quam humanis viribus peraguntur. Sic enim Moses (qui perfectissimi pastoris imaginem nobis exhibuit) orādo, & cum Deo magis quā cum hominibus agendo, pastoralis munere fūctus est. Aarone enim fratre pro ore suo & propheta utebatur: sicut ei a Domino fuerat imperatum. Orando autem impendentem in populum iram domini frequenter repulit, legem à Deo impetrauit, maria diuisit, Ægyptiorū currus exercitumq; prostrauit, aquā è petra, & mānā è cælo produxit, Amalechitarum agmina fudit, & de exteris gentibus trophæa sæpe inclita reportauit. Qua ratione permoti nōnulli haud contemnendæ doctrinæ viri, in hac fuerunt sententia, vt præcipuū perfecti pastoris officium in orādo collocarent: quod sanctus Valerius ita & fēsisse, & præstitisse videtur: qui cū prædicandi munus Vicentio diacono suo tradidisset,

Exod. 4.

Exo. 20.

Exo. 14.

Nu. 20.

Exo. 16

Exo. 17.

Concio

ipse orationi rerumq; cęlestium contempla-
tioni vacas, salutem ouium suarum iugiter
Domino cōmendabat. Cęterum quauis of-
ficia hęc omnia & vtilissıma & pastoralı
muneri prorsus necessaria sint, docendi ta-
men & prædicandi propriũ esse præcipuũq;
Sessio. 24
6.4. Episcopi officiu, in hac sacra Tridėtina sy-
nodo definitum est. Neq; id immerito. In ijs
enim quę ad finem aliquem destinantur, ra-
tio eorum & dignitas ex ipso fine iudican-
da est. Quo enim quęq; res fini propinqui-
or existit, magisq; ad illum assequendum iu-
uat, eo vtilior, & magis necessaria est. Finis
autem Episcopalis officij is est quę Episco-
pũ in manu & ob oculos perpetuo geltare,
Ecclesia voluit. Ideo enim anulum continē-
ter gestat, vt quemadmodum Iudæis olim
Num. 15 à Dño præceptum fuit, vt in ora pallij vit-
tas hyacinthinas circumferrent: quas cum
aspicerent, officij sui, atque diuinę legis re-
cordarentur: ita cum Episcopi symbolum
hoc in manibus & ante oculos positum
cernerent, admonerentur sponso se Ec-
clesiæ esse, ex qua spũales quotidie filios
suscipere debeant & procreare. Huius enim
spiritualis matrimonij finis est spiritualis so-
boles: qualis illa erat de qua Apostolus glo-
1. Cor. 15. riabatur dicens, Nam etsi decem milia peda-
gogorũ

De
gogorum ha-
ros patres: na-
geliũ ego vo-
finis, spiritua-
sceleratorum
studia conue-
& ministerio
mas Christo
fœcundamur
Ad hoc aute-
dicandi atq;
pertinere? C
uis ad hunc
tamen ab ill
monere, atq;
nes traducer
ris operam
femine, filio
stoli spiritu
me docueru
curam lectis
orandi solu
runt. Quoru
Carthagiũ.
curationem
pręsbiteris,
ipsi vero (v
nis, & præd

ibacib

gogorum habeatis in Christo, sed non multos patres: nam in Christo I E S V per Euāgelii ego vos genui. Est ergo huius officij finis, spiritualis filiorum propagatio: hoc est sceleratorum hominum à vitijs ad virtutū studia conuersio: quæ celestis verbi semine & ministerio fit: per quod proximorum animas Christo lucrifacimus, & Ecclesiam Dei fœcundamus, ac noua prole locupletamus. Ad hoc autem efficiendum quis dubitat prædicandi atque exhortandi munus propius pertinere: Cetera enim Episcopi officia, quæuis ad hunc omnia finem referantur, longius tamen ab illo distant: exhortari autem & monere, atque à vitijs ad virtutum homines traducere, hoc vere est spiritualibus liberis operam dare, sparsōque verbi cælestis semine, filios Christo generare. Quod Apostoli spiritu Dei pleni exēplo suo euidētissimi me docuerunt: qui viduarum & pauperum curam lectissimis ad hoc viris comendātes, orandi solum ac docēdi munus sibi reliquerunt. Quorum exemplum sequuta synodus Carthagiñ. quarta, decreuit, vt Episcopi procurationem viduarum & pupillorum archipræsbyteris, vel archidiaconis cōmitterent: ipsi vero (vt ante diximus) lectionis, orationis, & prædicationis studio se totos addicerent,

lit. 6.

Concio

rent, quo ad virtutem & religionem rudem
 populum erudirent: prudenter sane mino-
 ra minoribus, maiora verò maioribus Eccle-
 siæ ministris delegantes. Constat enim cor-
 poralibus spiritualia longe maiora esse: ac
 proinde maioribus ministris relinquenda.
 Quid vero Apostolus Paulus cõmemorẽ, qui
 nõ modo hæc quæ ad corporis obsequium
 referuntur, sed sacramentorum etiam mini-
 sterium à se ablegauit: vt vni tantum prædi-
 cationis officio vacaret? Ait nanque, se à
 Christo nõ fuisse missum baptizare: sed euã-
 gelizare. Neque verò in noua tantum: sed
 in illa etiam adhuc carnali & veteri lege idẽ
 fastitatum esse deprehendimus. Ietro enim
 Mosis focer hoc genero consilium dedit, vt
 causarum quidem secularium definitiones
 inferioris ordinis hominibus delegaret: ipse
 verò populo in ijs quæ ad Deum pertinent
 præesset: vt ostẽderet eis cõremonias ritũq;
 colẽdi. Vides ergo doctrinæ potissimũ & re-
 ligionis curã sũmo pastori Moyse cõmissam:
 litiũ verò & causarum seculi contentiones
 velut tanto indignas præfule, ad inferiorum
 iudicia relegatas? Quod contra faciunt ple-
 rique nostrorum prælatorum: quorum o-
 mnis penè cura & sollicitudo in hoc vno cau-
 sarum studio consumitur, nobilissima præ-
 dicandi

1. Cor. I.

Exo. 18.

2. 11.

De

dicandi sarcina
 alijs commisi-
 strosius? Si eni
 iudicia secularia
 biles qui sunt
 qua fronte qu
 dum obtinen
 qui ad spirit
 spirituales, a
 dant potissi
 ma hæc relict
 mittent? C
 ea quæ ocul
 cõmitti: quæ
 aptari? Per
 abusum hun
 que morti ia
 fidelibus &
 habuit tali sa
 quæ potissi
 gradibus ac
 ti quem pro
 potissimum
 huius vitæ n
 misit. Te
 bilem viuere
 iannes vitæ

dicādi sarcina (ac si nihil ad eos pertineret) alijs commissa. Quo quid esse potest monitrosus? Si enim Apostolus monet, ut ad iudicia secularia componenda, vel cōtemptibiles qui sunt in Ecclesia constituentur, qua fronte qui summum in Ecclesia gradum obtinent, qui ipsius dei vices gerunt, qui ad spiritualia ac diuina tractanda (vt spirituales, ac diuinos penè homines reddant) potissimū destinati sunt, ad abiectissima hæc relicto diuini verbi ministerio se demittent? Quis enim æquo animo ferat, ea quæ oculorum propria sunt, pedibus cōmitti: quæ verò pedum officia sint, oculis aptari? Pertimuit princeps pastorū Petrus ab usum hunc in Ecclesiam irrepurū: ideoque morti iam proximus, conuocatis ad se fidelibus & Ecclesie ministris, sermonem habuit tali sane pectore dignū: quo explicās quæ potissimum munia singulis Ecclesie gradibus ac ministris conuenirent, Clementi quem pro se Pontificem sufficiebat, hoc potissimum docendi munus (omnibus alijs huius vitæ negotijs ablegatis) his verbis cōmisit. Te quidem oportet irreprehensibilem viuere: & summo studio niti, vt omnes vitæ huius occupationes abijcias. Et

onem rudem
r sane mino-
rioribus Eccle
tat enim cor-
aiora esse: ac
relinquenda.
ōmemorē, qui
is obsequium
m etiam mini-
antum prædi-
t nanque, se à
tizare: sed euā-
a tantum: sed
veteri lege idē
us. Ietro enim
ilium dedit, vt
m definitiones
delegaret: ipse
eum pertinent
emonias ritūq;
potissimū & re
loysi cōmissam:
li contentiones
e, ad inferiorum
tra faciunt ple-
um: quorum o-
o in hoc vno cau-
nobilissima præ-
dicandi

Concio

Et mox, Sicut (inquit) tibi impietatis crimē est, neglectis verbi Dei studijs, sollicitudines suscipere seculares: ita vnicuique laicorum peccatum est, nisi inuicem sibi etiam in his quæ ad communis vitæ vsum pertinent, operam fideliter dederint. Te vero liberum reddere ab his quibus vacare non debes, oēs cōmuniter elaborent. Quod si fortē à semetipsis hoc laici non intelligūt, per diaconos edocendi sunt, vt tibi solius ecclesiæ sollicitudines derelinquāt: quo ipsam, vt dignum est, dispensare sufficias, & veritatis verbo abundantius & studiosius deservire. Si enim mūdialibus curis fueris occupatus, & te ipsū decipies, & eos qui te audiūt. Nō. n. poteris quæ ad salutem pertinent plenius singulis quibusque distinguere. Et ex eo fiet, vt & tu tanquam qui non docueris ea quæ ad salutē hominum pertinēt, puniaris: & discipuli per ignorantiam pereant. Idcirco tu quidem ad hoc solum vacato, vt opportune & sine intermissione doceas verbum Dei: per quod salutem ceteri consequantur. Hactenus verba Petri: quæ Clemēs in Epistola ad Iacobū fratrem Domini refert: quæ vel sola sufficere deberent, vt docendi studium præcipuū esse Christiani pastoris munus intelligam⁹.

At inquires. Quid ergo is faciet, cui aut na

1. to. Con
cil. fol. 33

tu

De

tura dicendi
quam aliqua
modis, infel
cipua sum
destitutum e
lijs omnibus
quoque part
cipio, quisqu
potest idone
te monuim
varia loca d
in locis præf
in vno tantū
hac ratione
quāvis in pr
ris tamen pr
sufficiūt: atq
ipsi pugnar
Hyponeū. E
lerium Cæ
diaconum, e
mum exequ
stro etiā sec
sem antistit
quiti, non si
pabula ouib
ergo ratione
poterit opt

tura dicendi facultatem largita non est: aut quam aliquando habuit, senectutis incommodis, infesto ve alio casu amisit? Nū præcipua summaque pastoralis officij parte destitutum esse iudicabimus, qui tamen alijs omnibus instructus sit? Aggrediar huic quoque parti quoad potero satisfacere. Principio, quisquis hac facultate destitutus est, potest idoneos verbi Dei ministros (vt ante monuimus) diligenter inquirere, & per varia loca distribuere: vt per alios pluribus in locis præstare possit, quod per se quidem in vno tantū loco fuisset præstaturus: atque hac ratione duces exercitus imitabitur: qui quāuis in prælio ipsi non pugnent, pugnatu- ris tamen præfunt: & pro fatigatis integros sufficiūt: atq; hoc modo plus agūt, quā si soli ipsi pugnarēt. Quod plane sanctū Valerium Hyponeū. Episcopū per Augustinū, & Valerium Cæsaraugustanum per Vicentium diaconum, eundemque martyrem inuictissimum exequutos fuisse diximus. Et hoc nostro etiā seculo nōnullos cōmemorare possem antistites, qui hoc idem exemplum sequuti, non sine magnis sumptibus doctrinæ pabula ouibus suis alieno ore ministrāt. Hac ergo ratione, pro vno concionatore, plures poterit optimus Episcopus subrogare.

Præterea, cum ab Episcopo tanta seueritate prædicandi munus exigo, non prorsus hanc vulgarem declamandi rationem, quæ nunc potissimum in vsu est, exigo: quâuis illam non possum non maximopere cõmendare. Hæc, n. partim diuturna consuetudine (quæ asperrima quæq; mollit & frâgit) partim concionatorum vitio (quorum plurimi ad auram se popularem magis, quã ad publicã vtilitatem accõmodant) partim verò auditorũ incuria (qui aurium potissimũ voluptatem captantes, pluris orationem plenã ac teretem, verborũ lenocinia, sermonis ornatũ & elegantia, quã sententiarũ pondera, & verba diuini amoris flammã aspirantia, faciunt) multũ iã roboris & acrimoniæ amississe videtur. Quid, n. mirũ si languetes concionatores, & ad oblectationẽ magis quã ad edificatiõẽ populi loquẽtes, ita audiãt: qui Prophetas olim spũ dei plenos hoc mō audierũt? Sic, n. dñs ipse ad Ezechielẽ ait, Audiũt sermones tuos, & nõ faciũt eos: quia in cantu cũ oris sui vertũt illos: & es eis velut carne musicũ: quod suauis dulciq; sono canitur. Ad hũc ergo modũ, quidã hoc tẽpore ita affecti sunt, vt cũ concionẽ audiũt, nõ concionatorẽ audire, sed velut cõcionatoris personã in scãna sustinentẽ, audire videãtur: quasi thea-

trum

Ezechiel.
33.

trũ esset. Ece
mulachra ve
re, aliã docẽ
tẽpore defici
peris, & plus
tiã, sed ad vt
minũ animo
minus cõmo
cialia sunt, &
tur. Sequatur
illud quod A
pistolãrũ sua
iuscũq; statu
parẽres, nõc
vxores, nõc
quæ cuiq; A
piscopũ vt i
quit) loquer
vt sobriũ sit
dilectiõẽ. Ar
Epũs poterit
ofonis argun
& sollicitudi
orationi sui
pios libros
attente aud
rent, carnem
niji macerẽ

trū esset Ecclesia: in qua non res, sed rerū sim-
 mulachra veritatē imitantia, agerētur? Qua-
 re, aliā docēdi rationē in Episcopo saltē hoc
 tēpore desiderauerim, quæ minus habeat o-
 peris, & plus vtilitatis: quæq; tota nō ad gra-
 tiā, sed ad vtilitatē instituta sit. Cōstat. n. ho-
 minū animos generalibus viuēdi præceptis
 minus cōmoueri: plurimū verō ijs quæ spe-
 cialia sūt, & ad actiōes particulares referū-
 tur. Sequatur ergo Episcopus genus docēdi
 illud quod Apostolus in calce omnium fere e-
 pistolarū suarū sequit^r est: dū sigillarim cu-
 iuscūq; status homiēs instruit: mō filios, mō
 parēres, nūc seruos, nūc dños, nūc viros, nūc
 vxores, nūc senes, nunc iuuenes: diligenter
 quæ cuiq; ppria sūt, præscribēs, & Titū E-
 piscopū vt idē ipse faciat monēs. Tu autē (in-
 quit) loquere quæ decēt sanā doctrinā. Senes
 vt sobrij sint, pudici, prudētes, sani in fide &
 dilectiōe. An^o, similiter &c. Ad hūc. g. modū
 Epūs poterit ad particularia virtutū officia
 oñis argumētū inclinare, paternā charitate
 & solitudine subditos suos adhortādo, vt
 orationi suis tēporibus diligēter, incūbant,
 pios libros legant, verbum dei humiliter &
 attente audiant, sacramenta deuote frequen-
 rent, carnem, ne petulanter insolescat, ieiunij
 macerēt, pauperum curam gerant, pacē
 mutuāq;

Ad Ti. 2.

tantā seueritā
 non prorsus
 rationem, quæ
 exigo: quāuis
 opere cōmē-
 consuetudine
 & frāgit) par-
 quorum pluri-
 magis, quā ad pu-
) partim verō
 potissimū vo-
 rationem plenā
 a, sermonis or-
 tiarū pondera,
 mas aspirantia,
 acrimoniæ ami-
 si languētes cō-
 nē magis quā ad
 es, ita audiāt: qui
 nos hoc mō audi-
 hielē ait, Audiūt
 eos: quia in canti-
 s eis velut carnē
 sono canitur. Ad
 tēpore ita affecti
 t, nō concionato-
 ratoris personā in-
 deātur: quasi thea-
 trum

Concio

mutuamq; inter sese charitatem, etiam cum
 rerum suarum dispendio, retinere curēt: rur-
 sumq; vt a vitijs se solícite custodiát, præser-
 timq; a detractionibus, odijs, factionibus,
 vsuris, impudicis oculis & actibus, & iuráti
 etiam, maledicendi, & imprecandi praua
 cósuetudine. ¶ Doceat etiam qua ratione
 confiteri, & ad sacram Eucharistiam præpa-
 rare se quisq; debeat (quæ res vt maxime ne-
 cessaria est, ita etiá latissime patet). qua ité
 reuerentia & silentio in Ecclesia diuinis offi-
 tijs assistere: quomodo filios famulosq; ad-
 pieratem erudire, qua ratione quantaq; ce-
 leritate serpentis antiqui suggestionibus té-
 tidie vitam & mores examinare debeát. Sin-
 gula veró horum testimonijs scripturarum,
 sanctorumq; patrum dictis, exemplis, simili-
 bus, & figuris adhibitis, illustrari poterūt &
 confirmari. Quod genus argumentórum tá-
 late patet, vt cū semper eadem pené res sua-
 deatur, aliud tamen atq; aliud dici videatur.
 Quæ omnia sedata oratione tractáda mihi ef-
 se videntur: quæ quo minus ad vulgare hác
 declamandi rationem accedit, eò plus & gra-
 uitatis, & vtilitatis habitura est: vt pote quæ
 ab omni suspicione artificij (quod dicenti si-
 dem abrogat) aliena est. ¶ Sed hæc ad pu-
 blicas

blicas concio
 & priuata c
 nitiones, co
 tiões: in qui
 gue, obsecr
 doctrina. S
 confession
 tionibus lo
 sunt vtilio
 opera sua,
 docendum
 destinauer
 magister 8
 opera (que
 ratur: & q
 mutatione
 & Clerici
 pe vocand
 monédi su
 giosissimu
 tes & Leu
 ne admon
 re: vos ele
 ministreti
 incensum
 tus ad offi
 cuebat, q
 præfectus

blicas conciones conferunt. Sunt autem & priuata colloquia, nempe priuata admonitiones, consilia, correptiones, & obiurgationes: in quibus illud Apostoli impletur, *Argue, obsecra, increpa, in omni patientia & doctrina.* Sunt præterea secreta peccatorum confessiones, in quibus maximè his admonitionibus locus est: quæ hoc tempore tanto sunt vtiliores, quanto pœnitentis animus tû opera sua, tum etiam sacramenti virtute ad docendum paratior est. Cui officio qui se destinauerit, verus sine dubio Ecclesiæ magister & minister erit: & miranda Dei opera (quæ in hominû mētibus secreto operatur: & quæ illum & in admirationem & mutationē vitæ rapiant) sæpe videbit. *Quin & Clerici partim singuli, partim vniuersi sæpe vocandi, & officij sui paterna charitate monēdi sunt: Quod fecit olim Ezechias religiosissimus princeps: qui ascitos ad se sacerdotes & Leuitas, placida atque sollicita oratione admonuit dicēs, Filij mei, nolite negligere: vos elegit Dominus vt steteris coram eo, & ministretis illi, colatisq; eum, & cremetis ei incensum, &c. Si igitur ministros diuini cultus ad officia sua rex pijssimus his verbis accuebat, quid ergo Episcopus diuino cultui præfectus, facturus est? His ergo & alijs rationibus*

2. ad Tim
mo. 4.

Paral. 2.
19.

Concio

tionibus facile erit optimo cuique pastori docendi munus (quod illius maxime proprium est) exercere. Quod si ad hanc docē di rationē vita accesserit immaculata, & oratio pro ouibus assidua, tunc illud implebitur quod à Domino trina illa repetitiōe Petro cōmendatum est, Pasce oues meas. Quā trinā repetitionē D. Bernardus ad hęc tria boni pastoris officia referendā esse declarauit: vt videlicet bonus pastor oues suas pascat, primum verbo, deinde exemplo, ac demū oratione: qua assiduis à Domino precibus contendat, vt quod ille seminauit verbo, & rigauit exemplo, spiritu ille suo ad incrementum perducere dignetur.

Tertia Pars.

Poltea quàm de præcipuis prælatorum virtutibus & officijs dictū à nobis est, superest illud quod ego mihi tertio loco proposueram, nempe, cum tam multa ad huius officij dignitatem exigātur, cur Dñs toties à Petro pastorum principe, solam exigere videtur charitatem, cum iterum ac tertio hoc solum ab eo requirat. Plurima. n. alia esse, quę ad recte munus hoc administrādū requirātur, satis apte in superius demonstrauimus: *Necessaria. n. est prudētia in rebus*

rebus agē
bor in nego
ricordia er
studium pr
corrigen
uimus. Qu
Christianu
nihil horu
iterum vrg
præcipuas
ritatem, re
hoc ipso ex
entia, atq
quidē in v
test admin
dum pelag
tremam hā
simam sim
mā quidē i
quidē legē
rūt: ceteris
illi quē Es
ex æquo c
hęc pars
niā apertif
sus & inac
re dicere v
curissime
pio ig̃ illu

que pastori
maxime pro-
ad hanc docē
aculata, & ora
illud implebi-
repetitiōe Pe-
nes meas. Quā
us ad hæc tria
ā esse declara-
ones suas pa-
exemplo, ac de-
Domino pre-
seminavit ver-
a ille suo ad in-
tur.

quis prælato-
fici dictū à no-
quod ego mihi
tempē, cum tam
atem exigatur,
orum principe,
tatem, cum ite-
o requirat. Plu-
munus hoc ad-
apte in superius
n. est prudētia in
rebus

De officio Pistorali.

62

rebus agendis, sollicitudo in prouidendis, la-
bor in negotijs, fortitudo in periculis, mise-
ricordia erga pauperes, iustitia in iudicio,
studium prædicandi, munus visitandi, cura
corrigendi, & cætera quæ supra cōmemora-
uimus. Quod si hæc omnia Episcopum verè
Christianum & apostolicum efficiunt, cur
nihil horum Domin⁹, sed solam iterum atq;
iterum vrget charitatem? Quod si dixeris
præcipuas in Episcopo partes obtinere cha-
ritatem, recte sane: habeat ergo primum in
hoc ipso examine locum: detur etiā suus sci-
entiæ, atque prudētiæ locus: sine qua nihil
quidē in vit⁹ (nedum in Ecclesia) rectè po-
test administrari. Video me P. A. profun-
dum pelagus ingressum: Intellego enim ex-
tremam hæc Orationis meæ partem, apertis-
simam simul & obscurissimā esse: apertis-
simā quidē ijs qui perfectæ charitatis vim, nō
quidē legēdo vel audiēdo, sed amādo didice-
rūt: cæteris verò obscurissimā, similēq; libro
illi quē Esaias Propheta literatis & illiteratis
ex æquo clausū esse describit. Vtrisque igitur
hæc pars supuacanea esse videtur: illis, quo-
niā apertissima, his vero quoniā clausa pror-
sus & inaccessa est. Sed ne nihil in hac tâta
re dicere videamur, aggrediar tñ, & rei obs-
curissimę quā potero lucē afferre nitar. Prici-
pio ig̃ illud statuēdū est, hoc in loco Dñm,

I 2 cum

Esai. 29

Concio

cum de charitate Petrum examinat, non de
 quacūque charitate, sed de ea quæ perfectā
 est, interrogare. Cōstat. n. multos esse in cha-
 ritate gradus: charitas .n. (ait Aug) vt perfici-
 ciatur, nascitur: cū fuerit nutrita, roboratur:
 cum fuerit roborata, perficitur: cum ad per-
 fectū venerit, quid dicit? Mihi viuere Chri-
 stus est, & mori lucrum. Hanc ergo perfectā
 charitatem Dominus in Episcopo requirit:
 quia cum is nō solū ad perfectionē tendere,
 sed in ipso iam perfectionis culmine esse de-
 beat: perfectio autē omnis in charitatis per-
 fectione sita sit (vt D. Thomas philosopha-
 tur) necesse est, vt qui secundum exigentiā
 professionis suæ perfectus est, perfectā quo-
 que habeat charitatē, sine qua perfectus non
 est. Quod euidenter quidem alibi Dominus
 exprelsit, cum de charitate pastorū loquēs,
 Bonus, ait, pastor, animam suam ponit pro
 ouibus suis: quod plane perfectæ charitatis
 est: quia vt idem ipse alibi dicit, maiorē cha-
 ritatē nemo habet, quam vt animam suam
 ponat quis pro amicis suis. Huiusmodi ergo
 charitatem Dñm à pastoribus in superprio-
 ribus verbis requisisse, declarat D. Bern. his
 verbis. Non otiose toties repetitum est, Pe-
 tre amas me in commissione ouium. Ego qui-
 dem id significatum provide puto, ac si di-
 xisset

Aug. sup.
1. Cano.
Ioan.

S. Tho.
22. q. 184
ar. 6.

S. Tho.
ibidē ar.
6.

Ioan. 10.
Ioan. 15.

Bern. su-
per Cant.

De
 xisset illi I E
 hibente con
 perfecte am
 tuos, pl⁹ eti
 numerus in
 curā hāc: ne
 pro quibus
 q̄ Cæterū p
 ta sit, nemin
 oratione co
 Ber. qui tan
 disputando
 amorem lib
 xisset, ita ai
 horum que
 amet. Alioc
 ve amoris
 niam omni
 quium frig
 græce loqu
 linguā nō
 tinus nō est
 ris ei qui n
 cut æs sonā
 mirum si
 hominis n
 ralis amor
 assequitur.

xisset illi I E S V S: Nisi testimoniū tibi perhibente conscientia quòd me amas, & valde perfecte ames, hoc est plusquā tua, plusquā tuos, pl⁹ etiāquā te (vt hui⁹ repetitionis meę numerus impleatur) ne quaquā suscipias curā hāc: nec te intromittas de ouibus meis, pro quibus vtique meus effusus est sanguis.

¶ Cæterū perfectæ huius charitatis vis quāta sit, neminem (nisi id expertus fuerit) vlla oratione consequi posse, diximus. Vnde idē Ber. qui tam multa de hac virtute, non tan disputando, quā experiendo didicerat, vbi amorem libri Cāticoꝝ materiam esse dixisset, ita ait. Amor vbiq; loquitur: et si quis horum quę legūtur cupit adipisci notitiam, amet. Alioqui frustra ad audiendū legendū ve amoris carmen qui nō amat accedit: quoniam omnino non potest capere ignitū eloquium frigidum pectus. Quomodo enim græce loquentem non intelliget, qui græcā linguā nō nouit: nec latine loquētē, qui latinus nō est: & ita de cæteris: sic lingua amoris ei qui nō amat, barbara erit: erit in quā sicut æs sonās, & cymbalum tiniens. Sed quid mirum si diuini huius amoris vim natura hominis non capiat: qui nec ipsius etiā naturalis amoris vires (nisi fuerit expertus) non assequitur. Agesilaū enim clarissimū Lacæ-

Bern. su.
per Cant.
Ser. 79.

Concio

Plutarch demoniorum regem Plutarchus memorat,
in Apo. cum miro esset affectu erga liberos suos, arū
phth. dine semel pro equo cōscensa, luisse cū illis
 domi. Quod cum forte ex amicis eius quidā
 vidisset, rogatus ab eo est, ne cui quod vide-
 rat denuntiaret, quousque ipse parēs filiorū
 esset effectus: haud obscure significās, pater-
 ni erga filios amoris vim, neminē qui pater
 nō esset, facile comprehensurū. Si ergo amo-
 ris huius efficaciam (quæ adeo conspicua esse
 videtur) nemo nisi parēs intelligere potest:
 quomodo quis superni illius amoris ignem
 qui à Spiritu sancto est, quiq; omnem natu-
 ræ vim superat, naturali solū ductu, sine vl-
 la eius experiētia capere poterit? Sunt tñ
 signa quædā, quæ velut scintillæ ab hoc igne
 prodeunt, vim eius aliqua ex parte indi-
 care possunt. Qualis enim erat ignis ille qui
 in tot Martyrū ac Virginū cordibus æstua-
 bat, cum tāta alacritate ad carceres, ad ignes,
 ad equuleos, ad gladios, ad sartagine, & cra-
 tículas, & omnia pœnarum genera, propter
 amorē dñi certatim properabant? Quo igne
 ardebat Laurentius, qui Valeriano varia tor-
 mentorum genera minitanti, alacri fronte
 respōdit, Infelix, has epulas ego semper opta-
 vi. Et ne ab eius oratione animum dege-
 nerasse credas, cū in craticula superpositus
 vehemen-

De
 vehementer
 refrigerium
 medijs flām
 re potuit res
 erat Vincen
 num similia
 & toto mali
 bis me Dei
 quam possis
 charitate g
 dum Rom
 retur, ipsa
 mos amico
 tares bestia
 do venient
 eis licebit f
 to acriores
 las fecerun
 meū. Quod
 vt deuorer
 quid expec
 lus Christi
 potuit, aut
 lis etiam e
 penses ita
 pra sacrifici
 in hoc gau

vehementer ambureretur. Isti, inquit, ignes refrigerium mihi præstant. Quid quæro in medijs flâmis nisi perfecta charitas, inuenire potuit refrigerium? Qua etiam charitate erat Vincentius, qui ad impijssimum Datianum similia minitans, ait. Insurge ergo, & toto malignitatis spiritu debacchare: vide bis me Dei virtute plus posse dū torqueor, quam possis ipse qui torques? Qua erat etiâ charitate gloriosus martyr Ignatius, qui dum Romam bestijs obijciendus asportaretur, ipsas immanes bestias, velut charissimos amicos, his vocibus cōpellabat. O salutare bestias, quæ præparatur mihi. Quando venient? quando emittentur? quando eis licebit frui carnibus meis? Quas ego opto acriores fieri, ne fortè (sicut in nonnullas fecerunt) vereantur contingere corpus meū. Quòd si venire noluerint, ego vim faciam ut deuorer. Ignoscite mihi filioli, ego scio quid expediat mihi. Nūc incipio esse discipulus Christi. Quibus verbis quid excogitari potuit, aut amantius, aut violentius? Quâlis etiam erat Pauli charitas: qui ad Philippenses ita scribit, Sed etiâ si immolor supra sacrificium & obsequium fidei vestræ, in hoc gaudeo & cōgratulor omnib⁹ vobis.

Philip. 2.

Concio

Id ipsum vos congaudete & cōgratulamini mihi. Quis quæso tale genus gratulationis & gaudij aut legit, aut vidit vnquā? Quis hic diuinā virtutē & potestātē nō agnoscat? Quis non videat omnia penē iura sua hic amississe naturam? ¶ Cæterum ex hac vehementissima in Deum charitate similis (velut à perenni quodā fonte) oritur amor in proximum: non tanquam in aliquid alienū & peregrinum à Deo: sed tanquam in aliquid diuinum, quodq; sub eandem cadit diligēdi rationem Sunt enim proximi non modò creaturę Dei, ad ipsius imaginem cōditę: sed etiam serui, sed domestici, sed filij, sed membra ei⁹, de carne eius, & de ossibus ei⁹.

Ephe. 4.

Hinc totus ille fons amoris qui recta tendebat in Deum, protinus à Deo in homines, tāquam in aliquid diuinum, eodē impetu fertur. Hinc illa mirabilis sanctorum aduersus proximos charitas, quæ pro ipsorum salute libenter mortem extremaq; omnia pati, paratissima erat. Hæc igitur paucis de charitatis vi ac potentia dicta sint. nunc ad rem.

Hanc ergo charitatem, aut penē parem, Dominus ab ijs exigit, quibus animarū curam cōmisit: quæ vt maximo pretio empte, ita maxima cura procurandæ sunt. Hanc .n. à Mose requisituit, vel eodem ipso Mose testante

De

testante qui
dicēs, Num
multitudine
porta eos in
infantium
stolus: qui c
nicenses ser
mus paruul
trix quæ for
pide, voleb
Euangelium
niā charissi
bis quid di
Apostoli, s
stolici viri
nem exhib
ait, Non m
gelium ger
non enim
natura, qu
Dominus
Ioānis dili
Quod per
rē & ex ar
gloriam i
as, quarun
(vt par est
tot nomi

gratulamini
 gratulationis
 inquá? Quis
 nō agnoscat?
 ura sua hic a-
 ex hac vehe-
 similis (velut
 amor in pro-
 uid alienū &
 am in aliquid
 cadit diligē-
 imi non mo-
 ginem cōdite:
 ei, sed filij, sed
 de osibus ei?
 i recta tende-
 in homines, tā
 dé impetu fer-
 orum aduersus
 pforum salute
 omnia pati, pa-
 aucis de chari-
 .nunc ad rem.
 ut penē parem,
 us animarū cu-
 o pretio empte,
 e sunt. Hanc .n.
 dem ipso Mose
 testante

testante qui ad ipsum Dominum queritur
 dicēs, Nunquid ego concepi omnem hanc
 multitudinem, aut genui eam, vt dicas mihi,
 porta eos in sinu tuo, quasi gestaret nutrix
 infantalum? Eandem etiam præstitit Apo-
 stolus: qui cum sæpe aliās, tum ad Thesalo-
 nicenses scribit in hunc modum, Facti su-
 mus paruuli in medio vestri, tanquam nu-
 trix quæ foueat filios: ita desiderātes vos cu-
 pide, volebamus vobis tradere non modo
 Euangelium, sed etiam animas nostras: quo-
 niā charissimi nobis facti estis. Quibus ver-
 bis quid dici potuit amantius? Nec solum
 Apostoli, sed sancti etiā Pontifices & Apo-
 stolici viri hanc eandem proximis dilectio-
 nem exhibuerunt. Sic enim D. Ambrosius
 ait, Non minus vos diligo quos per Euan-
 gelium genui, quam si cōiugio suscepissem:
 non enim vehementior ad diligendum est
 natura, quam gratia. Hanc ergo dilectionem
 Dominus hic à Petro exigit, cum ait, Symō
 Ioānis diligis me plus his? Pasce oues meas.
 Quod perinde est ac si diceret, O Petre, si ve-
 rē & ex animo diligis me, si nominis mei
 gloriam illustrare desideras, si oues me-
 as, quarum salus, vita ipsa mihi charior fuit,
 (vt par est) diligis: si deniq; te ipsum totum
 tot nominibus mihi debes, mihi quæ aliqua

Num. 11

1. ad The
sa. 2.Ambros.
de offic.

Ioa. 21.

ex

Concio

ex parte gratificari, & amoris meo vicem recipere cupis, pascere oves meas: quas ego fuso sanguine meo pavi: quia dum illas pascis, me in illis pascis, me impinguas, me alis, mihique ipsi confers, quod quod in illas impedis. Ego enim ille ipse sum qui olim dixeram, Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Et illud, Hæc requies mea, reficite lassum, & hoc meum refrigerium. Et si mihi tributum esse puto, quod in meorum corpora impensum est: alienum esse putabo quod mentibus pro quibus libenter animam posui, impendatur? Diligenter verò Domini verba notanda sunt. Non enim ait, si diligis oves meas, pascere illas: quod plane consequi videbatur (ut videlicet ex ipsa dilectione, dilectionis opus & beneficium consequeretur) sed ait, si diligis me, pascere oves meas. Quasi dicat, Si me amas, & ea pariter que mea sunt, amare debes: nihil autem preter me ipsum magis meum est, quam oves mee: quas ego ipsa mea carne pavi, sanguine potavi, & morte ad vitam revocaui. Si ergo nihil magis meum est quam vita mea, quanto pere id meum erit, pro quo ego ipsam vitam meam impendi?

Quisquis ergo huiusmodi charitate flagrat, quò ardentius Dominum diligit, eò vehementius ad proximos convertitur, ac totam

De
tam illam
quum feru
uertit enim
esse facturum
re comenda
ei obsequium
me curare st
radum suscep
dictum esse, o
cooperari I
psu. Cui com
delicet sacr
Et rursum. Ill
qui ad ei⁹ a
alibi. Tunc
git, cum ad in
clinat: & q
letius recu
animarum di
sibi ante o
ptimicuiu
re & cura
nem. legim
domum illi
mum egressu
culari cep
chritudin
tium, mihi
sunt: quo

tam illam charitatis vim qua in Dei obsequium fertur, fertur in proximū. Animaduertit enim nihil minus pro illorū salute se esse facturum, quā is fecit, qui eos illi tā opere cōmendauit. Intelligitq; quā si diligētissimē curare studeat, quod tāto ille studio curādū suscepit. Meminit enim à D. Dionysio dictū esse, omniū diuinorū diuinissimū esse, cooperari Deo in reductiōe animarū ad ipsū. Cui cōfētis & illud Greg. nullū esse videlicet sacrificiū Deo gratius, cura animarū. Et rursum. Ille (inquit) in amore Dei maior ē, qui ad ei⁹ amorē plurimos trahit. Idē quoq; alibi. Tunc mirabiliter in altū charitas surgit, cū ad ima pximorū se misericorditer inclinat: & quō benigne descēdit ad ima, eō valētius recurrit ad summa. Ad hęc, ipsam etiā animarū dignitatē mirabilēq; pulchritudinē sibi ante oculos pponit: quz vehemēter optimiciusq; pastoris animū ad ipsarū amorē & curā acuit. Hinc de beata Catherina Senenē. legimus, quod aliquādo cū forte iuxta domū illius cōcionator quidā trāsisset, domū egressa, eius impressa humo vestigia osculari cōepit: rogataq; cur id faceret: quia pulchritudinē (inquit) animarū in gratia degestum, mihi Dñs velut spectandam proposuit; quo factum est, vt continere me vix

*Greg. sup
Ezechi.
Grego. in
homil.
Idem in
Pastor.*

eo vicem re-
quas ego fuso
s pascis, me in
dis, mihiq; ipsi
go. n. ille ipse
minimis meis
, Hęc requies
refrigerium.
quod in meo
enim esse pu-
us libēter ani-
ligerter verò
Non enim ait,
: quod planē
cet ex ipsa di-
beneficium cō-
ne, pascite oues
& ea pariter
hil autem pre-
t, quam oues
pau, sanguine
ocauit. Si ergo
a mea, quanto
go ipsam vitā

charitate fla-
n diligit, eō ve-
uertitur, ac ro-
tam

Concio

possim, quin vestigijs eorum qui purifican-
 darum animarum curam gerunt, oscula fi-
 gam: & cum Propheta clamem, *Quâ speciosi*
Esai. 22. pedes euangelizantium pacem, euangelizân-
 tium bona. ¶ Cum igitur omnia hæc fide-
 lis pastor studiose cõsideret, tâta in eius pe-
 ctore charitatis flamma erga animarum sa-
 lutem excitatur, vt totus ferueat in earum
 salute procuranda: nihilq; sit illi tam charũ
 & pretiosum, quod huic negotio antefere-
 dum putet. Hinc D. Bernar. ait, Hoc vera &
 casta contemplatio habet, vt mentem quã
 diuino igne vehementer succenderit, tanto
 interdum repleat zelo & desiderio acquirẽ-
 di Deo qui eum similiter diligant, vt otium
 contemplationis pro studio prædicationis
 libentissime intermittat. Huius autem ve-
 hementissimi ardoris ac desiderij typum no-
 bis exprimit sancta illa mulier, quæ in Apo-
Apo. 12. cal. Ioannis visa est amicta Sole, & calciata
 Luna, stellisq; ardentibus coronata: quæ
 tñ cruciabatur vt pareret: quod nobis ardẽ-
 tissimum Ecclesiæ desiderium (quo propa-
 gandæ religionis, spiritualisque sobolis au-
 gendæ flagrabat) cruciatibus ac dolore par-
 tus significatur. Hoc enim desiderio fla-
 grabat Apostolus, qui nullum pro animarũ
2. Cor. 12. salute discrimen recusaturum se esse testa-
 tur,

De
 tur, cum ait,
 dar & superi-
 stris: licet plu-
 Quo quid di-
 ratur vitam
 etiam si habe-
 salute exposi-
 cat cum ait,
 dar, sed etiam
 esset) libent-
 sup impederet
 non rependit
 sunt, sed vos
 vestra solici-
 vos statis in-
 dum de bea-
 legimus, qu-
 quasi facula
 amore succ-
 prædicatorũ
 qui totus v-
 hæc tamen
 indicia sun-
 manos scri-
 dico: non m-
 hibente co-
 quoniã trit-
 dolor cord

tur, cum ait, Ego autem libentissime impē-
 dar & superimpendar ipse pro animabus ve-
 stris: licet plus vos diligens, minus diligar.
 Quo quid dici potuit amātius? Nō. n. vnam
 tātum vitam quam habebat: sed innumeras
 etiam si haberet vitas, libenter pro illorum
 salute expositurus fuisset. Hoc enim signifi-
 cat cum ait, Ego autem non modo impen-
 dar, sed etiam (si quid aliud post vitā super
 esset) libentissime propter vestram salutem
 sup impēderē: etsi vos huic amori meo vicē
 non rependatis: quia non quēro quæ vestra
 sunt, sed vos. nec tam de vita mea, quam de
 vestra sollicitus sū: quia nūc (ait) viuim⁹, si
 vos statis in Domino. Ad eūdem etiam mo-
 dum de beatissimo Dominico patre nostro
 legimus, quōd totus liqueferet arderetque
 quasi facula, pereuntium animarum zelo &
 amore succensus. Quo quidem zelo ductus,
 prædicatorū ordinem primus excogitauit:
 qui totus vni huic studio esset intētus. Sed
 hæc tamen adhuc longe minora charitatis
 indicia sunt, si cum ijs quæ Paulus ad Ro-
 manos scribit conferatur. Veritatē (inquit)
 dico: non mentior, testimonium mihi per-
 hibente conscientia mea in Spiritu sancto:
 quoniā tristitia mihi magna est, & cōtinuus
 dolor cordi meo. Optabam enim ego ipse
 anathema

Thes. 3.

Rom. 9.

Concio

anathema esse à Christo pro fratribus meis,
 &c. Vide quæso quo illū vis amoris Christi
 vehemētissima perpulit. Ex eodē enim cha-
 ritatis fonte atque habitu procedit Dei, &
 omniū quæ ad Deum pertinent amor: quē
 admodum ex paterno erga filium amore, nō
 solum amor filij, sed omniū etiam quæ filij
 sunt, deriuatur. Cum ergo nihil magis ad
 Deum pertineat quā ipsius gloria & anima-
 rū salus: quā ipse vitæ suæ dispēdio compa-
 rauit: hinc Apostolus (cuius pectus tanto
 Christi amore flagrabat, vt ab eius illū cha-
 ritate, neque terrestria, neque cœlestia, neq;
 infera aut supera separare possent) modo tā
 ta eius gloriæ salutisq; animarum charitate
 succensus est, vt non modo velit, sed etiam
 optet (si quidē fieri posset) non quidē à di-
 lectione Christi (propter quam hoc ipsum
 optabat) sed à delitijs paradysi, & à fructiōe
 Christi, excidere, ppter ipsum. Quo quid di-
 ci potuit mirabili? Quia verò hoc omnē ho-
 minū fidē & charitatē etiā superare videba-
 tur, ideo pri⁹ se grauisissimi iuramēti religiōe
 constrinxit, vt vera esse quæ diceret iureiu-
 rādo confirmaret. Sed tñ quod cōmuni ho-
 minū charitati erat impossibile, hoc Aposto-
 licæ charitati erat optabile. Similē charita-
 tis affectū sanctus etiā Moses expressisse vi-
 detur, cū pro adorati vituli piaculo Dñm
 orās

*Chris. sua
 per. 9. ad
 Roma.*

Exo. 32.

Deo

orās, ait, Aut
 me de libro tu
 nē nullus aliu
 riāt, quā idē i
 peccauerit m
 q; enim pecca
 ternę vitę del
 Apostolus o
 succensus. Q
 flagrabat, tā
 Dei amorē r
 cruciatuū, v
 lorū salute re

His igitur
 tā initio qua
 festæ charit
 saluti anima
 ta religiōe d
 virtute: quæ
 ad hoc mini
 Quæadmod
 quę esset pri
 & de secūda
 et secūda et
 non alia qu
 naret, sed v
 signaret: ita
 excluderet.

orás, ait, Aut dimitte eis hanc noxá: aut dele-
me de libro tuo, in quo scripsisti me: qui pla-
nè nullus alius erat (quáquá sint qui dissen-
riát) quá idè ille de quo statim Dñs ait, Qui
peccauerit mihi, delebo eũ de libro meo. ne
q; enim peccátes aliũde quã ex libro sempi-
ternę vitę deleri solét. Idè igitur optat quod
Apostolus optauit, simili charitatis ardore
succensus. Qui. n. tá mirabili Dei dilectiõe
flagrabit, táto etiã charitatis igne in filiorũ
Dei amorẽ rapiebatur, vt nihil malorũ aut
cruciatuũ, vel in hac, vel in futura vita p̄ il-
lorũ salute recusaret. Verũ de his hæctenus.

His igitur ita cõstitutis, facile est ad p̄posi-
tã initio quæstionẽ respõdere. Si. n. táta per-
fectæ charitatis virtus est, tátoq; illa studio
saluti animarũ intèta est, nõ ergo mirũ, si tá-
ta religiõe dñs iterũ atq; iterũ hãc vnã exigit
virtutẽ: quæ vel sola vel penè sola, quicquid
ad hoc ministeriũ requiratur, præstare põt.
Quẽadmodũ. n. Demosthenes interrogatus
quæ esset prima orãdi pars, actionẽ esse dixit:
& de secũda rogatus, ac tertiã: eandẽ rursus
et secũdã et tertiã esse cõfirmavit: vt per hoc,
non alia quidem orationis ornamenta dã-
naret, sed vt dignitatem huius inter ea de-
signaret: ita planè dñs, non vt alias virtutes
excluderet, sed vt charitatis principatũ inter
cæteras

Concio

æteras ad regendi officium declararet, hoc
schemate orationis vsus est: quæ & plurima
ad hoc munus adiuuēta præbet, & omnia
quæ requirūtur, miro mō perficit & illustrat.
Quamobrē, sicut diuina prouidētia quæ pa-
tres voluit diligentissimam educandorum
filiorum curam gerere, vehementissimum
eorum animis filiorum amorem ingenera-
uit: quo vno naturæ beneficio, omnia quæ
ad ipsorum educationem institutionēq; per-
tinent, collata illis esse videntur: ita eadem
prouidentia (quæ eundem ferè tenorem in
operibus gratiæ retinet ac naturæ) cū episco-
pos Ecclesiæ sponfos, & spirituales fideiū
patres esse voluisset, eandem sane charitatē
quam illic donauit, hic exigit: vt simili cura
studioq; vtriq; parentes filiorum suorū edu-
cationi se totos addicerent, & consecrarent.
Quid autem est quod ad filiorū carnis edu-
cationem parentibus non præstet vehemēs
ipsorum amor? Quid non facit, quid non di-
cit, quid non patitur in paruuli educatione
sedula & officiosa mater, dum illum lactat,
dum blanditur, dum lauat, dum vestit, dum
à lachrymis compescit, & ad soporem, aut
lulum, hilaritatemq; inuitat? Quoties verò
totas noctes in somnes libèter ducit, vt quæ-
uis pueri dolorem leniat, vt vagientem mul-
ceat,

De

ceat: vt lacte
fulat: Si deni-
oporteret, non
lacte sanguin-
mutē & irrat-
nē pietatis a-
perhibentur
perpetuam i-
ta penè parē
breuissimam
gitauit: quo
stitisse vider-
viam, & ad
gratia secut-
naturā habe-
tres simili a-
ga spiritual-
eos simili st-
educatione
ros? Quid
salutē necesse
amor? quer-
liatur & pa-
morte reuoc-
necesse sit
dere, si adu-
tare, si mul-
longa itinē

ceat: vt lactet, cæterisq; illius rationibus con-
 fulat: Si deniq; filium materno sanguine ali-
 oporteret, non dubito materna viscera pro
 lacte sanguinè præbitura: quando ipse quoq;
 mutè & irracionales aues, in naturale pater-
 nę pietatis argumentum, hoc ipsum facere
 perhibentur. Cum ergo multa sint quæ ad
 perpetuam filiorum educationem (quæ to-
 ta penè parētū vita durat) necessaria essent,
 breuissimam ad id amoris viam natura exco-
 gitauit: quo vno præstito, omnia simul præ-
 stitisse videtur. Quam ipsam compendiariã
 viam, & ad animarum salutem proximam,
 gratia secuta est: quippe quę eundem cum
 natura habet auctore. Si ergo spirituales pa-
 tres simili aut vehementiori etiam amore er-
 ga spirituales filios afficiantur: quis dubitet
 eos simili studio & contentione in ipsorum
 educatione omnem operam esse collocatu-
 ros? Quid enim ad promouendam filiorum
 salutē necessarium negligere poterit verus
 amor? quem laborem recuset? quid non mo-
 liatur & patiatur, si vere amat: vt ab æterna
 morte reuocet quos amat? Si huiusrei gratia
 necesse sit vigilare, si laborare, si opes expen-
 dere, si aduersus huius seculi potentes decer-
 tare, si multorum odia inuidiamq; subire, si
 longa itinera peragrarè, si morti corpus, &

K cætera

Concio

2. Cor. 11
 Galat. 4.
 ab im

cætera omnia periculis offerre, si deniq; o-
 pus sit omnia illa quæ Apostolus ad Corin-
 thios cõmemorat propter Euangeliũ perpe-
 ti, nempe nuditatem, inediã, frigora, ieiunia,
 flagella, carceres, vincula, et varia terræ
 marisq; pericula subire, libenter sane totum
 hoc certamen charitas certabit, ac deniq; in
 omnes se figuras fundet, atq; omnibus o-
 mnia fiet, vt omnes faciat saluos. Hæc. n. est
 quæ in Apostoli pectore exæstiuans, eum ad
 Galatas dicere cõpellebat: Vellem esse apud
 vos modo, & cõmutare vocem meam quo-
 niam cõfundor in vobis. Quibus plane ver-
 bis acerbissimam anxietatem æstumq; ani-
 mi sui a charitatis igne prodeuntem, apertif-
 sime significauit: a quo vehementer extim-
 latus, eos protinus adire voluisset, vt eos ar-
 gueret, moneret, increparet, obsecraret, &
 nõ solũ varijs fidei argumētis, & verbis, sed
 etiã gestu ipso, & actione corporis in tot se
 figuras verteret, quot curis agebatur: vt eos
 tãdẽ ad meliorẽ mêtẽ reuocaret. Quid vero,
 hæc oĩa nisi ardẽtes flãmas dixeris, & mensuræ
 charitatis ignibus pdeũtes? Hoc. n. vel maxi-
 me, ppiũ charitatis est, vt qm virtutũ omniũ
 regina ẽ, eas oēs autoritate imperij sui (quoti-
 es opus fuerit) ad operãdũ inducat. Quo fit
 vt quẽadmodũ cœlestis ille orbis extim^o cui
 reli-

Deo

reliqui oēs sub
 su cæteros rap
 oium princeps
 intèra ẽ, oĩa sec
 tâ multa a sacr
 rito cõgerũtur
 sitatib^o tolerat
 ris passioib^o
 in tẽtatione tu
 ma, inter vero
 patiētissima ẽ.
 ra est, inter od
 inter insidias
 in veritate rel
 Hactenus ille
 us persequitu
 vna eademq;
 rit, hanc ad in
 accedit. Cui^o
 bis. Charitas.
 ipa sibi fieri a
 vt malis bon
 vt erga proca
 mitatis exhib
 b^o gratiã ben
 in pace mun
 verẽ pacis ac
 tribuat: vt er

re, si deniq; o-
 solus ad Corin-
 uangelium perpe-
 rigora, ieiunia,
 et varia terræ
 inter sane totum
 bit, ac deniq; in
 atq; omnibus o-
 uos. Hæc. n. est
 est uans, eum ad
 ellem esse apud
 em meam quo-
 uibus plane ver-
 n æstumq; ani-
 euntem, a perti-
 e menter extimu-
 uisset, vt eos ar-
 t, obsecraret, &
 tis, & verbis, sed
 orporis in tot se
 agebatur: vt eos
 aret. Quid vero,
 dixeris, a mensæ
 Hoc. n. vel maxi-
 m virtutū omniū
 mperij sui (quoti
 inducat. Quo fit
 orbis extim^o cui

reli-

reliqui oēs subiecti sūt, suo motu atq; impul-
 su cæteros rapit: ita charitas (quæ virtutum
 oium princeps est) vbi in aliquid vehemēter
 intēta ē, oīa secū virtutū officia trahit. Hinc
 tā multa a sacris doctorib^o, in laudē eius me-
 rito cōgerūtur. Ait. n. Aug. Charitas i aduer-
 sitatib^o tolerat, in p̄speritatib^o tēperat, in du-
 ris p̄sionib^o fortis, in bonis operib^o hilaris,
 in tētatione tutissima, in hospitalitate latissi-
 ma, inter veros fratres lætissima, inter falsos
 patiētissima ē. Charitas inter opprobria secu-
 ra est, inter odia benefica, inter iras placida,
 inter insidias innocens, in iniquitate gemēs,
 in veritate respirās, in virtute congratulans.
 Hactenus ille. Quæ tamē latius atq; sublimi-
 us persequitur D. Grego. in hunc modū. Cū
 vna eademq; sit charitas, si mētē plene cepe-
 rit, hanc ad innumera opera multiformiter
 accēdit. Cui^o sentētia rōnē p̄sequitur his ver-
 bis. Charitas. n. cogitat vt ea alteri faciat, quæ
 ip̄a sibi fieri ab altero expectat: Pensat ergo
 vt malis bona, & bonis meliora rependat:
 vt erga procaces mansuetudinem longani-
 mitatis exhibeat: vt malitiæ peste languētī
 b^o gratiā benignitatis impēdat: vt discordes
 in pace muniat: vt cōcordes ad cōcupiscētiā
 verę pacis accingat: vt indigētib^o necessaria
 tribuat: vt errantibus viam rectitudinis ostē-

Augu. de
 lau. cbar.

Grego. in
 Mora. li.

10.

K a dar

Concio

dat, vt afflictoſ verbo & compaſſione mulceat: vt accenſoſ in huiuſ mūdi deſiderijs, increpatione reſtringat: vt minas potentium ratiocinatione mitiget: vt oppreſſorum anguſtias quanta præualeat ope leuet: vt foriſ reſiſtentibus opponat patiētiam: vt intuſ ſuperbentibus exhibeat cum patientia diſciplinam: vt erga errata ſubditorum ſic manſuetudo zelum temperet, quatenuſ à iuſtitię ſtudio nõ eneruet: ſic ad vltionem zelus ferueat, ne tamẽ pietatiſ limitem feruendo tranſcēdat: vt ingratoſ beneficijs ad amorẽ pro uocet: vt gratoſ quoſq; miniſterijs in amore feruet: vt proximorum mala cum corrigere non valet, taceat: vt quę corrigi loquendo poſſunt, ſilentio cõſenſum eſſe pertimeſcat: vt ſic ea quę tacet toleret, ne tamen in animo virus doloriſ occultet: vt ſic maleuoliſ munuſ benignitatiſ exhibeat, ne tamen per gratiam à iure reſtitutiſ excidat: vt cūcta proximis quę præualeat impendat, ſed hæc impēdendo non tumeat: vt ſic in boniſ quę exhibet tumoriſ præcipitiuſ pauet, ne tamen à boniſ exercitiuſ torperſcat: vt ſic quę poſidet tribuat, quatenuſ quanta ſit largiſtas remunerantiſ attendat: ne cum terrenã largitur, ſuã pluſquã neceſſe eſt inopiã pertimeſcat, & in oblatione muneris hilaritatiſ

lumẽ
rurũ

De offici

lumẽ triftitia ob
Gregorij verba
quod ante dixi
ritatem: quę tan
naturã imitari
fit, in hac tamen
plicitate, inſinit
bit. Quod plane
D. Greg. ſed Ap
cauit, cum in el
fuſuſ, ita ait, Ch
charitas non æ
non inflatur, ne
quę ſua ſunt, n
lum, non gaud
aũt veritati. om
mnia ſperat, o
D. idem Greg
dum interpret
tas, quia illata
nigna vero eſt
miniſtrat. Nõ
in præſenti m
reniſ ſucceſſib
cum præmiuſ
deſiderat, de b
tat. Non agit
Dei ac proxim

lumē tristitia obscuret. Hactenus aurea D. Gregorij verba. Ex quibus merito infert, quod ante diximus, nimirum vnam esse charitatem: quę tamen ipsam quodā modo Dei naturā imitari videatur: qui cū vnus & idē sit, in hac tamen vnitate atq; indiuidua simplicitate, infinitas multiplicesq; virtutes ambit. Quod plane de ipsa charitate non modo D. Greg. sed Apostolus etiam apertē significauit, cum in charitatis encomium totus effusus, ita ait, Charitas patiēs est, benigna est: charitas non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non quærit quę sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate, cōgaudet aut veritati: omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. Quem locum D. idem Grego. in eodem libro, in huc modum interpretatur. Patiens quippe est charitas, quia illata mala æquanimiter tolerat. Benigna vero est, quia pro malis bona largiter ministrat. Nō æmulatur, quia per hoc quod in præsentī mundo nil appetit, inuidere terrenis successibus nescit. Non inflatur, quia cum præmium internę retributionis anxie desiderat, de bonis se exterioribus non exultat. Non agit perperam, quia quo se in solum Dei ac proximi amorem dilatat, quicquid à

.Cor. 13

Grego. in
Mora. li.

10.

Concio

rectitudine discrepat ignorat. Non est ambitiosa, quia qui ardentius intus ad sua fatagit, foris nullatenus aliena concupiscit. Non querit quæ sua sunt, quia cuncta quæ hic traditione possidet, velut aliena negligit: cū nihil sibi esse proprium nisi quod secum permaneat agnoscit. Non irritatur, quia iniurijs lacepsita se ad nullos suæ ultionis motus excitat: dū pro magnis laboribus maiora post præmia expectat. Non cogitat malum, quia in amore munditiæ mentem solidans, dum omne odium radiciter eruit, versare in animo quod inquinat nescit. Nō gaudet super iniquitate, quia quo sola dilectione erga oēs inhiat, nec de perditione aduersantiū exultat. Congaudet autem veritati, quia vt se ceteros diligens, per hoc quod rectum in alijs conspicit, quasi de augmento proprii profectus hilarescit. Hactenus ille, nō minus certe elegāter quā grauitur. Videtis ergo Patres quam multa præstet vna charitas. Fateor tamen inueniri indoctam charitatem, & sanctam rusticitatem: quæ ab Episcopo longè abesse debet: vt pote qui Ecclesiæ oculus atque magister est. Talis. n. is esse debet, vt de eo merito dici possit, quod olim de Ioanne dictū ē, Ille erat lucerna ardēs, & lucēs: quia nō

fo

De

solū ardere potest
per doctrinam
ait) tantum lucem
parum: lucem
quod proprie
fecta charitate
defuerint oli
ētissimi præ
quoniam qu
gisterio sup
clarissimum
sulum gemm
literis quam
minus felici
hoc admini
destitutus
quam litera
derit. Qu
vt aliquid
tate detrah
copi virtu
id tam anx
nodo requ
bus exemp
vitæ sanct
munus al
lim clariss

solū ardere per charitatē, sed etiam lucere per doctrinam debet. Est enim (vt D. Bernait) tantum lucere, vanum: tantum ardere, parum: lucere tamen & ardere, perfectum: quod proprie Episcoporum est. Ea tamē perfecta charitatis vis atq; præstantia est, vt nō defuerint olim in Ecclesia clarissimi atq; sanctissimi præsules, qui minus literis valuerūt: quoniam quod sciētiae deerat, charitatis magisterio suppleuerūt. Sic enim D. Martinus clarissimum Pōtificem egit: qui merito præsulū gemma dictus est: quamuis non tam literis quam virtutibus clarus extiterit. Nec minus feliciter Diuus Franciscus munus hoc administrasset, quamuis literarum ope destitutus esset: vt qui mercaturæ magis quam literaturæ in adolescentia operam dederit. Quæ non eo consilio a me dicuntur vt aliquid de sciētiae dignitate, vel necessitate detrahā: quam supra in præcipuis Episcopis virtutibus cōnumeravi (cū præsertim id tam anxie a sacrosancta Tridentina synodo requiri videam) sed vt vel his duobus exemplis euidenter appareat quantum vitæ sanctitas & charitas momenti ad hoc munus allatura sit, quæ penē sola tot olim clarissimos Pontifices Ecclesiæ dedit:

Concio

atq; ita minus mirabile sit vnam hanc virtutē toties a Domino in Perro ad pascēdas oues fuisse quęsitam.

*Quātum
Charitas
ad quinq;
precipuas
Episcopi
partes cō-
ducat.*

II.

VERVM vt hoc ipsum euidentius appareat, breuiter ea quę ad optimum Episcopum constituēdum requiri supra diximus, ad memoriam reuocemus, perpendamusq; quomodo illa omnia vel præstet charitas, vel certe adiuuet vehementer, & illustret. Principio enim, sanctitatē ipsam, quam præ ceteris requiri diximus, charitas præstat. Si enim qui perfectē legem Dei implet sanctus est, & plenissimē eam implet quisquis perfectē diligit (cū plenitudo legis sit dilectio) quisquis ergo in charitate perfectus est, in sanctitate etiam perfectus est, quemadmodū paulo ante ex D. Thomę testimonio comprobauimus. Ad prudentiam verò, quę secūdo loco exigitur, maximē etiā iuuat eadē charitas: quę vt auidissimē desiderat finem (hoc est animarum salutem: quę episcopalis officij finis est) ita etiam amore extimulāte acutissimē ea omnia perspicit, per quę in optatissimum perueniatur finem. Quid .n. est vel in rebus humanis, vel in ipsis etiam artibus, quod non inuenerit, aut excogitauerit amor? Quot enim lucrandi artes immodicus

I
dicus pecunias quot gaudes fraudes ambrosurumq; speciebus niq; improbitate atq; abditissimam excogitatorum ingratam vel cupiditatem omnes penitentiam enim duobus tati, fame victor excogitarum inuenerunt: dam aculeus quādiu reat conquefcit. nibus est, quatur. Sic Theonienfium duocere solitum rissima Melipfe qua ratu poffet, vel fufat, quā am defuerunt amorem omni cipium esse

dicus pecuniarum amor, & sacra auri fa-
 mes: quot genera deliciarum gula? quot
 fraudes ambitio? quot tormentorum armo-
 rumq; species dominandi libido? quot de-
 niq; improbus & inhonestus amor, fallendi,
 atq; abditissima quæq; claustra irrumpendi ar-
 tes excogitauit? Hinc Poetæ dicere licuit, lar-
 gitorem ingenij ventrem esse: hoc est, vêtis
 vel cupiditatem, vel necessitatem: quæ duo,
 omnes penè mundi artes adinuenerūt. His
 enim duobus veluticalcaribus homines inci-
 tati, fame videlicet & cupiditate, quid non
 excogitarunt? quid non periclitati sunt, aut
 inuenerunt? Est enim vehementissimus qui-
 dam aculeus & veluti calcar amor ipse, qui
 quandiu re amata non potitur, nullo modo
 conquiescit: sed totus in excogitandis ratio-
 nibus est, quibus tādē suis delitijs perfrua-
 tur. Sic Themistoclem clarissimum Athe-
 niensium ducem, in somnes sæpe noctes du-
 cere solitum ferunt: quod eum à somno cla-
 rissima Melciadis trophæa excitarent: dum
 ipse qua ratione illius gloriam vel æquare
 posset, vel superare, tā diligenter animo ver-
 sat, quàm ardentem concupiscit. Deniq; nō
 defuerunt etiam inter Philosophos, qui a-
 morem omnium rerum humanarum prin-
 cipium esse definirent: adeò amoris propriū
 est

est multa & excogitare & inuenire. Quod si abiectissimarum rerum amores tantopere ingenium ad abditissima quæq; peruestiganda acuunt, quid diuinarum rerum amor, non a corrupta natura, sed a diuina gratia profuens, non excogitabit: vt id tãdem assequatur quod vehemeter amat. Hinc D. Ambrosius nihil esse vera pietate ingeniosus ait: quæ vt ijs subueniat quos amat, nihil non agit, nihil non inuenit, nihil non molitur. Quid enim est quod pietas charitatis aculeo excitata non deprehendat vt proficit: quando tanta quotidie humana malitia excogitat vt obstitit. Commemorare possem hoc in loco quas nonnulli huius ætatis religiosissimi præfules rationes inierint, vel vt inopiæ pauperum subuenirent, vel vt rudiores Ecclesiæ ministros erudirent, vel vt adolescentiores bonis moribus imbuerent, vel vt ignorantem populum per agros & villulas dispersum, publica saltè lectione (quãdo prædicationis copia non suppetebat) institueret, vel vt fideles ipsos (impetratis ad hoc ab Apostolica sede indulgentijs) ad sacramentorum frequentiam incitarèt. Quis aut hæc oia (quæ vel in desuetudinè abierat, vel inueta nodũ erãt) nisi ingeniosa charitas, seruusq; salutis animarũ desiderium adinuenit. Ignescat ergo charitas, & rutilas

ia

D
intelligentiã
ne luce igni
ritas inueni
excogitare
ter puidere
git vehemẽ
ratione pro
Ber. ait, O
ueat infirm
guat iquie
filios dilig
cũ blandit
dolore mu
ter indign
hoiũ in
busq; pru
vinculis il
Nã cũ libe
seruũ feci
deis tãqu
sum infir
rẽ. Omni
saluos. V
se ingenio
Quod
diligentiã
magis, au
amor?
1717

intelligētīę flāma nō deficiet. Nec. n. aut sine luce ignis, aut sine itelligētīę lumine charitas inuenitur. ¶ Nec noua solū prudēter excogitare, sed ijs etiā quibus p̄fecta ē, solēter p̄uidere charitas nouit. Quo. n. quis diligit vehemētius, eo etiā p̄spicit attētius, vt oī ratione profut ijs quos ardentē diligit. Hinc Ber. ait, O bona mater charitas, quæ siue foueat infirmos, siue exerceat p̄fectos, siue arguat īquietos, diuersis diuersa exhibēs, sicut filios diligit vniuersos: Cū te arguit, mitis ē: cū blanditur, simplex ē: pie solet s̄uire, sine dolore mulcere: patiēter nouit irasci, humiliter indignari. Sic etiā Aplūs amore salutis hoiū incensus, omniū se se ingenijs moribusq; prudenter accōmodabat: vt charitatis vinculis illaqueatos, secū traheret ad salutē. Nā cū liber essē (ait) ex omnibus omniū me seruū feci, vt plures lucrifacerē. Et fact⁹ iū ludeis tāquā Iudæus, vt Iudæos lucrarer. Fact⁹ sum infirmis infirmus: vt infirmos lucrifacerē. Omnibus omnia factus sum: vt oēs facerē saluos. Vides ergo quam prudēter omnibus se ingeniosa charitas accōmodare sciat?

Quod si pastorem sollicitudinem & diligentiam in Episcopo requiras, quid magis, aut sollicitum, aut actiuum, quam amor? Nec enim temere Poeta dixit.

Res

Bernardus
in Epist.

Concio

Res est solliciti plena timoris amor. Quia. n. amor cæterarum omnium affectionum radix & origo est, hinc cæteri affectus omnes ab hoc fonte prodeuntes, mensuram eius ita referunt, vt si magnus fuerit amor, magna etiam sit in procuranda re amata sollicitudo: in custodiēda cura: ī periculo eius, timor: in obsequio, diligentia: in iactura, dolor: & in fructu, lætitia. Cum enim amare aliquid (vt Arist. definiuit) sit ei bene velle: necesse est, vt re quæ diligitur incolumi, sequatur lætitia: amissa vero, tristitia: periclitante autē, timor, & sollicitudo, & sollicitudinis filia diligētia: quæ nulla ratione aut somnum capere finit aut quietem, donec tandem aliqua ratione dilecti periculo succurrat. Affectui enim prædominanti (vt est in proloquijs Philosophorum) omnia famulantur. Nec ea solum pericula verus amor timet, quæ aut proxima, aut vera pericula sunt: sed ea etiam quæ longe distant, aut quæ vix vnquam futura sunt. Hinc D. Bernar. ait. Mēs quam semel affecerit charitas, sui iuris esse nō sinitur: metuit quod nescit, dolet quod non oportet, sollicitatur plusquam voluerit, & vnde noluerit. Quomodo ergo qui vere amat inter vera pericula quietus erit, qui periculorum etiā ymbris sepius commouetur. Deniq; sapienter

Berna. in
Epif.

De
sapienter à P
rus, in prop
alieno. Hanc
in eo quē pe
prorsus obli
de alterius s
mortuus, alt
gitationes su
fert: dilectiq;
incommodi
Sollicitudi
tum ad feren
dienda, & ad
preferendos
ud est quod
roboret qua
didicimus, i
dum aliquid
esse finem: q
citur: quia o
dum impell
cem, dum co
hementius a
ad agendum
dine amoris
do. Adeo
imbecillitat
ratis suæ, se

sapienter à Platone dictum est, Amore captus, in proprio corpore mortuus est, viuit in alieno. Hanc enim velut tyránidem exercet, in eo quæ perfectè possidet. Hic est, quod sui prorsus oblitus, alteri seruit, alteri militat, de alterius salute sollicitus est, ac deniq; sibi mortuus, alteri viuit: dū omnes cūras & cogitationes suas se neglecto, in alterum transfert: dilectiq; solum commoda cum suis etiā incommodis aucupatur.

Solitudinem fortitudo sequebatur: quæ tum ad ferenda aduersa, tum ad ardua aggredienda, & ad omnes pastoralis officij labores perferendos, animum præstat. Quid vero aliud est quod ad hæc omnia magis animum roboret quam amor? Ex philosophia enim didicimus, inter omnes causas quæ ad agendum aliquid impellunt, primā ac præcipuā esse finem: qui propterea causa causarum dicitur: quia omnes alias mouet, & ad operandum impellit. Mouet vero in primis effectricem, dum cognoscitur & amatur: & quo vehementius amatur, eo etiam vehementius ad agendum impellit: atq; ita pro magnitudine amoris, est etiam fortitudinis magnitudo. Adeo vt frequenter is qui operatur imbecillitatis suæ immemor, non pro facultatis suæ, sed pro amoris magnitudine quæ supra

supra se posita sunt amore decipiente aggregatur. Quid n. inter animantia omnia gallina aut meticolosius, aut infirmius est: ut potest que nec domestica consuetudine, nec quotidianis beneficijs cicuriri possit. Que tamen si filios quis inuadat, adeo incandescit & scruat, ut nec homines, nec feras, nec vlla etiam tela propter eos reformidet. Quid vero aliud efficit ut innumeri mortalium tot terra marique labores perferat, tantas strages, tam horrendas armorum congressiones, sanguinolentaque bella sustineat, nisi vehemens alicuius dilecti rei amor? Quid Alexandrum illum Macedonem, quid Iulium Cæsarem, aliosque clarissimos imperatores, tot subire discrimina, tot adire labores impulit, nisi insatiabilis regnandi libido? Contra vero quis Herculem monstrorum orbis dominatorem domuit, nisi amor? Aut si hoc fabulosum est, quis Sansonem illum, quem nec agmina Philistæorum vincere, nec vincula ligare, nec ferreæ portæ includere poterunt: enervare, ligare, atque hostium suorum ludibrium facere potuit, nisi Dalidæ suæ amor? Et si a figuris ipsis, ad ea quæ figuris expressa sunt gradum facimus, quis fortissimum illum Rhinocerotem Christum vinculis constrinxit, ad columnam ligauit, in Cruce appetit, tumuloque condidit, nisi amor?

Vt

Vt cognoscat diligo Patrem mine? Nimirum quod charitas salutem multam quanta sit amabilem, ligauit illum inclusit, merito ingeniosum superari: & illum non mortalia probus, quidrum id quod durum, nila computat amvulnera: quæ prævalent se impenetrabilium excurrit irridet: si amovincit, sed quosuccumbit, perborando fatigVerus amor r dulcedine: quosoror odij am laborat: ois. n. lus amor est qu

ad vna

Vt cognoscat (inquit ipse) mundus , quia 10. 14.
 diligo Patrem , surgite eamus hinc. Quo Do
 mine? Nimirum ad Crucis supplicium: per
 quod charitas mea erga Patrem hominūq;
 salutem mundo declaranda est. Vides hic
 quanta sit amoris vis: quæ vicit inuinci-
 bilem , ligauit omnipotentem , tumuloq;
 illum inclusit qui omnia continet: vt me
 rito ingeniosus Poeta dixerit, amore omnia
 superari: & illud item, Improbe amor, quid
 non mortalia pectora cogis? sed hæc im-
 probus, quid vero probus & castus? Nimi-
 rum id quod Diuus Chrisologus ait, Nil
 durum, nil amarum, nil graue, nil letale
 computat amor verus. Quod ferrum? quæ
 vulnera? quæ pæna? quæ mortes, amorem
 præualent separare perfectum? Amor est
 impenetrabilis lorica, respuit iacula, gla-
 dium excutit, periculis insultat, mortem
 irridet: si amor est, vincit omnia. Nec solum
 vincit, sed quod mirabilius est, certando nõ
 succumbit, pugnando non laborat, nec la-
 borando fatigatur. Hinc D. August. in. ait.
 Verus amor non sentit amaritudinem, sed
 dulcedinē: quia soror amoris dulce do, sicut
 soror odij amaritudo. Et rursū. Qui amat, nõ
 laborat: ois. n. amor nõ amātibus grauis ē. So-
 lus amor ē qui nomē difficultatis erubescit.
 Hinc

*Pet. Ra-
ne. in. ser.*

*Augu. 13
Confess.*

*Idē. Ibidē
labor*

Concio

Berna. de
precep. et
dispen.

Hinc D. Ber. ait, Seruite in charitate illa que
timores expellit, labores non sentit, meritū
non intuetur, præmium non requirit: & ta-
men plus omnibus vrget. Deniq; (vt recte
D. Greg. philosophatur) adeo charitatis pro-
prium est libenter propter id quod diligit la-
bores perpeti, vt (quemadmodum de fonti-
bus aquarum dici solet: tantum scaturientes
aquo sursum agi posse, quā sublimis sit fons
a quo deriuatur) ita plane de amore dici pos-
sit, vt quāto quisq; amore sit accēsus, tāta sit
fortitudine ad ferēdos labores instruct⁹. Sic
n. ait: Quantū quisq; proximum amat, tantū
portat: si amas, portas: si desisti amare, desisti
portare. Quod si ita est, quid ergo magis ad
ferēda pastoralis vitæ onera iuuare poterit,
quam vehemens salutis ouium amor? Sicut
enim pia mater libenter paruulum gestat in
vlnis, quia prius gestauit in visceribus: ita
plane spiritualis Ecclesiæ pater prius in cor-
de per charitatem gestare debet, quos per pa-
tient iam foris portare tenetur. Quod apposi-
tissimā olim Dñs figura expressit in lege,
quando inter ornamenta Pontificis, rationa-
le & superhumerales fieri præcepit: quorum
alterum pectus, alterum vero Pontificis hu-
meros tegeret: Vtrūq; vero duodecim filio-
rum Israel nomina lapillis cęlata ferebat: &
ansulis

Exo. 1. 28

De of

ansulis quibus
ne videlicet a
humerales sepa-
retur. Quis
filium in huius
Euidenter n. h
re Pōtices vo
pectore atq; in
mina, & in co
ris per patient
tamen alterun
rū ex eo quod
stantur in cor
gestantur in c
ait) in eo quod
ipie etiam lab
rationale & su
colligantur: q
nec vlla sine
Viditis ergo
storalis curæ
tas iuuet? Qu
rito Cicero d
quodam am
egregiū.
Post fortit
connumerau
steriū veluti

ansulis quibusdam alterū alteri colligabant:
ne videlicet à se inuicem rationale atq; sup
humeralē separarētur: sed alterum alteri ne
ceteretur. Quis quæso diuinæ providentiæ cō
siliū in huius operis fabrica non miretur?
Euidenter n. hoc cælesti symbolo admonere
Pōtiffices voluit, vt eos omnes, quōrum in
pectore atq; in humeris cælarā gestabant no
mina, & in corde per amorem, & in hume
ris per patientiam portare niterentur: quorū
tamen alterum ex altero pendet: quia nimi
rū ex eo quōd spirituales filij per amorē ge
stantur in corde, libenter etiam per patientiā
gestantur in corpore: quia (vt recte D. Ber.
ait) in eo quod amatur, aut nō laboratur, aut
ipiē etiam labor amatur. Propter hoc ergo
rationale & superhumeralē inter se mutuo
colligantur: quia nec sine patientia charitas,
nec vlla sine charitate potest esse patientia.
Videtis ergo Patrēs quantum ad omnes pa
storales curæ sollicitudines ac labores chari
tas iuuat: Quod tamē adeo late patet, vt me
rito Cicero dixerit, Sine studio & ardore
quodam amoris, nihil quicquā in vita fit
egregiū.

Post fortitudinem quinto loco scientiam
connumerauimus: sine qua Episcopale mini
steriū veluti mancum & imperfectum esset.

L

Hanc

Cic. 1. de
Orat.

Concio

Hanc fateor solo charitatis studio comparari non posse: quâvis per eam magnopere & illustretur, & perficiatur. Scientia enim sine charitate inflat: charitate verò formata, ædificat. Sicut ergo omnium aliarum virtutum charitas, vita, forma, atque ornamentum est (sine qua ne virtutis quidem perfectæ nomen retinent) ita quoque scientiâ sic perficit, ut quæ sine charitate in superbiam sæpe degenerat, per eam plane vir doctus, lux mundi, & Ecclesiæ oculus non immerito dicatur. Sic enim apud Danielelem legimus. Qui docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamēti: & qui ad iustitiâ erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates. Quantum verò charitas perficiat iuuetque scientiam, aperte docet Aug. his verbis. Diuinarum scripturarum multiplicè abundantiam, latissimamq; doctrinam sine villo errore comprehendit, & sine villo labore custodit, cuius cor plenum est charitate. Quo, quid quæso dici potuit magnificentius? D quoq; Basilius, Vnaquæq; inquit, anima, quâ lata est in amore pximi, tan alta est in opinione Dei. Hinc toties in diuinis voluminibus sancti viri sapientiæ nomine maximè comendantur. Quid enim aut sublimius, aut mirabilius, quâ quòd de se rudis ille pastor è caulis

Dani. 12.

Augu. de laude charitatis.

De o

lis translatu
res me intelle
tio mea est: su
ta tua que si ui
dunt operado
stelligere quod
sed ipsa etiã c
aciemētis a
per oēs docere
nia tua medi
in scholis die
sed q̄a in elo
citatus sū, id
perati. Caus
ganter expo
corporis ocu
tur, lacrym
triantur acce
hortis virent
fluentibus,
adit fulgor
tis oculus
tur eloquū
dus, & acut
mū secular
innumera
n^o file. Sūt
nia, que idã

Est

his translatus ad regnū, ait? Super oēs docē-
 tes me intellexi: quia testimonia tua medita-
 tio mea est: super senes intellexi: quia māda-
 ta tua quęsui. Quia. n. (vt D. Greg. ait) stu-
 dit operādo implere quod didicit, accepit
 intelligere quod doceret. Nec solū operatio,
 sed ipsa etiā diuinorū eloquiorū meditatio,
 acie mentis acuit & illustrat. Ideoq; ait, Su-
 per oēs docentes me intellexi: quia testimo-
 nia tua meditatio mea est. Hoc est, Nō quia
 in scholis diū inter pręceptores versat⁹ sum:
 sed quia in eloquiorū tuorū meditatiōe exer-
 citatus sū, ideo oēs doctores meos longe su-
 peravi. Causā vero huius rei D. Chrysost. ele-
 ganter exponit his verbis. Videm⁹ (inquit)
 corporis oculos quū in fumo forte remorā-
 tur, lachrymas semper effundere: si vero po-
 nantur aere purgato, & florētib; pratis, &
 hortis virenti- us, & fontibus inter amena
 fluentibus, & saniores esse, multoq; maiore
 aciei fulgore rutilare. Talis pfecto est & me-
 nis oculus. Si enim in pratis spiritalis pasca-
 tur eloqui; erit tot⁹ sine dubio pur⁹, ac luci-
 dus, & acutius cūcta perlustrās: si vero in fu-
 mū seculariū negotiorū fuerit ingressus, ad
 innumera prorsus mala lachrymabitur. Hactē-
 n⁹ illē. Sūt & plura alia scripturarū testimo-
 nia, quę idē nobis insinuat. Ait. n. idē Prophe-

Chry. sup
 per Ma-
 th. Homi
 li. 2.

Concio

Psal. 32.

Psal. 118

Eccles. 37

tá, Os iusti meditabitur sapiētiá, & lingua ei loquetur iudiciū. Et iterū, A mādati tuis intellexi: hoc est, īgredi vijs tuis, & mādata exequi sãctissimę legis tuę, intellectu mihi & cognitionem eiusdem legis auxit: quemadmodum quotidianus armorum vsus, & frequens consuetudo bellandi, rei militaris scientiam parit. Hinc illud Ecclesiastici, Anima viri sancti enuntiat aliquando vera, plusquam seprem speculatores sedentes in excelsis ad speculandum. Vides ergo quam multis scripturarum testimonijs sancti viri sapiētię nomine cōmendantur?

Inquisitione autem dignissimum est, quæ ratione vitę sanctitas, ac præcipue charitas, sapientiam augeat: cum præsertim sapientia sit in intellectu, charitas vero in voluntate. Multæ sanè & non vulgares huius rei causę mihi esse videntur: quas hoc in loco paucis attingere libet. Ac in primis illa, quod (vt D. Greg. ait) amor, cognitio quædam est: vnde necesse est amorem Dei quandam esse cognitionem Dei rectissimeq; Platonem dixisse arbitror, amare Deū, esse philosophari: hoc est, Theologiæ ac diuinæ cognitioni vacare.

S. Tho. Opus. de Amore Dei.

Cuius modi autem sit hæc cognitio, exponit D. Tho. qui tribus modis a nobis aliquid cognosci posse, ait: nempe, auditu, aut visu, aut etiam

D

etiã gustu: si capi possit. alicubi esse percernimus: & cognoscendius & certius agnoscit, quæ neq; enim in se, suavitatem, amãdo gustologia esse dicitur, sed astando Dei intelligit quæ amabilis sit. Plato sensum esse dixit. Prophetam videte, quod Dominum ipso, quãmur. Vnde sciētiã quæ fici charitæ præcedat, tionis mō vt qui mō tione D.

etiã gustu: si eiusmodi res sit, quæ gustu per
 cipi possit. Vinum enim & auditu discimus
 alicubi esse pretiosũ: & visu, cum eius colorẽ
 cernimus: & gustu, cũ illũ bibimus. Inter quẽ
 cognoscendi genera, postremum hoc effica-
 cius & certius est. Quo quidem modo Deũ
 agnoscit, quisquis illam vehementer amat:
 neq; enim ita amare posset, nisi eius bonita-
 tem, suauitatem, benignitatem, & charitatẽ
 amãdo gustaret: quẽ cognitio, mytica Theo-
 logia esse dicitur: in qua non intellectus affe-
 ctum, sed affectus erudit intellectum: dũ gu-
 stando Dei admirabilem suauitatem, plane
 intelligit quã daleis, quã suavis, & quã
 amabilis sit. Quod si ita est, rectissime sane
 Plato sensit, cum amare Deum, philosophari
 esse dixit, & ipsum agnoscere. Quod regius
 Propheta significauit cum dixit, Gustate &
 videte, quã suavis est Dominus. Prius enim
 Dominum amando gustamus, deinde gustu
 ipso, quã sit eius bonitas ac suauitas edoce-
 mur. Vnde fit, nõ temere à nobis dictũ esse,
 sciẽtiã quoq; ipsã ac Theologiã augeri & per-
 fici charitate. ¶ Adde etiã, quod cũ amore
 præcedat amatẽ rei aliqua cognitio: & cog-
 nitionis mensurã amor respõdeat, necesse est
 vt qui multum amat Deũ, magna etiã cog-
 nitione Dei præditus sit: quem vtique non ve-

Psal. 33.

Concio

hementer amaret, nisi vehementer amabilem
prius se experiendo cognosceret. Quo fit ut
secundum D. Tho. sententia, crescente in
electis habita charitatis, crescat pariter &
donum intellectus: cuius beneficio tā ama-
bilem intelligat esse Dominum, quā vera &
sincera charitate illū amat. ¶ Ad hanc præ-
cipua veræ amicitiae lex est, mutua secretor-
um cōmunio. Vnde consequi videtur, ut
quem Deus charissimū habeat, eum etiam
secretorum suorū participē faciat: sicut ipse
discipulis testatur dicēs, iam non dicam vos
seruos: quia seruus nescit quid faciat Domi-
nus eius. Vos autē dixi amicos: quia omnia
quæ audiui à patre meo, nota feci vobis.
Hinc D. Aug. ait, Si voluntatē Dei quisque
nosse desiderat, fiat amicus Deo. Quia si vo-
luntatem hominis nosse quisque vellent, cu-
ius amicus non esset, omnes eius impuden-
tiam deriderēt: Nemo autē efficitur amicus
Dei, nisi purgatissimis moribus. Hinc etiam
in Psalmo, pro eo quod nos legimus, Firma-
mentū est Dñs timentibus eū, D. Hiero. ex
Hæbreo vertit, Secretū Dñi timētibuseum:
& testamētū ipsius ut manifestetur illis. Ma-
nifestatio autē testamenti Dei, vera atque so-
lida sapientia est. quæ puris mētibus spiritu
vngente atque docente donatur. ¶ Cum
nulla præterea re magis quā charitate Deo

Ioan. 15.

Aug. cō.

tra Ma.

nich li. 1.

Psal. 24.

De o

inhereamus, D
in quo nulla
hanc potentia
lenti quadam
nas res videat
Psalmo graph
nāmini. In cu
consortio ler
radiāre legim
qua luce faci
quæ ad Deu
tur. ¶ Adde
ritatis affect
teilectum: cu
ti errores ex
moribus, de
tur: quæ vbi
pondere atq
impuritat
facit. Quo
quog, sanio
lectus: secus
ctus bonus
sto & puro
spiritu sap
atingat vbi
Quæ mun
sed ab imp

inmeremus, Deus aut (vt Ioanes ait) sit lux; in quo nullæ sunt tenebræ: quò quis ad lucē
 hanc poterit appropinquare, qui non excel-
 lenti quadam ac noua luce illustratus, diui-
 nās res videat & intelligat. Nō enim frustra
 Psalmographus ait, Accedite ad eū, & illumi-
 namini. In cuius rei typum, faciem Moſi, ex
 confortio sermonis Domini, cæleſti lumine
 radiatē legimus: vt ipſo opere intelligeremus,
 quæ luce facies animæ perfundatur interioris,
 quæ ad Deum accedit, & illo familiariter vti-
 tur. ¶ Adde etiam, quò i purgato igne cha-
 ritatis affectu, neceſſe eſt purgari etiam in-
 tellectum: cuius plerq; tenebræ, & turbulē-
 ti errores ex affectuū impuritate, corruptis
 moribus, deprauataq; voluntate ferme oriū-
 tur: quæ vbi ad malū propenſa eſt, ſuo etiam
 pondere atque impetu intellectū ad omne
 impuritatis genus trahit, ſibiq; obſequentē
 facit. Quo ſit vt purgato affectu, purgatio-
 quoq; ſanior, & perſpicacior reddatur intel-
 lectus: ſecundū illā Prophetæ vocē, Intelle-
 ctus bonus omnib⁹ faciētibus eū: hoc eſt, ca-
 ſto & puro affectu colētibus Deū. Hinc de
 ſpiritu ſapiētiæ dicitur, quòd ſubtilis ſit, &
 attingat vbique propter ſuam munditiem.
 Quæ mundities, non à ſordibus corporis,
 ſed ab impuritatibus affectuum intelligēda
 eſt.

I Ioan. 1.

Pſal. 33.

Pſal. 110

Sap. 7.

Concio

est: à quibus anima purgata & libera, subtilius omnia penetrat: quia neque passionum nebulis obscuratur, neque terrenis affectibus ad externa retrahitur, neque à superiorum contemplatione impeditur: ideoque attingere dicitur & penetrare omnia propter suam mundiciem. Vt raceam interim quòd anima purgata, & ad solem iustitiæ per charitatem expansa, radios eius velut in speculo purissimo recipiēs, magis ac magis illustratur & irradiatur. ¶ Denique inter septem præcipua Spiritus sancti dona, quatuor ad illustrandū intellectum pertinet: nempe donū consilij, scientiæ, sapientiæ, & intellectus: quibus piorum intellectus diuinitus illustratus, illam acquirit scientiam, de qua scriptum est, Iustum deduxit Dominus per vias rectas, & ostendit illi regnum Dei, & dedit illi scientiam sanctorum: quæ scientia eo omnibus alijs præstantior est, quo & doctor eius sublimior, & finis nobilior est. ¶ Postremo sicut sine cognito, facile est media ex fine colligere: sine autem (ceu termino viæ) ignoto, nihil prudenter excogitari potest: sed in medijs tenebris erroribusque ignarus homo versabitur: ita cum vir sanctus perfectissimè teneat finem (non enim speculatiua tantū scientia, sed etiam practica, intelligit Deum esse

Sap. 5.

De offi
esse finem illum
funt) recte san-
rigit: quod ab in-
tantum à vero
distant: ideoque
rate volutatur
ille Iob, vbi mu-
dicasset, & locu-
in fine tandē h-
quæstionem a
ipsa est sapien-
gentia. ¶ Hab-
fecta charitas
uet sapientiam
diximus) præ-
scientiam hu-
quæ Episcop
maximè neco-
diuinæ sapie-
miro modo
tur: quorū lu-
scura, & peri-
let. Nihil eni-
tumor super-
mō, Vbi fue-
lia: vbi autē
D. Aug. Tu-
te: & nimis

De officio pastorali.

81

esse finem illum, ad quem omnia referenda sunt) recte sane ac sapienter gressus suos dirigit: quod ab impijs longe alienum est: qui tantum à vero fine, quantum à Dei amore distant: ideòque in summa caligine & cæcitate volutatur. Quod animaduertens sanctus ille Iob, ubi multa in laudem sapientiæ prædicasset, & locum eius diligenter inquisisset, in fine tandè huius inquisitionis, paucis hæc quæstionem absoluit dicēs, Ecce timor Dñi ipsa est sapientia, & recedere à malo intelligentia. ¶ Habetis hic Patres quantum perfecta charitas & vitæ puritas veram adiuuet sapientiam (quã sanctorum esse scientiã diximus) præter quã, non abnuo aliam esse scientiam humano studio & ingenio partã: quæ Episcopis quoq; (vt sepe iam diximus) maximè necessaria est: quæ tñ huius ipsius diuinæ sapientiæ & charitatis splendoribus miro modo perficitur, ornatur, & illustratur: quorũ luce destituta, ieiuna, sterilis, obscura, & periculosa est: quoniam inflare solet. Nihil enim magis veræ sapientiæ, quam tumor superbiæ aduersatur. Ait enim Solomon, Vbi fuerit superbia, ibi erit & contumelia: vbi autè humilitas, ibi & sapientia. Hinc D. Aug. Tumore, inquit, meo separabar abs te: & nimis inflata facies claudebat oculos meos.

Iob. 28.

Prou. 11.

Augu. in lib. Cōfes.

esse

meos. Clero item, scientiam quæ a iustitia remota sit, non scientiam, sed calliditatem potius appellandam esse censuit.

*Charitas
vult ad
cetera Es
piscoporu
officia.*

QUOD si quis scire velit quantum ad alia Episcoporum officia quæ ex his fontibus omni supra memorauimus charitas ipsa conducatur, facile erit hoc animaduertere, si quis diligenter ea omnia cum ipsa charitate conferat. Quam rem dum paucis attingo, quaeso P. A. diligenter attendite. Principia enim exempla recte viuendi (quæ inter precipua boni pastoris officia numerauimus) quis melius proferet, quam is qui per charitatem legem Dei implet, & recte viuit. Quæ admodum enim corporis bona valetudo in vultu ipso externaque specie apparere solet: quæ sanguinis cæterorumque humorum equabilitatem temperamentumque declarat: ita perfecta charitas sanctitasque in animo residens, non modo per opera externa, sed per ipsam quoque speciem vultus emicat: qui omnes ad amorem & venerationem facit trahit. Propter quod etiam Solomon in facie prudentis lucere dixit sapientiam. Hoc nobis aperte Eusebius Emilianus explicat, qui inter cetera virtutum insignia, hoc in uerbo de beato Maximo Episcopo testatur his uerbis. Eminebat (ut sic dixerim) in

*Prout. 17.
Euseb. E
mil. in
Sermon.*

in ipso habitu ap
teriori ipsam pu
sanctitatis territ
ctu. Crederes qu
hoste ipsa vultu
dus (seueritate, b
toritatis censura
temperabat. Mi
ritas, sed cordis
conuenire in v
lus apparebat in
distinctionis, hu
ita ut cum præ
sentia secrete no
facile perspicit
dixit, in facie sa
Contra vero, ip
præ stare uelle,
est ex iplo edifi
pociendum ocul
æquitate in iud
clesiasticorum.
sua foro frequen
ria est) quis ma
& a potentibus, co
tunatibus, fra

in ipso habitu animi fortitudo, in specie ex-
 tenori ipsam purares expressam imaginem
 sanctitatis: terribilis in cessu, reuerendus aspe-
 ctu. Crederes quod semper inuisibile illum
 hoste in fa vultus sui virtute terrerer. Metue-
 dus sequerare, benignitate venerandus, au-
 toritatis censura, humilitatis mansuetudine
 temperabat. Minabatur quide frontis austeri-
 ritas, sed cordis serenitas blandiebatur. Ac sic
 conveniēte in vno diuersitate gratiarū. Pau-
 lus apparebat in vultu, Petrus in spiritu. Illi
 districtiois, huius erat pietatis æmulator:
 ita vt cum præsentia eius vix sustineres, ab-
 sentia ferre nō posses. Hactenus ille. Ex quo
 facile perspicitur verum esse quod Solomō
 dixit, in facie sapientis ipsam lucere sapientia.
 Contra vero, specimē, & exemplar sanctitatis
 præ stare velle, nec sanctū esse, in plane non
 est exemplo edificare, sed furo & mendacio as-
 picientium, oculos fallere, & charitatorū hy-
 pocritam imitari. Iustitiam vero, hoc est
 æquitatē in iudicijs, & in ministeriorū Ec-
 clesiasticorum distributione (quæ in Eccle-
 siæ foro frequētissima, & maxime necessa-
 ria est) quis magis illibatā integrāq; seruauit,
 & a potentū, corruptorūq; munerib; impor-
 tunitatibus, fraudibusq; defēdit: quā perfecta
 charitas

Charitas
 & iustitia
 & auctoritas
 & mansuetudo
 & humilitas
 & pietas

Charitas
 & iustitia
 & auctoritas
 & mansuetudo
 & humilitas
 & pietas

Concio

charitas & integritas: quæ vni Deo super omnia placere cupiens, non modo certare, sed etiam mori parata est pro iustitia? Sic. n. de ea venerabilis Beda ait. Verus amor veritatem amat, in veritate iudicat, pro veritate certat, & cum veritate opera consummat. Illa enim charitas quæ aduersus omnes mundi monarchas, machinasque tormentorum illæsam potuit fidem Christi seruare: eadē quoque poterit iustitiam & æquitatem aduersus tā multiplices eius impugnatores inuiolatam puramque custodire. ¶ Misericordiam verò erga inopes, pupillos, ac viduas (quæ Episcopis tam familiaris esse debet) quid magis præstare poterit, quàm ipsa misericordiæ omniumque virtutū parēs charitas: quæ (quoniā otiosa esse non potest) in quo magis nervos suos omnes intēdet, quam in subleuandis eorum miserijs, quos tanquam amantiſsimos filios sincero charitatis sinu complectitur? Alioqui si vidēs fratrem suū necessitatem pati, clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in illo? Minus enim proximum (vt Greg. ait) amare conuincitur, qui non cum eo in necessitatibus eius, ea etiam quæ sibi sunt necessaria, partitur. ¶ Labores vero visitandi, inquirendi, prouidendi, & per varia oppida atque ca-

Beda su-
per Luc.

Grego. in
bonif.

stella

De offi

stella discurrendi
gora, multarumque
moda sæpe ferent
bire volet ac per
dore succensus, n
vita ipsa chario
fabit? Si enim te
(vt Arist. ait) fa
concupiscentiæ
ritas propter gl
Dictum autem
amare, nihil aliu
autem velle con
genere eos prof
vero nullis Deu
afficere valeam
strorum non eg
propheta dictū
eius, mirificauit
Hoc est, quoniā
spes omnes op
toto corde dil
velle debeo: ea
vt bonorum m
liquū est, nisi v
pensionēque; vo
in omnes sanō
declarem: illos

De officio pastorali. 8;

stella discurrendi (in quibus æstus, soles, frigora, multarumq; rerum penuriam, & incōmoda sæpe ferenda sunt) quis libentius succumbere volet ac perperì, quàm is qui charitatis ardore succensus, nullum propter oves (quas vita ipsa chariores habet) laborem recusabit? Si enim terrenarum rerum amatores (vt Arist. ait) facile aggrediuntur terribilia concupiscentiæ causa: quid nõ perfecta charitas propter gloriam Christi aggredietur? Dictum autem à nobis paulo superius est, amare, nihil aliud esse quàm bene velle: bene autem velle consequitur omni beneficiorũ genere eos prosequi, quibus bene velis. Cũ vero nullis Deum quẽ diligimus beneficijs afficere valeamus (qui plane bonorum nostrorum non eget) quid superest, nisi quod à propheta dictũ est; Sanctis qui in terrã sunt eius, mirificauit oēs voluntates meas in eis? Hoc est, quoniam tu es Deus meus in quo spes omnes opesq; vitæ meæ sitæ sunt: quẽ toto corde diligere, & cui ex animo bene velle debeo: eaq; sis felicitate & opulentia, vt bonorum meorũ non egeas. quid mihi reliquũ est, nisi vt omne meũ hoc studiũ, pro pensioneq; voluntatis, egregijs beneficijs in omnes sanctos qui in Ecclesia tua sunt, declarem: illos videlicet iuuado, visitando, monen-

Psal. 15.

Greg. ait

vni Deo super
n modo certare,
ro iustitia? Sic. n.
Verus amor ve-
dicat, pro verita-
vera consummat.
erfus omnes mū-
ne tormentorum
isti seruare: eadẽ
æquitatem ad-
impugnatores in-
re. Misericor-
pillos, ac viduas
liaris esse debet)
it, quã ipsa mise-
rũ parẽs charitas:
on potest) in quo
intēdet, quam in
ijs, quos tanquam
ero charitatis sinu
vidēs fratrem suũ
t viscera sua abeo,
anet in illo? Mi-
Greg. ait) amare
eo in necessitati-
i sunt necessaria,
visitandi, inquire-
ia oppida atq; ca-
stella

Concio

monedo, paterna charitate corripendo, & in niq; ratione illorū salute p̄m. obedo: certus plane, quod hæc omnia pietatis obsequia que in illos confero, in te et in unū omnium Dominum atque parentem confero.

Iam vero, si ad Episcopū (vt ante diximus) maxime pertinet idoneos vndeūque conuocatores, & Ecclesie p̄fectos, ac ministros asciscere: quorū opera & iustitia administrare, & verbi Dei pabulo oues alere, & p̄uinciam suam uisitare comode possit (quos interim suis expensis, quando Ecclesie p̄sente non suppetunt, debeat sustentare) quis hoc quæso cumularis prestabit, quam qui se suisq; omnibus neglectis, nihil magis quæ Dei gloriam, animarū salutem, & Ecclesie decore ac synceritate querit? Quomodo in hac causa sumptibus parcat, qui ne vitæ quidē suæ parcat? Quomodo pro omnibus suis profunderè negliget substantiam suam: quibus libenter paratus est impendere animam suam? Quomodo parcus ille ac tenax erit, quem iustitia facit æquitatis amatem: misericordia largum: charitas, feruentem: zelus animarum, sollicitum: & frugalitas sibi parcum, & in alios profusum ac liberale?

Oradū vero munus (quod Episcopo quatenus sacerdos est, maxime cōuenire dixim⁹) quis

100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200

De off

quis aut melius eius prestare potest cuius tota penes eius ille natus & dicens, Scimus quod Deus: sed si quæ re eius facit, hūgratior, eo & orior est. Scripturæ & aures eius in ge est Dñs ab diet Cōtra ver est, Qui obtur oratio eius erit micis lob veni propter insolē dicitur, ad ips tur: vt illius o impetraret. Si rabin p̄ vobis his impute tur blicā salutē p his explicari sæus, toties i Israël, & aurig pres) equites tionis suæ v tū erāt: quib

quis

quis aut melius, aut frequenter, aut efficacius prestare poterit, quã verus Dei amicus, cuius rota pendet vita oratio est? Id quod cæcus ille natus apud Ioannẽ aperte indicavit dicens, Scimus quia peccatores non exaudit Deus: sed si quis cultor eius est, & voluntate eius facit, huc exaudit. Quo. n. quisq; Deo gravior, eo & oratio eius efficacior, & potentior est. Scriptũ est n. Oculi Dñi sup iustos, & aures eius in preces eorũ. Et rursum. Lõge est Dñs ab impijs, & vota iustorũ exaudiet. Cõtra verò, de impiorũ oratiõẽ scriptũ est, Qui obturat aures suas ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis. Hinc est quod amicis Iob veniã Dñs impartiri volẽs, quoniã propter insolentiã suã indigni erãt qui exaudiretur, ad ipsum, Iob ab eodẽ Dño remittitur, vt illius oratione temeritatis suã veniã impetrarẽt. Sic. n. ait, Iob aut seru⁹ meus orabit p. vobis. Faciẽ eius suscipiã, vt nõ vobis imputetur stultitia. Quantũ verò ad publicã salutẽ piorũ oratiões cõducãt, vix verbis explicari queat. Cur. n. Helias, cur Heliseus toties in diuinis voluminibus currus Israël, & auriga eius, vel (vt alius vertit interpres) equites eius, appellatur: nisi quia orationis suã virtute instar curraum & equitũ erãt: quibus populus ille à Deo ptegebatur.

Ioa. 9.

Psal. 33.
Irou. 15

Esa. 33.

Iob. 42.

Iou. 15

corripendo, &
 amovendo cer-
 tificatis obsequia
 tunc omnium
 confero.
 Et ante dixi
 vnde dicitur
 praefectos, a. ni
 ra & stultitia ad
 bulo. & alere,
 & cõm. & possit
 quando Ecclẽ
 beat sustentare)
 prestabit, quã
 ectis, nihil magis
 salutem, & Ec-
 e querit. Quomodo
 parceret, qui ne vi-
 modo pro omnibus
 substantiam suam:
 impendere ani-
 mus ille ac tenax
 quitatis amãtem:
 itas, feruentem:
 & frugalitas sibi
 im ac liberalẽ?
 od Episcopo qua
 convenire dixim⁹)
 quis

Concio

tur? Cōtra verò, cū eundem Dñs populū
 propter neglectam religionem & virtutē de-
 moliri vellet, orationis ab eo præsidium su-
 stulit. Sic enim ad Hieremiam ait. Tu vero
Hier. 11. noli orare pro populo isto, neq; assumas lau-
 dem & orationē pro eis: nec obsitas mihi.
 Vides quantum possit oratio viri iusti: quā
 idem ipse Dominus ad diuinam vim cohi-
 bendā, & irā eius placandā, adeo potentē
 esse pronūtiat? Prouidisse autem hac ratio-
 ne videtur, ne veluti dedecore quodā ipsā
 afficeret orationem: si ad eum fusa, vacua re-
 uerteretur: ideoq; Prophetam præmonuit,
 ne pro impijs orationem funderet. Quid ve-
 ro Esaias Propheta? Nōne ipse quoq; currus
 erat Israel, & equites eius: quando potētissi-
 mi hostis Sennacherib Hieresolimā vastare
 molietis, oratione sua imperū fregit, & exer-
 citū deleuit, ac profligauit? Deniq; Helias
Iacob. 5. (inquit Iacobus) homo erat similis nobis
 passibilis: & oratione orauit, vt non plueret
 super terram, & non pluit super eam annos
 tres, & menses sex: & rursum orauit: & cœ-
 lum dedit pluuiam: & terra dedit fructum
 suū. Quid quæso vel ad laudem diuinæ bo-
 nitatis magnificentius? vel ad bonorum glo-
 riam sublimius? vel ad orationis laudem di-
 ci poterat mirabilius? quā vt per eam cœli,

De
 terræ, maris, aë-
 brium, mortuorum
 vero tantum
 niciem, vel fidei
 execrabilis, fidei
 cōmendabili
 qui Ecclesiæ
 & religionis
 esse Dei, & o-
 tentem: per
 & à sempite-
 dere possit?
 Ultimo v-
 temq; inter
 posuimus: d-
 est, materi-
 suis quā lati-
 tem (sine q-
 erit Episco-
 sectæ chari-
 ornatus, te-
 propter sol-
 omni anim-
 veris virtu-
 rus est, cur-
 vmbra qu-
 fallacē & f-
 facies quæ

terre, maris, ventorum, nubium, atque im-
brium, mortal'is homo teneat imperium? Si
vero tantum ad cōmunem hominū vel per-
niciem, vel salutem, non quidem impiorum
execrabilis, sed piorū tot nominibus oratio
cōmendabilis valet: quanta laus eius erit,
qui Ecclesiæ, qui cōmunis salutis, qui fidei
& religionis publicam curam gerit, amicum
esse Dei, & charitatis ac orationis virtute po-
tentem: per quam salutem publicam tueri,
& à sempiterno generis humani hoste defē-
dere possit?

Ultimo vero loco parsimoniam frugalita-
temq; inter præcipua pastoris ornamenta
posuimus: quæ dum sibi suisq; moderata
est, materiã pietati & misericordiæ opibus
suis quã latissime præstat. Hanc vero virtu-
tem (sine qua nudus pene, & velut inermis
erit Episcopus) quis ita colet, atq; is qui per
sectæ charitatis beneficio, virtutibus cūctis
ornatus, terrena omnia ducit vt stercora,
propter sola cœlestia diuinaq; bona: ad quæ
omni animi contentione aspirat? Qui enim
veris virtutum insignibus illustris & cla-
rus est, cur falsos honorū titulos, & velut
vmbra quas dā gloriæ cōsectetur? Sicut. n.
fallacē & fucatam pulchritudinē deformis
facies quærīt: quam formosa recusat: & ful-
M cra

Concio

era pedibus subijcit, vt procerior appareat, qui ltatura pusillus est: ita qui virtutibus suis claritatē & gloriam nō merentur, aliunde peregrinas glorias aucupantur, vt videlicet circunfusa clientium turba, & pretiosis vestibus atque opibus, magnificiq; fimbrijs honorabiles appareant, qui per se despicabiles & obscuri essent. Quæ omnia vera & perfecta virtus adeo nō quærit, vt etiā vehemēter detestetur ac fugiat. Quid.n. circūpositis fabricibus sol indigeat, qui tuo ipse splendore conspicu⁹ est? Preterea si Apostoli, si Prophetæ, si oēs deniq; sancti, ac ipse etiā sanctorū dñs, adeo parsimoniam, sobrietatem, asperitatem vitæ, voluntariāq; paupertatem coluerūt: & hanc viuendi rationē nobis adeo cōmēda uerūt: quid quæso faciet vir sanctus & verus Dei amicus: qui quō sanctior est, eō se magis ad apostolicam & euangelicam vitam effingendam aptat atq; componit? Quando vero pro conditione temporum & ministerij sui ratione, splendide aliquid gerendum est, non sui rationem habet, sed Ecclesiæ, non sui honoris, sed animarū salutis: nō sibi placet, sed ouibus puidet: nō oculis hominū, sed officio deseruit: & ita splendoris insignia conuertetur, vt illa sancta scēmina Hester: quæ cū regiā dignitatē in opulētissimo regno obtineret,

De
neret, cuius
set, sic corp⁹
videretur in
sua. Dominio
tatē meam:
gloriæ meæ,
diebus osten
quasi pannū
diebus silent
tate ac synce
tura puella,
gelicæ atq; a
lor Episcop

EX HI
sunt, facile
& integritate
conferat. Su
sionandi m
hucq; dist
cipuum. Ep
pra ex Trid
nini. Si eni
ordine, fid
ne, hoc est,
ca autoritat
tur: quid de
sui nominis

neret, cuiusq; regio & apparatu ornari debe-
ret, sic corq; ornabat auro, vt ciliciū gestare
videretur in pectore. Quod ipsa in oratione
sua Domino cōfiterur dicēs, Tu scis neces-
sitatē meam: quōd abominer signū superbix
glorix meæ, quod est super caput meum in
diebus ostentationis meæ: & detester illud
quasi pannū menstruatæ: & non portem in
diebus silentij mei. Si ergo tanta animi puri-
tate ac sinceritate in summis delitijs consti-
tuta puella, seculo seruiebat: quid faciet euā-
gelicæ atq; apostolicæ philoſophix profes-
sor Episcopus?

Hest. 1. 4

III.

EX HIS ergo quæ hæctenus à me dicta
sunt, facile quisque intelliget, quid charitas
& integritas vitæ ad omnia Episcopi officia
conferat. Superest vnum docendi atq; con-
sionandi munus: quod ego dedita opera
hucusq; distuli, quoniam summum ac præ-
cipuum Episcoporum officium hoc esse su-
pra ex Tridentini Concilij autoritate defi-
nui. Si enim ad hoc ipsum, in suo quisque
ordine, fideles omnes certa quadam ratio-
ne, hoc est, non ex debito officij, & publi-
ca autoritate, sed priuata charitate, tenen-
tur: quid de Episcopo cēsendū est, qui iuxta
sui nominis rationē, ī specula Ecclesiæ cōsti-

Quātum
charitas
& inte-
gritas vis
te ad mu-
nus præ-
dicandi cō-
ferat.

Concio

tutus, aliorum pericula & prospicere, & annuntiare debet. Pertinere autem ad omnes suo modo munus hoc, indicat planè D. August. his verbis. Hæc est lex diuinitæ prouidentæ, vt nemo à superioribus adiuuetur ad cognoscendam gratiam Dei, qui non ad eandem puro affectu inferiores adiuuet. Hinc etiam D. Grego. ait. Miles Dei supernæ gratiæ nixus auxilio, sic vulnera infirmitatis suæ curret, vt aliena non deserat. Hinc etiam legimus in Apocalyp. Spiritus & sponsa dicunt, veni: & qui audit, dicat, Veni: Quia. n. cuiq; mandauit Deus de proximo suo: ideo qui se gaudet à Deo vocatum, & misericordiam consecutum, alios quoq; eiusdem misericordiæ participes facere festinet: & quod ipse à Domino munus accepit, in alios transferre procuret. In cuius rei typum defuncti fratris semè in lege suscitare iubemur: quod planè spiritualiter exequi videtur, quisquis nouam Christo prolè (qui cõmunis omnium nostrum emortuus frater est) verbo aut exemplo suscitare conatur. Etsi ad omnes Christi fideles cura hæc p̄ cuiusq; ratione pertinet: quid is faciet, cuius fidei animarum cura ea lege credita est, vt earum sanguis ab eo sit requirèdus: & quidquid è grege perierit, eius periculo preat. Sic enim D. Gregorius ait,

Quo

Augu. de
vera res
lig.

Greg. in
Moral.

Apoc. 22

Deut. 25

D
Quo reatu a
peccatibus f
subtrahunt,
media absc
muneris da
etiam Eccle
hoc impellu
cium, à quo
A quo atroc
abuisse san
comedi fru
agricolarum
gorius in h
ctus terræ a
Ecclesia qu
Ecclesiæ p
re. Terræ i
medit, qui
poris perci
non imper
gimus: qui
currentes,
pimus: sed
ducamus?
Cū igitur
paulo ante
cipuum p
oues Chri

Quo reatu astringantur aspiciant, qui dum peccatibus fratribus verbum prædicationis subtrahunt, morientibus animabus vitæ remedia abscondunt. ¶ Nec solum commissi muneris data & accepta fides, sed publica etiam Ecclesiæ stipendia, eos ita ad officium hoc impellunt, vt nefas sit ei denegare officium, à quo tam amplū acceperis stipendiū. A quo atrocissimo scelere quā longissimè se abfuisse sanctissimus Iob testatur, cū ait, Si comedi fructus absque pecunia, & animas agricolarum affixi. Quem locum D. Gregorius in hunc modum interpretatur. Fructus terræ absq; pecunia comedere, est, ex Ecclesia quidem sumptus accipere, sed eidem Ecclesiæ prædicationis pretium non præbere. Terræ igitur fructus absque pecunia comedit, qui ecclesiæ commoda ad vsum corporis percipit, sed exhortationis ministeriū non impendit. Quid ad hoc nos pastores dicimus? qui aduentum districti iudicis præcurrentes, officium quidem præconis accipimus: sed alimenta ecclesiastica muti manducamus? Hactenus ille.

Cū igitur ex ijs quæ nunc à me & fusius paulo ante disputata sunt, aperte cōtet præcipuum pastoris Ecclesiastici munus esse, oues Christi scientia pascere atque cœlesti

M 3 doctrina:

Grego. in
Pastor.

Iob. 31.

Grego. in
Moral.

Quo

Concio

doctrina instituire, dubitabit fortasse aliquis
 quid tanto huic muneri rudis charitas, & in-
 docta sanctitas præstare possit? Dicendi, nisi
 vis atq; facultas, natura, arte, exercitatione,
 atque imitatione comparari, testes sunt qui-
 cunq; de dicendi ratione scripserunt. Vbi
 igitur ista defuerint, quid nuda per se chari-
 tas præstare queat? Fateor quidem omnia
 hæc ad bene dicendum esse necessaria: quæ
 quidē sine acerrimo studio, diuturna exer-
 citatione, multa que cōmentatione compa-
 rari nequeunt. At cum dicendi ratio nō mi-
 nus diuinæ providentiæ atq; voluntati quàm
 ceteræ res humanæ subdit, inficiari nequeo,
 multos illam à Deo nullis humanis studijs,
 sed frequentissimis, feruentissimisq; depre-
 cationibus impetrasse. Sic enim in Ecclesi-
 astico legimus. Iustus cor suū tradidit ad vi-
 gilandum diluculo ad Dominum qui fecit
 illum, & in conspectu altissimi deprecabitur.
 Si enim Dominus magnus voluerit, spiri-
 ritu intelligentiæ replebit illum: & ipse tā-
 quam imbres mittet eloquia sapientiæ suæ,
 &c. Verum quia per pauci sunt, quibus talia
 à Deo dona contingant, plurimū studij, la-
 boris, & diligentiæ is adhibeat opus est, qui
 dicendi peritus euadere optat. Ad quæ ta-
 men omnia incredibile dictu est, quantum
 re chari-

*Ecclesia-
sti. 39.*

De c

re charitas i p
 mes, vitę inte
 Patres ampl. h
 taq; dicendo
 concionari di
 omnē cōsump
 qui optimus
 si ea omnia v
 altera parte fi
 sitisq; anima
 certe hæc vu
 cepta longe f
 atq; ardore, f
 sus in firma f
 notinio aure
 monia anim
 prauitate con
 cis, neq; con
 Principio
 gustino retri
 nationis offic
 vt flectat. Et
 delectare, su
 cernis aut p
 tiōe, flectim
 à sedibus san
 lueris habitū
 me huius part

re charitas ipsa, & charitatis indiuidua comes, vitę integritas, conferat. Multa (fateor) Patres ampl. hac de re legi, multa vidi, multaq; dicendo obseruauit: tam diuturna enim concionandi consuetudo: in qua ætatē fere omnē cōsumpsi: multa me vsu ipso docuit: qui optimus dicendi magister esse solet. Sed si ea omnia vnum in locum cogantur: & ex altera partē flagrantissima quędam charitas, sitisq; animarum ardentissima proponatur: certe hæc vna virtus omnia rhetorum præcepta longe superabit, quę sine hoc spiritu atq; ardore, siccata, frigida, exanguia, & prorsus infirma sunt: quęq; magis orationis lenocinio aures mulceant, quam dicendi acrimonia animum concutiant, & à veteris vitę pravitate conuellant. Quod ita esse nō paucis, neq; contēendis rationibus cōprobabo.

Principio quidem certū est (vel ipso Augustino testante) tria esse præcipua concionatoris officia: nempe vt doceat, vt delectet, vt flectat. Et docere quidē, necessitatis esse: delectare, suauitatis: flectere, victorię. Docemus autē p̄bationibus, delectam⁹ eloquutiōe, flectimus vero affectib⁹ cōcitādis: quę à sedibus suis eripiūt aīos, & in quęcūq; volueris habitū trāsformāt. Quia vero sit extreme meli⁹ partis necessitas atq; præstātia, Fabi⁹

Quintil.
lib. 6.

ipse Quintilia. rhetorū magister indicat his
verbis. Probationes (inquit) efficiunt sanē
vt causam nostram meliorem esse iudices
putent: affectus præstant, vt etiā velint. Sed
id quia volunt, credunt quoque: Nam cum
irasci, fauere, odisse, misereri cœperint: agi
iam rem suam existimant: & sicut amantes
de forma iudicare nō possunt (quia sensum
oculorum præmit amor) ita omnem inqui
rendæ veritatis rationem iudex amittit, oc
cupatus affectibus: æstu fertur, & velut ra
pido flumini obsequitur. An cum ille (qui
plerisque perorationibus petitur) fletus erū
pit, non palām dicta sententia est? Huc igit
incūbat orator, hoc opus eius, hic labor est:
sine quo cætera nuda, ieiuna, infirma, ingra
ta sunt. adeo velut spiritus operis huius at
que animus est in affectibus. Hactenus Fa
bius. ¶ Cæterum qua ratione affectus isti
conciandi sint, idem ipse dicendi artifex
paulo post indicat his verbis. Sūma (quan
tum ego quidē sentio) circa mouendos af
fectus in hoc posita est, vt moueamur ipsi.
Nam & luctus, & iræ, & indignationis, ali
quādo ridicula fuerit imitatio, si verba vul
tumq; tātum, non etiam animum accomio
dauerimus. Quid enim aliud est causæ, vt
lugentes utique in recenti dolore disertissi
mō

sh. s. m. O
Quintil.
lib. 6.

opert
S. i. a. M.

la

mō

mē quædam e
nunquam inc
ciat, quam qu
ritas ipsa mor
milia esse vol
qui vere patiū
proficiscatur
volet. An ille
dicam, non d
qui in iram c
tietur? Siccis
Fieri non po
madelcimus
teri colorem
est igitur, vt
re apud iudic
quam afficer
Nec Fabius
tiæ parens C
verbis. Vt n
descendum
concupere p
comprehen
possit incen
& ardens ac
testimonijs
certius & lo
gorius eisd

mè quædam exclamare videantur, & ira nõ
 nunquam indoctis quoq; eloquentiam fa-
 ciat, quam quod illis inest vis mentis, & ve-
 ritas ipsa morum? Quare in ijs quæ verifi-
 milia esse volumus, simus ipsi similes eorum
 qui vere patiuntur affectibus: & à tali animo
 proficiatur oratio, qualem facere iudicem
 volet. An ille dolebit, qui audiet me, cū hoc
 dicam, non dolētem? Irascetur? si nihil ipse
 qui in iram concitat, idque exigit, simile pa-
 tietur? Siccis agēti oculis, lachrymas dabit?
 Fieri non potest. Nec incēdit nisi ignis, nec
 madescimus nisi humore: nec res vlla dat al-
 teri colorem, quem ipsa non habet. Primum
 est igitur, vt apud nos valeant ea quæ vale-
 re apud iudicem volumus: afficiamurq; ante
 quam afficere conemur. Hactenus Fabius.
 Nec Fabius tantum, sed etiam ipse eloquē-
 tiæ parens Cicero, idem prorsus edocet his
 verbis. Vt nulla materies tam facilis ad exar-
 descendum est, quæ nisi admoto igne ignē
 concipere possit: sic nulla mens est tam ad
 comprehendēdam vim oratoris parata, quæ
 possit incendi, nisi inflammatus ipse ad eam
 & ardens accesserit. Hæc igitur illi. Quorum
 testimonijs nihil in hac parte afferri poterat
 certius & locupletius. Quibus plane D. Gre-
 gorius eisdem fere verbis astipulatur dicēs,

Cicc. 2. de
 Orator.

Grego.
 Moral. 8

Ad

Conclio

Ad supernum desiderium inflamare auditores
 res nequeunt, verba quæ frigidò pectore pro
 feruntur: nec enim res quæ in se ipsa non
 ardet, aliud accendit. Quod frigidum, quid
 queſo ad inflammandos & concitandos aucto
 rum animos perfecta charitate poterit
 Charitas enim ignis est, non à sylliculo exarsit,
 sed è cœlo delapsus: qui adeo ardentè an
 marum salutem sitire facit, vt dicentis ac stras
 dentis animum miro modo comoueat, lingu
 quam erudiat, actionem inflammet, affectus
 concitet, figuras, verba, vultus, acrimoniâq;
 ministrer: in omnesq; sese figuras (velut Pro
 theus quidam) verat: vt dicendo à morte
 reuocet, quos in via perditionis positos, do
 let: vsq; adeo affectus hic cœlestis ingeniosus
 & acer est. Si enim (vt ante diximus) affectus
 omnes atq; propensioes animi ex amore
 oriuntur, vt quo maior fuerit amor, eo fit
 affectus omnis vehementior: quales ergo ardē
 tissimæ charitatis, nisi vehementissimæ affe
 ctus eruat? Qui vero ita affectus dicit, quom
 modo non eundem quem habet animum in
 alios transferet, quomodo ignis hic in pectore
 re exarsit non per os, vultum, linguam, ge
 stumq; corporis velut fulgur erumpit: si
 ignis in nube inclusus & præſus violent
 ter, tandem cum tonitruo emicat, fulgurat, &
 horreda

De c
 horrenda fulm
 cœlestis hic ign
 rû emittat ful
 tantes hominu
 refaciat. Hac
 ritas vim dicen
 non grauabor
 iusdam concio
 ab alio quænan
 toris partes, d
 tur. Altera v
 rus: altera v
 gat. Quorum
 das, alterum v
 cendi maxim
 mo amore De
 dum erit, vel
 tanquam in a
 to pere diligit
 riam pertinet
 petu concitab
 lum pertinen
 Præclare ille
 bene dicatur
 solute, non len
 ti cū cõtentiōe
 Nec vñ dic
 piâ, præbet ip

horrenda fulmina iaculatur: quid mirum si
 coelestis hic ignis in pectore clausus, verbo
 rû emittat fulmina, ac tonitrua: quibus osci-
 tantes hominum mentes excitet, ac perterre-
 refaciat. Hac ergo ratione miro modo cha-
 ritas vim dicendi præstat. Ad cuius rei fidem
 non graua bor hic ad iungere celeberrimi cu-
 iusdam concionatoris sententiã: qui rogatus
 ab alio quænam essent præcipuæ conciona-
 toris partes, duæ (inquit) mihi esse viden-
 tur. Altera vt diuinis literis apprimè sit erudi-
 tus: altera vt ardentissimo amore Deû dili-
 gat. Quorum alterû quidem ad res inueni-
 das; alterum vero ad rationem modumq; di-
 cendi maximè iuvat. Qui enim ardentissi-
 mo amore Deum diligit, cû de peccatis ager-
 dum erit, vehementissimè in ea inuehetur,
 tanquam in acerrimos illius hostes, quæ tã-
 toperè diligit. Si vero de his quæ ad eius gla-
 riam pertinent, agatur, simili orationis im-
 petû concitabitur: cum de ijs agat quæ ad ip-
 lum pertinent, cuius tanto amore tenetur.
 Præchare ille sane. Hac n. ratioe fiet: vt bona
 benedicatur: bene aut fere dicuntur, quæ nõ
 solute, nõ deniter, atq; oscitãter, sed vehemẽ-
 ti cû cõtentiõe animi, ingenij, viriûq; dicuntur.
 Nec vñ dicẽdum, sed rerû etiã q dicat co-
 piã, præbet ipa charitatis exercitatio. Ad cha-
 ritatem

Concio

ritatem enim maxime spectat, diuinarum rerum studijs & cōtemplationi vacare: hoc enim velut cibo charitas ipsa alitur & pascitur. Præclare enim à D. Augustino dictum est. Pondus meum amor meus: quocunq; feror, amore feror. Hebet. n. amor omnis vim abducendi mētem: & eā quocūq; ipse appulerit, impetu & pōdere suo, impellendi. Sicut ergo amor terrenus deprimit ad terrēna, ita cōlestis rapiet ad cōlestia. Cōlestiu vero rerum amor & contemplatio miro modo mētis aciem purgat, & illustrat, cōlestiq; sapientia imbuit: à qua velut à perenni quodam fonte, omnis dicendi vis oritur. Hinc est quod D. Gregorius ait, Sancti viri quieti contemplantes sorbent, quod occupati et ga proximos loquentes refundunt. Et iterū, Sancti viri amando discunt, quod docendo proferunt. Cum. n. totius diuinę legis summa in vno dilectionis præcepto sita sit, multum plane in diuinæ legis cognitione profecit, qui dilectionis ipsius vim non modo legendo, sed etiam diligendo cognouit. Quā quidem sententiam beatissimi patris nostri Dominici exemplo confirmare licet, qui cū in concionandi facultate mirabilis esset, rogatus a quibusdam, vbinam miranda ea que docebat, didicisset: in libello inquit charita-

Augusti.

Greg. in Moral.

De o
tis. Quod plane
ita quodq; intell
stis huius ignis
rabilem experi
mo nisi Spiritu
poterit experiri
ctus & oration
cendi cōpiam
ritas submini
admodum sum
& contempla
in publicum p
rium suscipiam
D. Bernard⁹ a
quit hodie m
chas vero per
tis sunt, per q
nant, vt ante e
loqti quam a
nō didicēru
illa sitit quæ p
effundas, idē
his verbis. En
vt effundere
de penuria la
punctio, de in
labor, quarto
studium, sext

stat, diuinarum
oni vacare: hoc
sa alitur & pasci
ngustino dictum
eius: quocunq; fe
mor omnis vim
uocūq; ipse appu
impellendi. Si
primit ad terre
elestia. Cœlestiū
mplatio miro mo
llustrat, cœlestiq;
at à perenni quo
vis oritur. Hinc
Sancti viri quie
quod occupati er
undunt. Et iterū
t, quod docendo
diuinę legis sum
cepto sita sit, mul
s cognitione pro
s vim non modo
do cognouit. Quā
simi patris nostri
mare licet: qui cū
mirabilis esset, ro
m miranda ea que
do inquit charita
tis.

De officio pastorali.

91

tis. Quod planè responsum vt verissimū est,
ita quoq; intellectu difficillimū, ijs qui cœle
stis huius ignis vim, naturam, energiāq; mi
rabilem experti non sunt. Quam tamē ne
mo nisi Spiritus sancti ductu & magisterio
poterit experiri. Quo fit, vt non modo affe
ctus & orationis acrimoniam, sed etiam di
cendi copiam atq; materiam suo modo cha
ritas subministret. Quoniam verò pauci
admodum sunt qui in hac prius dilectionis
& contemplationis schola versentur, quam
in publicum prodeant, docendiq; magiste
rium suscipiant: ideo nō immerito eodē
D. Bernard^o accusat his verbis. Canales (in
quit) hodie multos habemus in Ecclesia, cō
chas verò perpaucas. Tantę enim charita
tis sunt, per quos nobis fluenta cœlestia ma
nānt, vt ante effundere, quā infundi velint,
lōtū quā audire, paratiores docere quod
nōn didicerunt. Quod si quęras quęnam
illa sint quę prius infundi debeant, quā ipse
effundas, idem ipse in eodē libro declarat
his verbis. En quanta prius infundeda sunt,
vt effundere audeamus, de plenitudine, non
de penuria largientes. Primo quidem com
punctio, deinde deuotio, tertio penitentis
labor, quarto pietatis opus, quinto orationis
studium, sexto contemplationis otīū, septi
mo

Bernard.
sup Cant.

Idē ibidē.

Concio

mo plenitudo dilectionis. Hic tenus ille Vi-
des ergo quia multa alia præter doctrinam fru-
ditq; requirantur, ut digne aliquis Eccle-
siam matrem suam suscipere queat.

Est etiã in hac re aliquid aliud penitensq;
introspectendũ. Constat enim quod quoad
modum inter medicos ille iure celebrior &
præstantior habetur, qui plures à morbo li-
beraverit: ita inter concionatores, ille diser-
tissimus erit, qui plures à peccati morbo sa-
naverit: cum hic utriusque artis finis sit, ut
ille à morbis corporis, hic ab animæ lãguo-
ribus liberet: Certum est autẽ sanitatẽ animæ
(qui apostolici huius officij finis est) dono
Dei hominibus contingere: nec ullam, aut
potentiam, aut vim dicendi ad hoc sine Dei
præsidio posse sufficere. At hoc auxiliũ cer-
tius efficaciusque à Deo Dei amicus & vir
sanctus impetrabit: ergo quo quisq; sanctior
fuerit, hoc plures oratione sua Christo ani-
mas lucrificabit: ac proinde in officio concio-
nandi præior merito erit atq; præstantior. Sed
quoniã hæc nostra ratio paucis compre-
sa est, libet eam (quia maxime ad hunc ne-
gotij locum pertinet) paulo satius explicare.

Ante omnia ergo ex divinis literis euideter
agnoscimus, neminem sine specialis Dei au-
xilio

Deo

xilio ad Deũ
rari posse. Sic
potest venire a
traxerit eũ. Est
homines doceri
dit à patre & d
à patre intrus e
na prædicatori
dus est. Huc
scriptum est. N
mo: aut a simi
videlicet ex ei
prædam. Qui
Deus efficere
discipulos suo
bat, his verbis
palmes (inqui
metipso, nisi
si in die man
res: qui manet
etũ multum: c
re. Quamlibet
rens in sermo
loquatur, frust
si cœlestis hu
hominis aures
Incautum hom

Omnia

xilio ad Deū venire, à peccatiq; morte exci-
tari posse. Sic n. apud Ioānē legimus. Nemo
potest venire ad me, nisi pater qui misit me,
traxerit eū. Est scriptum in Prophetis, erūt
homines docibiles Dei. Omnis ergo qui au-
dit à patre & didicit, venit ad me. Prius ergo
à patre intus erudiendus est, quisquis exter-
na predicatoris voce ad Dominū conuertē-
dus est. Huc & illud pertinet quod in Iob
scriptum est. Nūquid Leuiatham capies ha-
mo: aut aruilla perforabis maxillam eius: vt
videlicet ex eius dentibus animarū excutias
prædam. Quis igitur hoc, nisi omnipotens
Deus efficere possit. Propter hoc ergo Dns.
discipulos suos, quos prædicatores institue-
bat, his verbis admonet apud Ioānem. Sicut
palmes (inquit) nō potest ferre fructum à se-
metipso, nisi manserit in vite, sic nec vos, ni-
si in me manseritis. Ego sum vitis, vos pa-
tres, qui manet in me, & ego in eo, hic fert fru-
ctū multum: quia sine me nihil potestis face-
re. Quamlibet ergo disertus, quamlibet po-
tens in sermone quisque sit, frustra tamen
loquitur, frustra iudat, frustra clamat, ni-
si cœlestis huius magisterij vox in interiori
hominis aure sonet. Sic enim D. Greg. ait,
Incautum homo exterius monetur, si inens
cor

Ioan. 6.

Iob. 40.

Ioan. 15.

Grego. in
Moral.

Concio

Greg. in
bom.

cor eius gratia non repletur Est enim mutū
os omne, si ille intus in corde non clamat,
qui aspirat verba quæ audiuntur. Rursusq̄
idem, Nisi (inquit) Spiritus sanctus adsit
cordi audientis, otiosus est sermo doctoris.
Nemo ergo docenti homini tribuat, quod
ex ore docentis intelligit: quia nisi intus sit
qui doceat, doctoris lingua exterius in va-
cum laborat. Eandemq̄, iterum alibi sentē-
tiam repetit his verbis, Nisi Spiritus sanctus

Greg. in
Mor.

auditoris corda repleat, ad aures corporis,
vox doctoris in caelum sonat. Formare. n.
vocem magistri exterius possunt, sed hanc
interius imprimere non valent. ¶ Cum sint
autem multæ huius tantæ miseræ nostræ
causæ, tum illa præcipua est, quam D. Aug.

D. Aug.
in Epist.

declarat his verbis. Ego cum amatores secu-
li huius intueor, nescio quomodo possit
esse ad eorum animos sanandos opportuna
prædicatio: quando enim res huius mundi
velut prosperas habent, fastu suo respuunt
salubres admonitiones, & quasi annilem re-
putant cantilenam: quando autem aduersis
anguntur, magis conantur euadere vnde ad
præsens anguntur, quam capere vnde curē-
tur. Haetenus ille. Cuius sententiæ veritatē
vram non quotidianis penè exemplis de-
prehenderemus: per quæ liquet, adeo corda
horū

D
peratis verb
simis rei fur
sa cœlestis
hac vna ra
sæ perspic
fuluit: dur
huius nes
ergo stud
petite, ha
bis lucea
dirigat,
met, & a
vt veltr
cipes (a
tura pe
ipsa ch
religio
ne vo
curæ
tinet
petij
ram
clesi
tau
co:
rep
giu

Est enim mutū
de non clamāt,
ntur. Rursusq;
as sanctus ad sit
ermo doctoris.
i tribuat, quod
quia nisi intus sit
a exterius in va-
erum alibi sentē-
Spiritus sanctus
aures corporis,
nat. Formare. n.
possunt, sed hanc
lent. Cum sint
e miseræ nostræ
st, quam D. Aug.
m amatores secu-
quomodo possit
mandos opportuna
res huius mundi
astu suo respuunt
& quasi annilem re-
do autem aduersis
r euadere vnde ad
capere vnde curē-
sententiæ veritatē
penē exemplis de-
liquet, adeo corda
horū

De officio pistorali.

peratis verborum ambagibus, quam paucif-
simis rei summā attingere: quod in hac cau-
sa cœlestis hic magister fecisse videtur: qui
hac vna ratione, & orationis breuitati, & cau-
sæ perspicuitati, & auditorum vtilitati con-
sultuit: dum in vna penē charitate, latissimi
huius negotij summam cōprehendit. Huic
ergo studete patres, hanc votis omnibus ex-
petite, hæc in vestro pectore ferueat, in ver-
bis luceat, in moribus splendeat, in officio
dirigat, & ad omne vos opus bonum infor-
met, & accendat. Atque etiam date operam
vt vestra indulgentia, cura, atque consilio, prin-
cipes (ad quos eligendorum episcoporum
cura pertinet) eos eligant, quos magis hæc
ipsa charitate accensos, virtute præstantes,
religioneque excellentes esse intellexerint:
ne vos officio vestro, illi verò creditæ sibi
curæ deesse videatur. Quod verò ad me at-
tinet, rursus quam initio dicendi veniam
petij (quod huius tanti muneris expers, co-
ram tam veteranis ducibus, & de Christi Ec-
clesia tam præclare meritis, verba facere tē-
tauerim) eandem iterum atque iterum pos-
co: opportune admodum eadem illa verba
repetens, quibus D. Augustinus Vrbis paui-
gium pistoralis (inquit)

Concio

(inquit) mihi cotis officium, quæ ferrum
reddit acutum: cum sit inutilis ad secan-
dum. Pulchrum depinxi hominem pi-
ctor sædus: aliosq; ad perfectio-
nis littus dirigo, qui adhuc
in delictorum flucti-
bus versor.

Dixi.

20

Errata operis.

- ¶ Fol. 1. Epistola. a. linea. 22. hic, lege, huc:
Ibi. tem li 26. ruc. l. tum.
Fol. 5. b. li. 6. pietatis, lege, pietate. Ibidem, disci-
plina, l. disciplina
Fol. 10. a. li. 2. honore, l. onere.
Fol. 19. a. linea. 9. serutaris, l. scrutaris.
Ibidem li 15. Vrbes, l. Vrbs.
Fol. 21. a. li. 1. præcipit, l. præripit.
Fol. 22. a. li. 27. dicitur, l. ducitur.
Fol. 21. a. li. 26. quo, l. quod.
Fol. 28. b. li. 19. quo, l. quod.
Ibidem li. 20. dispiciunt, l. despiciunt:
Fol. 43. b. li. 3. esset, l. esse.
Fol. 49. a. li. 6. succedere, l. succendi.

Fol. 50. b. li. 20. p
Fol. 51. a. li. 10. Ec
Fo. 72. a. li. 20.
Fol. 84. a. li. 19. d
Ibidem. b. li. 4. pe
Fol. 86. a. li. 2. ba
Fol. 88. b. li. 20. p
Fol. 95. b. li. 23. u
Fol. 104. b. li. 5. ba
Fol. 110. b. li. 12. E
Fol. 112. b. li. 2. cre
Fol. 116. b. li. 15. l
Fol. 120. a. li. 18. p
Ibidem. li. 21. disp

Errata in Ex

¶ In secunda pagi
Fol. 11. b. li. 11. pe
Fol. 12. a. li. 2. scir
Fol. 16. b. li. 22. mu
Fol. 7. a. li. 1. ping
Fol. 7. a. li. 15. vir
Fol. 13. a. li. 10. or
Fol. 55. a. li. 9. fili
Fol. 72. a. li. 6. pfe

quæ ferrum
ilis ad secan-
minem pi-
rfectio
dhuc
i.

bue:

videm, disci

Fol. 50. b. li. 20. per, l. propter.
Fol. 51. a. li. 10. Ecclesia, l. Ecclesia.
Fo. 72. a. li. 20. n. dies, l. indies.
Fol. 84. a. li. 19. debent, l. non debent.
Ibidem. b. li. 4. pe. itum, l. peritur.
Fol. 86. a. li. 2. habent, l. habet.
Fol. 88. b. li. 20. pp, l. propter.
Fol. 95. b. li. 23. üt, l. cät.
Fol. 104. b. li. 5. hæc, l. bæ.
Fol. 110. b. li. 12. Episcopis, l. Episcopus:
Fol. 112. b. li. 2. credelitatis, l. crudelitatis.
Fol. 116. b. li. 15. liberamine, l. libramine.
Fol. 120. a. li. 18. parü, l. parü.
Ibidem. li. 21. disperandi, l. desperandi.

Errata in Explicatione Concionis.

¶ In secunda pagi. Epistola li. 15. mire, lege, mere:
Fol. 11. b. li. 11. peuenisset, l. peruenisset.
Fol. 12. a. li. 2. sciremus, l. sciremus.
Fol. 16. b. li. 22. mutäs, l. nutans.
Fol. 17. a. li. 1. pingiü, l. pinguium.
Fol. 17. a. li. 15. virtutum, l. virtutiē.
Fol. 13. a. li. 10. oratione, l. ratione.
Fol. 55. a. li. 9. filios, l. filios suos.
Fol. 72. a. li. 6. pfecta, l. perfecta.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

[Faint, illegible text on the right page, possibly bleed-through or a separate column]